BUITEN DE ORDE

€ 3,50
2021 #2

ANARCHISTISCH KWARTAALBLAD

Schaf Frontex af!

In memoriam
Hanneke Willemse

Coronacrisis

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil daarmee een blad voor de anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.
Omslagillustratie: B. Carrot

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond zijn automatisch abonnee van Buiten de Orde; niet-leden kunnen zich abonneren voor €20,00 per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Abonneer je via: www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement en maak o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' €20,00 (meer is ook welkom) over op:
IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
redactie@buitendeorde.nl
www.buitendeorde.org

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.org
tel. 085 877 89 58

Vrije Bond
De uitgangspunten van de Vrije Bond waarin onder meer de visie is omschreven staan elders in deze uitgave en de werking Solidariteitskas met alle mogelijkheden tot het financieel ondersteunen van mensen en initiatieven is terug te vinden op de website van de Vrije Bond. Ook het aanmelden als lid of abonnee kan vrij eenvoudig via www.vrijebond.org.

Losse nummers zijn voor €3,50 te koop bij:
Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
www.sjakoo.nl

Athenaeum Spui
Spui 14-16,Amsterdam
www.athenaeum.nl

Boekwinkel Opstand
Beatrijsstraat 12, Den Haag
www.opstand.noblogs.org

Casco Art Institute
Lange Nieuwstraat 7, Utrecht
www.casco.art

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 41, Eindhoven
www.vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43, Groningen
www.bookshoprosa.org

Inhoud

Redactioneel

"Over de pandemie valt van alles te zeggen... Maar alle mensen die beweren dat ze juiste analyses kunnen doen en de waarheid in pacht hebben, kunnen wat ons betreft de pot op. Al die verhaaltjes en mediahypes zijn er om de aandacht af te leiden van het werkelijke probleem wereldwijd; de machtswellustige, oorlogvoerende, geldwellustige en natuurvernietigende mens." (redactioneel RUMOER #3-2020). "Symbolisme en activisme vallen op deze bladzijdes ook niet in de smaak. Directe actie , solidariteit en revolutionaire agitatie doen de inkt hier een stuk beter vloeien. Het zijn ook drie kenmerken die de 1872 zullen drijven zonder zich te verbinden aan een 'anarchistische genre' of 'politieke lijn'." (redactioneel 1872 25/01/2021).

De bovenstaande herkenbare citaten komen uit twee papieren uitgaves van anarchistische propaganda in het Nederlandse taalgebied, RUMOER en 1872. Hier voor jullie ligt een bijzondere uitgave van Buiten de Orde nummer 2 van 2021. Ook een papieren variant, en in meerdere opzichten is dit een speciale editie.

Vanaf het voorjaar 2021 was voor de Vrije Bond duidelijk geworden dat de originele redactie van BdO te maken had met structurele samenwerkingsproblemen en dat deze redactie tijd nodig had om deze problemen op te lossen. De Buiten de Orde is een anarchistisch blad van en voor de leden van de Vrije Bond en na het verdwijnen van de AS (jarenlang ook een anarchistische uitgave) is het des te belangrijker dat BdO blijft verschijnen naast de benoemde bladen RUMOER en 1872.

Tijdens een algemene ledenvergadering (ALV) van de Vrije Bond heeft men gekozen om een tijdelijke redactie samen te stellen. Enerzijds om de redactie tijd en ruimte te geven om de problemen op te lossen anderzijds om continuïteit te waarborgen in de uitgave van BdO. Op de ALV in april 2021 werd duidelijk dat de interne problemen binnen de redactie onoplosbaar waren en heeft de gehele redactie aan de ALV het verzoek gedaan om te komen tot de oprichting van een nieuwe redactie. De verwachting is dat in het najaar van 2021 er een nieuwe redactie-samengesteld zal worden.

De tweede Buiten de Orde is dus een uitgave die tot stand is gekomen met hulp van een tijdelijke redactie. In dit nummer zijn opgenomen uiteraard de bekende rubrieken zoals Dialoogjes en Kroniek van de Migratiestrijd. In Sjakoo's boekentips doet de Amsterdamse anarchistische boekhandel Het Fort van Sjakoo weer een greep uit de nieuwe boeken van de laatste maanden.

Naast vertalingen van oude en hedendaagse anarchisten ook weer artikelen met een zeer kritische blik op de hedendaagse samenleving. Aandacht besteden we aan Malatesta, Kropotkin en aan de recent overleden David Graeber. Veel ruimte hebben we dit keer gereserveerd voor artikelen over het onderwerp migratie en de strijd tegen de oorlog tegen migranten. Een aantal artikelen van dichtbij opgetekend in en over Lesbos, verhalen over migranten gericht op hun wanhoop, moed en solidariteit en een oproep van een nieuw opgerichte internationale actiecampagne Abolish Frontex.

Zeer actueel is de anarchistische kijk op het bestrijden van de COVID door de neoliberalen in witte jassen en de apartheidspraktijken achter het vaccinatiebeleid. De boekrecensie over nieuw-rechts in samenhang met opkomende religieuze stromingen is helaas actueler dan ooit. Met een beschrijving van de activiteiten van de Vrije Bond Friesland, de 1 mei evaluatie uit Rotterdam en informatie over het komende Vrije Bond Congres in Appelscha, geven we ook activistisch nieuws uit onze kringen.

Speciale aandacht is er voor het overlijden van Hanneke Willemse (1949-2021). Een vrijgevochten historicus en anarchisme-kenner met een specialiteit voor de Spaanse Burgeroorlog. Naast deze twee in memoriams is er ook aandacht voor het opbouwen van een inclusieve beweging aan de hand van richtlijnen van de commune Metelkova in Lubljana (Slovenië); een anarchistische blik op intersectionaliteit met als afsluiting "wat heeft een opstand immers voor een zin, als sommigen van ons achterblijven".

Waar de laatste Buiten de Orde redactioneel afsloot met "geniet van de Lente", wil deze editie afsluiten met een oproep om massaal de straat op te gaan en te pleiten in woord en daad voor een radicale omwenteling van het systeem. Niet alleen omdat het kan maar omdat het meganoodzakelijk is. Vergeet daarbij niet om artikelen over deze daden te schrijven voor een volgende BdO. De deadline voor het inleveren van deze schrijfsels is 1 augustus 2021.

Namens de tijdelijke redactie

Coronabeleid als sociale terreur Neoliberalisme in theorie en praktijk

DOOR PETER STORM

De coronacrisis werpt een schril maar tevens verhelderend licht op de maatschappelijke verhoudingen. Veel van wat we wisten is er nog eens door bevestigd: neoliberalisme deugt niet, 'onze' politici laten ons liever barsten dan inbreuk te maken op hun prioriteiten en op de voorrechten van hun rijke supporters. Veel wat we hadden kunnen weten, maar niet altijd onder ogen zagen, is er duidelijker op geworden. Ik denk dan aan de mate waarin dat neoliberalisme niet alleen het beleid kenmerkt, maar ook de menselijke verhoudingen zelf verregaand heeft kapotgemaakt. Ik denk dan ook aan de mate waarin welke sociale kracht ter linkerzijde en aan de onderkant dan ook gefaald heeft om tegenwicht te bieden aan de sociale terreur die het kapitalistisch bestel op ons allemaal uitoefent.

Ik gebruik dat woord 'terreur' niet als demagogische overdrijving, maar tamelijk letterlijk. Sinds februari 2020 stelt het kabinet ons bloot aan een virus dat dag in dag uit mensen ziek maakt en levens kost. Dat kabinet wordt daarbij geassisteerd door gezondheidsbureauraten die voor de passende formuleringen, motivaties en excuses hebben gezorgd: gecontroleerd verspreiden, groepsimmuniteit. Terreur in een witte jas oogt wellicht beter dan terreur in militair uniform. Maar terreur is het: moedwillig uitgeoefend geweld, beoefend met een politieke strekking. Wat die strekking is, komt verderop aan de orde.

Moedwillig? Ja. Het kabinet en haar voorgangers is keer op keer gewaarschuwd voor een pandemie. Het heeft evenzovele keren nagelaten om passende maatregelen te nemen. Het kabinet heeft instanties als de GGD's – belast met belangrijke taken tegen een epidemie- jaar na jaar financieel uitgekleed en de regie ervan bij gemeenten gedumpt. Toen de pandemie er eenmaal was, was de gezondheidszorg er dus helemaal niet zo klaar voor als in het begin ervan werd beweerd.

Al heel snel bleek het mis te gaan en greep het virus onverwacht snel om zich heen. Vervolgens treuzelde het kabinet om de maatregelen te nemen waarvan het kon weten dat ze zouden werken: het stilleggen van de maatschappij, en het krachtdadig op poten zetten van testbeleid waarin besmettingen werden getraceerd om vervolgens verdere verspreiding van het virus tegen te kunnen gaan. Het stilleggen ging halfslachtig en werd herhaaldelijk onverantwoordelijk snel losgelaten. Het test- en traceerbeleid blijft keer op keer haperen zodra de besmettingen oplopen, dus juist als het extra hard nodig is. Beschermingsmiddelen waren niet alleen te weinig aanwezig, het gebruik ervan werd ook nog eens openlijk overbodig verklaard. We hebben geen FFP2-maskers genoeg, dus roepen we dat spatschermen wel voldoende zijn – dat soort dingen. Iedereen kan inmiddels weten dat een spatscherm niet beschermt en een FFP2-masker dus wel. Maar het beleid draaide pas bij toen er eindelijk genoeg maskers leverbaar waren. Toen waren al duizenden mensen de dood in gejaagd, door een kabinet dat mensen wijsmaakte dat ze zonder beschermingsmiddelen veilig genoeg waren, en zorgmedewerkers onbeschermd de verpleeghuizen in stuurde, met duizenden slachtoffers als resultaat.

Waarom bedreef het kabinet deze criminele nalatigheid? Het simpele, niet onjuiste maar wel zeer incomplete argument is: 'de economie'. Beschermingsmiddelen koste geld, personeel voor GGD's ook. Bedrijfstakken als de horeca stilleggen kost ondernemers geld, en de overheid ook als die voor inkomenscompensatie en het overeind houden van bedrijven moet dokken. Dus bleven die zo lang mogelijk open. Scholen sluiten betekent ouders noodzaken bij hun kinderen te blijven, thuis te werken of vrij te vragen. Zoiets kost productiviteit, en dat vinden de kapitalistenklasse en hun politieke zaakwaarnemers dus niet zo leuk. De neiging van veel regeringen om zo lang mogelijk met lockdowns te wachten en zo snel mogelijk weer te schrappen werd duidelijk ingegeven door economische

Terreur in een witte jas oogt wellicht beter dan terreur in militair uniform

afwegingen: de boel moet open zodat het geld kan rollen – van onder naar boven, want zo hoort dat in het kapitalisme.

Maar deze analyse klopt maar voor een deel. Al binnen enkele maanden werd namelijk duidelijk dat landen die wel snel en doortastend – en ja, ook autoritair: het is niet goed om deze aanpak kritiekloos aan te prijzen – optraden tegen het virus, sneller uit de lockdowns kwamen, en zich niet keer op keer genoodzaakt voelden om ze weer door te voeren ook. Klassiek voorbeeld: Nieuw-Zeeland. Net zo goed een kapitalistisch land als Nederland. Ze deden daar een enkele, hele stevige lockdown. Kennelijk hadden ze hun test- en traceerbeleid ook op orde. De virusverspreiding werd gestaag en grondig tegengewerkt, de economie kon open, en afgezien van lokale uitbraken die met kortstondige plaatselijke lockdowns werden bestreden, kon de economie open blijven ook. China: een wat bottere versie van hetzelfde verhaal. Eerst weliswaar het kwaadaardig onderdrukken van mensen die alarm sloegen, vervolgens groot alarm en een snoeiharde lockdown en grootschalig testen. Daarna gestaag de boel weer open met een economie, die na een harde dip evenzeer gestaag is weer gaan groeien.

Je kunt dus uit puur kapitalistische overweging zeggen: dat versoepelen is helemaal niet goed, zo blijft de ellende aan zeuren en zo blijf je steeds economische schade incasseren met halve lockdowns en steeds nieuwe paniek. De keus tussen het virus laten voortwoekeren enerzijds en het virus de kop indrukken anderzijds blijkt geen simpele links-rechts-kwestie. Beide opties zijn uit kapitalistisch oogpunt verdedigbaar. Maar puur economisch gezien is het ook voor kapitalistische heersers handiger als het virus radicaal wordt uitgebannen. Toch maakten en maken kapitalistische landen als Brazilië, de VS, Zweden, Groot-Brittannië, India en Nederland nadrukkelijk niet die keus. Waarom niet?

Ik vermoed – ook op grond van discussie die ik hier over heb gehad – dat dit met een specifiek soort neoliberalisme te maken heeft. Neoliberalisme is namelijk niet 'puur economisch', het is tegelijk ook politiek en ideologie. Effectief virus bestrijden betekent: bezuinigingen terugdraaien, de gezondheidszorg prioriteit geven en dus ook voldoende budget. Het betekent ook: hardop zeggen dat mensen van de overheid kunnen verwachten dat ze beschermd worden tegeneen ernstige ziekte. Precies dat is wat mensen als Trump, Boris Johnson, Bolsonaro, Modi en Rutte liever vermijden. Want als mensen van de overheid bescherming op het ene front verwachten,

weerhoudt weinig ze ervan om datzelfde op andere fronten ook te gaan doen. Voor je het weet verwachten mensen dat ze tegen zowel ziekte als werkloosheid als armoede beschermd gaan worden. Daarmee zou het neoliberalisme haar fundamentele ideologische succes ongedaan maken.

Dat succes bestaat er immers in dat mensen is bijgebracht dat van 'hun' overheid niets anders is te verwachten dan belastingaanslagen, bureaucratische ellende en repressie zodra je in de weg loopt. Mensen moeten zichzelf maar zien te redden, daar is de overheid niet voor. Dat was de boodschap vanaf Lubbers, via Kok en Balkenende, tot en met Rutte. Een pandemie bestrijden op basis van erkenning dat mensen bescherming tegen ziekte mogen verwachten, niet als gunst maar als recht, is een inbreuk op de neoliberale ideologie. En die ideologie willen onze heersers helemaal niet kwijt. Kennelijk hebben ze daarvoor wat economisch verlies over. Liever dat, dan straks een relatief gezonde bevolking met allerlei verlangens tegenover een overheid van wie men verwacht dat die er nog aan tegemoet komt ook. Daarom zegt Rutte in feite: zoek het zelf maar uit. Maar Rutte kan dat weer niet voor honderd procent zeggen, want als de zorg helemaal instort vanwege te veel zieken, dan dreigt er paniek, grootschalig ziekteverzuim en dergelijke. Dat willen neoliberale regeringen ook niet. Vandaar dat ze een pandemie niet effectief bestrijden, maar ook niet totaal ongecontroleerd laten gaan. Vandaar het ziekmakende geschipper tussen halve lockdowns en halve versoepelingen.

Regeringen hebben van de Van Dissels van deze wereld ook nog een medisch klinkend verhaal aangeboden gekregen waarmee ze hun beleid kunnen verpakken: de groepsimmuniteit. Dat is het idee dat pandemie voorbij is als genoeg mensen immuniteit hebben tegen het virus. Immuniteit krijg je door een vaccin – dat er aan het begin van de pandemie natuurlijk niet was – of door besmettingen. Laat mensen dus in grote aantallen besmet raken, dan is die groepsimmuniteit het snelste bereikt. Hier leverden mensen als Jaap van Dissel een heel behulpzaam concept aan Rutte en De Jonge. Die hoefden dan niet meer te zeggen: virusverspreiding is onvermijdelijk, het effectief blokkeren ervan kost te veel en wekt verwachtingen die we als oprechte neoliberalen niet waar willen maken. Nee, ze konden virusverspreiding nu zelfs presenteren als iets goeds! Hoe meer besmettingen, hoe sneller de groepsimmuniteit. Enkel de capaciteit van ziekenhuizen en vooral IC's is dan nog het criterium. Zolang die het aan konden, mocht het virus zich uitleven. Welnu, dat hebben we geweten. Ettelijke tienduizenden mensen zijn aan deze aanpak bezweken, honderdduizenden hebben er langdurige gezondheidsellende aan overgehouden. En het gaat maar door. Ik vind het geen overdrijving om dit beleid te omschrijven als sociale terreur. Het is terreur vanwege de verschrikkingen die het aanricht. Het is tevens terreur omdat de verschrikkingen een politieke boodschap uitdraagt: u hoeft van ons geen bescherming te verwachten.

Eugenetische argumenten duiken in deze context maar al te makkelijk op. Ach, besmettingen zijn niet zo er zolang ze alleen jonge mensen raken, die

Voor je het weet verwachten mensen dat ze tegen zowel ziekte als werkloosheid als armoede beschermd gaan worden

worden toch niet zo ziek. En wie er ziek van wordt, had vast 'onderliggend lijden', en is het dan wel zo erg? Dat soort opmerkingen. Of deze: je kunt toch niet de hele economie gaan stilleggen om wat bejaarden te beschermen die toch niet meer zo lang te leven hebben (en niet productief meer zijn, maar dat zei men er maar niet bij)? Het werd nog net niet openlijk gezegd, maar je zag het de Jort Kelders van de wereld denken: ach, dat ruimt best op, zo'n pandemie. Scheelt zorgkosten, en de doden waren toch al overtollig. Toch?!

Die doden krijgen sowieso al amper aandacht. Heb jij wel eens een persconferentie van Rutte en De Jonge zien beginnen met enkele minuten stilte voor de slachtoffers die de pandemie de afgelopen weken voor de persconferentie weer heeft gemaakt? Ze komen in het beleid en in de retorische omlijsting ervan gewoon niet voor. Ze – we! – tellen niet mee. De grote vragen des levens op die persconferenties zijn: mogen we van de zomer op vakantie? En wanneer gaan de terrassen (sportscholen, pretparken, whatever) weer open?

Dit alles past in het neoliberalisme van Mark Rutte. Op zijn minst kun je zeggen dat een neoliberalisme dat mensen voornamelijk benadert als productieve werkers, eventueel als koopkrachtige klanten, een onverschilligheid in zich draagt jegens mensen die verder geen waarde toevoegen aan het kapitaal, feitelijk al afgedankt waren en eigenlijk best dood mochten. Dat scheelde uitkeringen en zorgkosten. Nergens zei men zoiets hardop. Maar het beleid was bepaald niet in strijd met zo'n hardvochtigheid, en zonder dit type hardvochtigheid zou het nooit zo genadeloos hebben kunnen huishouden. Een beleidsmodel dat mensen benadert als bron van winst dan wel als kostenpost, zo'n beleidsmodel laat mensen des te makkelijker aan een virus sterven als het er van uitgaat dat het vooral mensen raakt die vooral kostenpost zijn.

Het is dus niet zonder meer waar dat het huidige beleid – de economie zoveel mogelijk laten draaien, pas ingrijpen als het niet anders kan – rechtstreeks door economische motieven wordt ingegeven. Radicaal de pandemie de nek breken is namelijk ook voor de kapitalistenklasse hoogstwaarschijnlijk goedkoper. Er hangt alleen een politiek-ideologisch prijskaartje aan. De prijs die de kapitalistenklasse

moet betalen is: een bevolking die bescherming tegen vermijdbaar leed heeft ervaren en dus in de toekomst verwacht en eist. Precedentwerking, zouden ze in toeslagenland zeggen: kom al die gedupeerden niet te snel tegemoet want dan willen allerlei andere gedupeerden ook. Een bevolking kan op basis van soortgelijke precedenten de speelruimte voor kapitalisten en beleidsmakers nogal inperken, en precies daar zitten de heersers niet op te wachten.

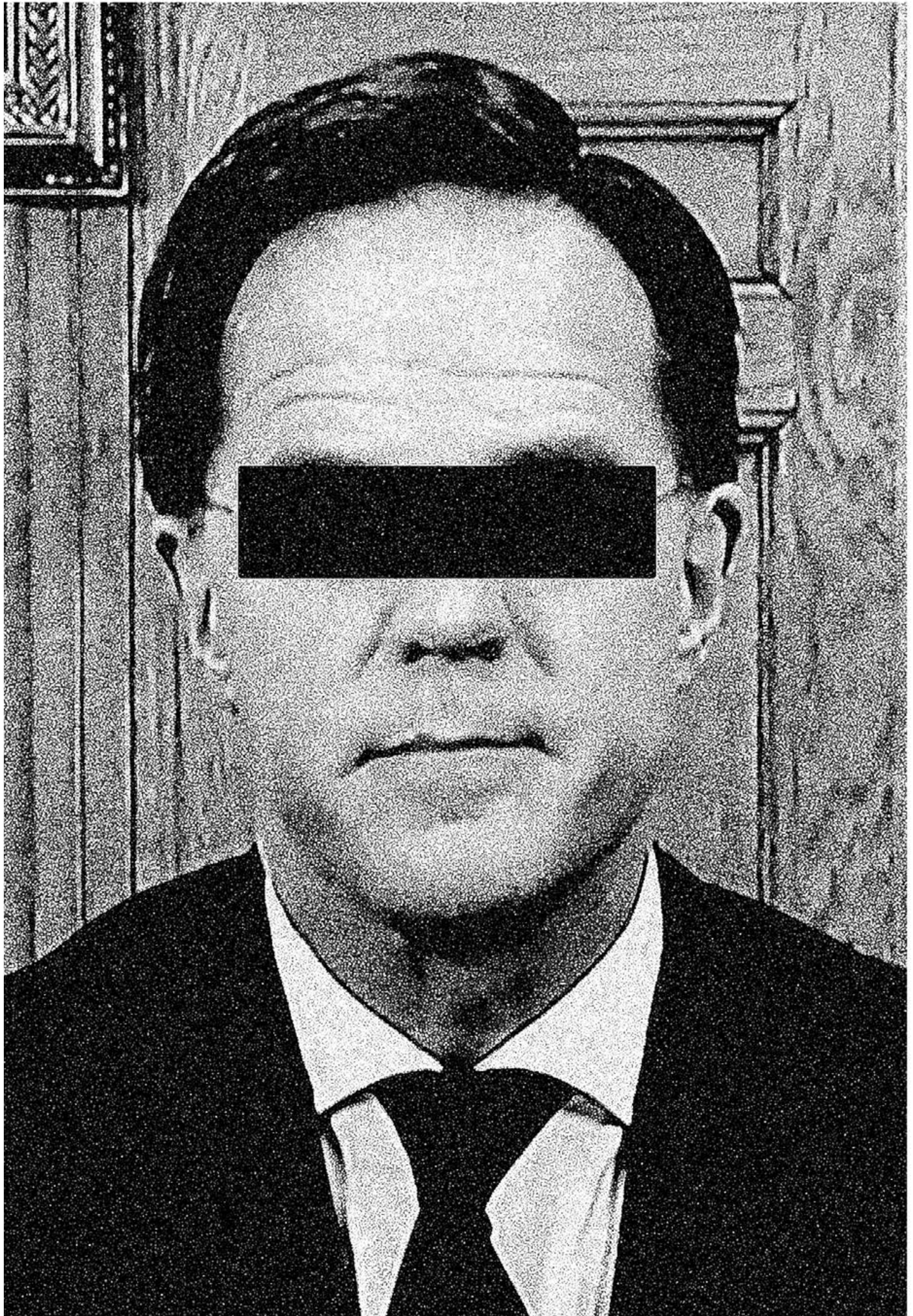
Maar verschillende nationale heersende klassen maken kennelijk op dit punt een iets andere inschatting. In Oost-Azië, waar ze met SARS, een eerder akelig coronavirus, ervaring hadden opgedaan, kozen heersers – niet minder kapitalistisch dan de West-Europese ervoor om COVID-19 wel meteen serieus te bestrijden. Daarom schatten ze de mogelijke ontwrichting door COVID wellicht ernstiger in, zo ernstig dat ze het risico van de hogere maatschappelijke verwachtingen ervoor op de koop toe namen. Maar sommige van die regeringen staan wellicht ook nu al onder serieuzer druk vanuit een bevolking die van de regering ter plekke niet minder dan adequate bescherming van hun gezondheid accepteert.

In Nederland hebben Rutte en zijn voorlopers met hun neoliberale beleid en bijbehorende retoriek van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid die verwachting vrij effectief de nek om weten te draaien. Nu een stevige draai maken en de pandemie bestrijden gaan ze overduidelijk niet vrijwillig doen. Redding vergt scherpe argumenten gecombineerd met strijd. En hier wordt het voor anarchisten best ingewikkeld. Het afwijzen van het Nederlandse beleid is niet moeilijk. Maar er gaat iets ernstig mis als we simpelweg voor het effectieve indammingsbeleid van Zuid-Korea, Vietnam en Nieuw-Zeeland gaan pleiten. Want dan omarmen we toch weer overheden als redders en bondgenoten. En dat zijn ze dus niet. Hier niet en daar dus evenmin, ook niet als ze tegen COVID-19 iets nuttigs klaar weten te spelen.

Het mag duidelijk zijn dat het neoliberale, met eugenetica doordrenkte beleid van moedwillige verspreiding en groepsimmuniteit als hulpmiddel, totaal verwerpelijk is. Mensen van overheidswege moedwillig de ziekte en de dood in jagen is een grote misdaad. Die horen we stop te zetten met alle mogelijke middelen. Een regering die dagelijks 20 mensen door de politie overhoop laat schieten, honderden verwondt met rubberkogels en knuppels, en duizenden mensen de cel in sleurt, noemen we een verachtelijk schrikbewind. Een regering die dezelfde aantallen de COVID-dood, de coronaziekte en de virusbesmetting in drijft, is net zo verachtelijk. Laten we de regering behandelen zoals mensen in Myanmar hun militair bewind behandelen: met protest en verzet in alle hoeken en poriën van de maatschappij.

Maar laten we daarbij verder kijken dan het alternatieve beleidsmodel dat Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea en dergelijke toepassen. We willen uiteindelijk helemaal niet van hogerhand afhankelijk zijn voor ons welzijn en voor onze gezondheid. En we weten dat ook de Nieuw-Zeelandse en Zuid-Koreaanse regering, en hun collega's elders, zaakwaarnemers zijn van de kapitalistenklasse ter plekke. Het komt ze nu uit om een pandemie te bestrijden – terwijl ze de bevolking op andere fronten uitbuiten, onderdrukken, manipuleren of anderszins duperen. Hebben we ook maar enige garantie dat die regeringen hun bevolkingen morgen tegen ander leed ook zullen beschermen? Zullen we de aanpak van COVID in Nederland dan ook meer niet overlaten aan wat voor regering dan ook? Ik denk dat we het uitstekend zelf kunnen, op basis van directe actie, wederkerige hulp en actieve solidariteit. Maar dat heb ik elders al eens proberen uiteen te zetten, en ga ik hier nu niet herhalen.

Mensen van overheidswege moedwillig de ziekte en de dood in jagen is een grote misdaad

DE WERELDWIJDE WESTERSE VACCIN-APARTHEID

Bij de rijke landen wegen de tientallen miljarden dollars winst die de grote farmaceutische bedrijven kunnen verdienen op de vaccinmarkt veel zwaarder dan de redding van miljoenen levens.

DOOR PRABIR PURKAYASTHA
Globetrotter/Independent Media Institute

VERTALING TIJN VAN BEURDEN globalinfo

De in de rijke landen (de Verenigde Staten, Canada, Groot-Brittannië en de EU) levende bevolking (ongeveer een achtste van de wereldbevolking) heeft toegang tot meer dan vijftig procent van de vaccindoses ter wereld. Volgens *Our World in Data*, hebben zo'n 112 miljoen mensen in de Verenigde Staten op 8 april ten minste één vaccinatie ontvangen. Dit is meer dan twaalf keer hoger dan het totale aantal mensen dat is ingeënt in het hele Afrikaanse continent, dat vier keer zoveel inwoners telt als de Verenigde Staten. Op 8 april verklaarde de Wereldgezondheidsorganisatie dat 'bijna 13 miljoen van de 31.6 miljoen doses die tot nu toe zijn geleverd [aan 45 Afrikaanse landen] zijn toegediend.'

En als we de vaccindoses die tot 8 april in Marokko (een uitzondering in Afrika) zijn toegediend niet meetellen, dan hebben de Verenigde Staten bijna 35 keer de vaccindoses ontvangen die Afrika heeft. Geen wonder dus dat dr. Tedros Ghebreyesus, de directeur-generaal van de WHO, de distributie van vaccins 'grotesk' en 'een catastrofale morele mislukking' noemde. Laten we het reserveren van het grootste deel van de vaccins voor een handvol rijke ex-koloniale of kolonistenstaten, niet aanduiden als 'vaccin-nationalisme'. Laten we het noemen wat het is: vaccin-apartheid op mondiaal niveau.

Hoeveel van de vaccins die in de rijke landen werden geproduceerd, zijn naar de rest van de wereld gegaan? Het ontluisterende antwoord is dat de rijke landen hun voorraden bijna helemaal zelf hebben gehouden. De vaccinproductie van Moderna is vooral gebruikt om de bevolking in de Verenigde Staten te vaccineren, daarnaast waren er wat leveringen aan sommige landen in Europa en aan Canada. Pfizer heeft haar vaccins geleverd aan de Verenigde Staten vanuit zijn Amerikaanse vestigingen, en aan Europa en Groot-Brittannië vanuit zijn Europese fabrieken. Ze leverde ook vaccins aan Israël, de Golf-monarchieën en (met tegenzin) aan delen van Latijns-Amerika, maar dat maakt maar een klein deel van haar totale productie uit.

De rijke landen hebben met elkaar wat ruzies gehad over de leveringen van vaccins. Een voorbeeld hiervan is de botsing tussen de EU en het farmaceutische bedrijf AstraZeneca en Groot-Brittannië. Misschien is dit de reden dat ze geen tijd hadden om na te denken over de rest van de wereld.

China en India zijn de enige twee grote landen die bereid zijn vaccins te exporteren en tegelijkertijd hun eigen mensen te vaccineren

Een vergelijking van het aantal doses dat door de rijke landen wordt geproduceerd met het aantal doses dat ze in hun eigen land gebruiken, geeft een duidelijk beeld van de omvang van de vaccin-apartheid die door deze landen wordt toegepast. Een artikel in de *New York Times* van eind maart onthult hoe 'inwoners van rijke en middeninkomenslanden ongeveer negentig procent hebben ontvangen van de bijna vierhonderd miljoen vaccins die tot nu toe zijn geleverd.' Waar heeft de rest van de wereld zijn vaccins vandaan gehaald? Het lijkt erop dat China en India de enige andere bronnen van vaccins voor lage- en middeninkomenslanden zijn. Rusland levert kleinere hoeveelheden vaccins. Dit alles wordt onderbouwd door verschillende persbronnen die vertellen hoe landen in Latijns-Amerika, Oost-Europa, Afrika en Zuidoost-Azië leveringen ontvangen uit China, India of Rusland.

Hoeveel van de vaccinleveringen van Sinovac, een biofarmaceutisch bedrijf uit Peking, en Sinopharm, een Chinees staatsbedrijf, werden lokaal in China toegediend, en hoeveel is er aan de rest van de wereld verstrekt? Volgens een artikel van 5 april in *Nikkei Asia*, dat zich baseerde op gegevens van het onderzoeksbureau Airfinity, zijn ongeveer 115 miljoen doses in China gebruikt, en hetzelfde aantal is naar de rest van de wereld gegaan. Volgens gegevens die op 15 april 2021 zijn gepubliceerd door de Indiase website van het ministerie van Buitenlandse Zaken, zijn op dezelfde manier meer dan 65 miljoen doses *Covishield* vaccin van het Serum Institute, onder licentie van AstraZeneca, naar andere landen geëxporteerd. Met de stijging van het besmettingspercentage onlangs in India, zijn de doses die India exporteert, vergeleken met het aantal doses die de eigen bevolking krijgt toegediend, gedaald. Volgens een artikel van 13 april in *Deutsche Welle* hebben 'meer dan 104,5 miljoen mensen in het land één inenting gekregen,' terwijl 'India meer dan 60 miljoen doses naar 76 landen heeft verzonden.' China en India zijn de enige twee grote landen die bereid zijn vaccins te exporteren en tegelijkertijd hun eigen mensen te vaccineren.

Om de scherpe stijging van de COVID-19 gevallen in India te beperken, geeft het land momenteel voorrang aan haar eigen behoeftes, en is de export van vaccins uit India tijdelijk stopgezet. Dit heeft de toevoer van vaccins naar andere landen in maart en april aanzienlijk verminderd, en zal het COVAX-programma beïnvloeden, met name in Afrika, dat sterk afhankelijk is van het Access to COVID-19 Tools (ACT)-Accelerator programma van de WHO en haar vaccinatie pijler COVAX.

Sputnik V, dat is ontwikkeld door het gerespecteerde Gamaleya Nationale Centrum voor Epidemiologie, heeft zijn effectiviteit bij klinische proeven aangetoond. Maar het opvoeren van de productie verliep nogal traag. De Russische productiecapaciteit voor vaccins is stukken kleiner dan die van Indiase en Chinese fabrikanten. Ofschoon veel Indiase en Zuid-Koreaanse bedrijven belangstelling hebben getoond voor de productie van Sputnik V, zijn ze er nog niet aan begonnen. Slechts één Zuid-Koreaans bedrijf,

Door de Amerikaanse beperkingen krijgt de vaccinproductie van Moderna en Pfizer voorrang

Hankook Korus Pharm, is begonnen met de productie van Sputnik V. Verder heeft een groot consortium van Zuid-Koreaanse bedrijven getekend voor de productie van 500 miljoen doses. Vijf Indiase bedrijven – Hetero Biopharma, Gland Pharma, Stelis Biopharma, Virchow Biotech en Panacea Biotec – hebben afspraken gemaakt met het Russische Direct Investment Fund (RDIF) voor het opzetten van een gemeenschappelijke productiecapaciteit van 850 miljoen doses.

Ofschoon India haar vaccinproductie wilde opvoeren, om te voldoen aan de wereldwijde vraag naar vaccins, was het daar niet toe in staat. Het Serum Institute of India, de grootste vaccinfabrikant ter wereld, kan tot honderd miljoen Covishield-doses per maand produceren en kan deze capaciteit uitbreiden met extra investeringen. Op dezelfde manier kon Biological E, die naar verwachting zeshonderd miljoen doses van het één-prik-vaccin Johnson & Johnson zou produceren, na recente goedkeuringen door de Food and Drug Administration in de Verenigde Staten, niet met de productie beginnen. Dit roept vragen op over wat deze bedrijven ervan weerhoudt uit te breiden en vaccins te produceren.

De mondiale media – lees: de dominante westerse media – slagen er niet in het publiek te informeren over de knelpunten bij de verhoging van de wereldwijde productie. Afgezien van de kwestie van de intellectuele eigendomsrechten, is de belangrijkste hindernis naar een snelle opvoering van de mondiale vaccinproductie het feit dat de rijke landen – de Verenigde Staten, de EU en het Verenigd Koninkrijk – niet alleen weigerden om de vaccins te exporteren, maar ook de halffabricaten en de grondstoffen die nodig zijn voor de vaccinproductie in andere landen.

De Verenigde Staten gebruiken de uit de Koreaanse oorlog stammende Defense Production Act uit 1950 om de export te beperken van vaccins, grondstoffen en andere productiemiddelen die essentieel zijn voor de vaccinproductie elders. Volgens een artikel in *Mint* schreef Prakash Kumar Singh, van het Serum Institute, in een brief aan de Indiase minister van Handel Anup Wadhawan en de minister van Buitenlandse Zaken Ruw Vardhan Shringla, dat de Verenigde Staten door een beroep te doen op de Defense Production Act, het moeilijk maken om 'noodzakelijke producten, zoals celcultuurmedia, grondstoffen, leidingwerk voor eenmalig gebruik en een aantal speciale chemicaliën' te importeren. Door de Amerikaanse beperkingen krijgt de vaccinproductie van Moderna en Pfizer voorrang. Dat schaadt niet alleen de Covishield-productie van het Serum Institute, maar ook haar inspanningen om nog eens één miljard doses Novavax-vaccin te produceren. Volgens de *Financial Times*, meldde Adar Poonawalla, de CEO van het Serum Institute of India, onlangs aan een panel van de Wereldbank: 'Het Novavax-vaccin, waar we een belangrijke fabrikant van zijn, heeft deze producten uit de VS nodig. We hebben het over gratis mondiale toegang tot vaccins, maar als we de grondstoffen uit de VS niet krijgen, zal dat een serieuze beperkende factor zijn.'

Op dezelfde manier heeft Mahima Datla, CEO van Biological E, die zich inzet voor de productie van het één-prik-vaccin van Johnson & Johnson in India, haar bezorgdheid geuit over het Amerikaanse embargo op essentiële halfproducten en benodigdheden. In een interview met de *Financial Times* zei ze dat materialen die een essentieel onderdeel zijn voor de vaccinproductie, alleen worden gemaakt door een beperkt aantal bedrijven die onder het Amerikaanse embargo vallen. Tenzij de mondiale toeleveringsketen in zijn geheel wordt bekeken, en niet met de 'ik-eerst'-aanpak van de Verenigde Staten en de rijke landen, zullen we de pandemie niet onder controle kunnen krijgen.

De Indiase regering, die aanvankelijk de indruk wekte bereid te zijn de COVID-19-vaccinleverancier van de Quadrilateral Security Dialogue te worden – zoals ook blijkt uit de gezamenlijke verklaring van de Quad Leaders, 'The Spirit of the Quad' – lijkt zich te hebben teruggetrokken uit alle openlijke contacten met de Amerikaanse regering op dit punt. Er was geen openlijke reactie van de Indiase regering met betrekking tot het pleidooi van de grote Indiase generieke producenten, om makkelijker kapitaal en de noodzakelijke producten te krijgen, die nodig waren om een snel stijgende productie te kunnen realiseren. In plaats daarvan vertraagde de Indiase regering de export van vaccins naar andere landen, waardoor de mondiale crisis verergerde.

Het andere deel van het lelijke plaatje van vaccinapartheid is de venijnige campagne tegen de Chinese en Russische vaccins. Het is al erg genoeg dat de Verenigde Staten en haar bondgenoten niet bereid zijn het vaccin dat ze produceren te delen met de rest van de wereld. Moderna- en Pfizer-vaccins zijn niet beschikbaar voor de meeste lage- en middeninkomenslanden, en zelfs als ze daar beschikbaar zouden zijn, dan zouden deze landen niet in staat zijn om de ultrakoude infrastructuur te leveren die nodig is voor deze mRNA-vaccins. Een campagne tegen China en Rusland door de westerse media betekent dat ze bereid zijn om de wereldbevolking elk vaccin te ontzeggen, zelfs als dit betekent dat ze het risico nemen dat er nieuwe varianten ontstaan en er een permanente dreiging van COVID-19 over de hele wereld blijft bestaan.

Het laatste nieuws in deze anti-China campagne is het verdraaien van de verklaring van Gao

Fu, het hoofd van het Chinese Centrum van Ziektebestrijding en Preventie, die voorstelde om de effectiviteit van de vaccins die door China worden geproduceerd te verbeteren door ze te mengen. Dit wordt voorgesteld als een 'zeldzame bekentenis van zwakte' en een bewijs van de slechte kwaliteit van Chinese vaccins. Waarom worden vergelijkbare verklaringen van AstraZeneca over het gebruik van Sputnik V als tweede dosis samen met een eerste dosis AstraZeneca niet in hetzelfde licht bekeken?

De cijfers, die laten zien dat de effectiviteit van Moderna en Pfizer meer dan 90 procent bedraagt, van Oxford-AstraZeneca meer dan 62 procent, en van het Sinovac-vaccin slechts 50 procent, geven geen goed beeld. Bij klinische proeven in Turkije en Indonesië waren de cijfers voor het Sinovac-vaccin respectievelijk 83,5 en 65,3 procent. Het lage cijfer van 50,4 procent in het Braziliaanse onderzoek was het resultaat van het meetellen van zeer milde symptomen als positieve gevallen, terwijl dat bij andere vaccinproeven niet gebeurde. Volgens een artikel in *Bloomberg,* bleek uit Braziliaans onderzoek dat het Sinovac-vaccin 78 procent effectief was bij milde COVID-19 infecties en 100 procent bij gematigde en ernstige infecties. Esper Kallas (medische faculteit van de Universiteit van São Paulo in Brazilië) betoogde in een artikel in *Science Magazine*: 'het feit dat we artsenbezoek met 78 procent en ziekenhuisopnames met honderd procent kunnen voorkomen, is een feestje waard.'

Het goede nieuws is dat het Sinovac-vaccin tegen de besmettelijkere en gevaarlijkere Braziliaanse P1-variant een effectiviteit van meer dan 50 procent heeft. Het AstraZeneca-vaccin heeft een lage effectiviteit (10,4 procent) tegen de B.1.351-variant die momenteel in Zuid-Afrika optreedt, hoewel het effectiever was tegen de B.1.1.7-variant, ook wel de Britse variant genoemd.

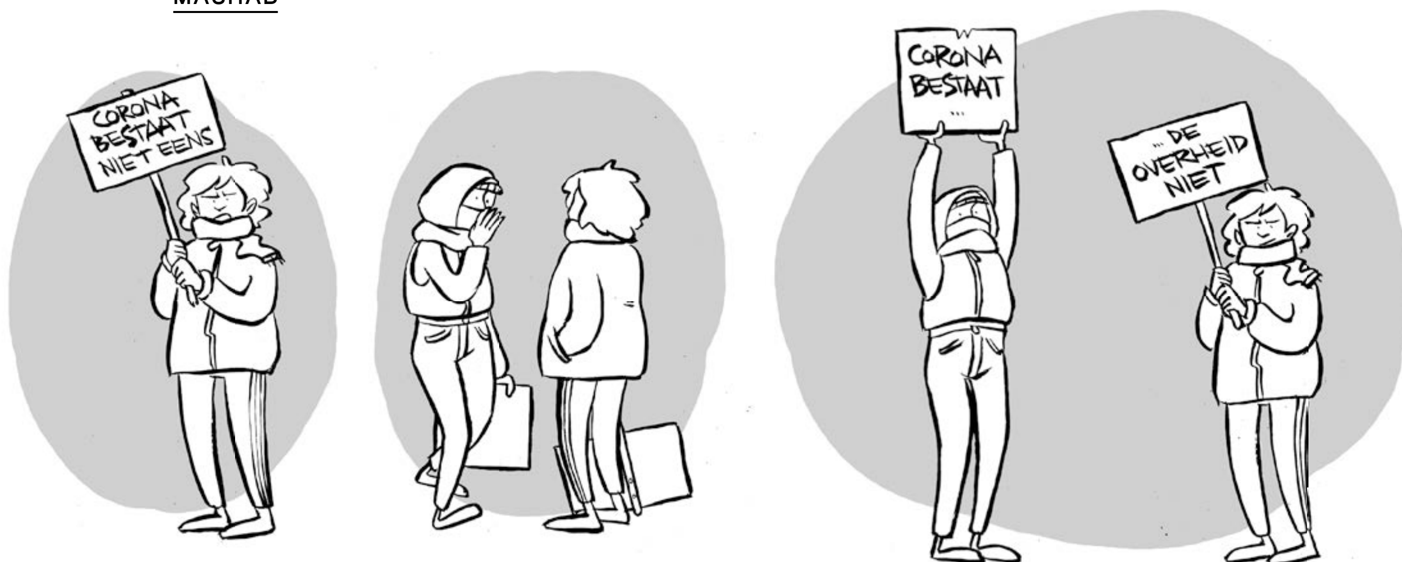
Eerder besprak ik de regels van de Wereldhandelsorganisatie én de onwil van rijke landen om de regels voor intellectuele eigendomsrechten tijdelijk op te schorten, zodat alle vaccinproducenten hun faciliteiten heel snel kunnen aanpassen om COVID-19-vaccins te produceren. Bij de rijke landen wegen de tientallen miljarden dollars winst die de grote farmaceutische bedrijven kunnen maken op de vaccinmarkt, veel zwaarder dan de redding van miljoenen levens. Dit verklaart ook de venijnige campagne tegen Chinese en Russische vaccins. Voor de grote farmaceutische bedrijven en de rijke landen is het elke keer winst boven levens, of het nu was tijdens de eerdere AIDS-epidemie of de COVID-19-pandemie.

Vaccin-apartheid en steun voor de grote farmaceutische bedrijven zijn de drijvende kracht achter het beleid van de rijke landen. Het maakt niet uit dat dit beleid de instandhouding betekent van de mondiale pandemie, evenals de opkomst van nieuwe varianten én de economische crisis waar de meeste landen mee te maken hebben. Alleen een sterke beweging, die zich inzet voor de gezondheid van mensen en universele vaccins, kan het offensief van de grote farmaceutische bedrijven en de daarmee verbonden huidige vaccin-apartheid van de rijke landen breken.

NOTEN

Voor voetnoten en bronnen, zie globalinfo.nl/achtergrond/de-wereldwijde-westerse-vaccine-apartheid

MASHAB

HET MILIEU BEGINT OVERAL

DOOR MIRKA

Wat lees je?

Het boek van Jaap Tielbeke.

'Een beter milieu begint niet bij jezelf', heb ik ook gelezen. Goed boek. Lekker uitdagende titel.

Juist niet, het vormt eerder een alibi om zelf lekker niks te hoeven doen. Vooral voor de mensen die niet verder lezen dan die titel. Gewoon doorgaan met vliegreisjes en vlees consumeren. Lekker wachten totdat de overheid ingrijpt, of dat de bedrijven uit zichzelf tot inkeer komen. Dan kun je dus wachten tot sint juttemis, terwijl de aarde verder opwarmt, de polen smelten en de insecten uitsterven.

Dat bedoelt ie allemaal natuurlijk niet.

Wat bedoelt ie dan volgens jou?

Dat het zonde is dat veel mensen de aandacht op het verkeerde richten, dat de bijdrage aan milieuvervuiling per individu zo'n beetje verwaarloosbaar is. Het kost een individu of een gezin met weinig geld bijvoorbeeld heel veel energie om dingen te veranderen. De bedrijven produceren onverminderd door. En vaak zijn de alternatieven veel duurder. Biologisch eten, zonnepanelen aanschaffen, verantwoorde kleding kopen…

Fietsvakanties, minder spullen kopen, korter douchen, minder of geen vlees eten, zuivelproducten laten staan, fruit en groenten uit de streek en van het seizoen eten, of uit je eigen tuin, tweedehands kleren kopen…

Oké, sommige dingen zijn dan misschien juist goedkoper. Maar dan nog, de gewone mensen, consumenten, wijzelf dus ook, zijn niet de oorzaak van de vervuiling.

Uiteindelijk wel, als je kunt kiezen, dan kun je toch de beste optie kiezen? Als je dat niet doet veroorzaak je geen verbetering – een gemiste kans.

Ga eens na hoe lang jij al bezig bent. Een druppel op een gloeiende plaat heb je veroorzaakt, meer niet.

Omdat er maar heel weinig mensen zijn die meedoen.

Dat is het probleem. Hoe lang wordt die leus nu al geroepen! Het blijft een handjevol mensen dat er gehoor aan geeft.

Ja, dat is heel teleurstellend. Maar ook acties, demonstraties en petities hebben tot nu toe geen echte veranderingen teweeg gebracht op dit gebied. Ik bedoel, het systeem is er niet door veranderd. Terwijl een systeemverandering niet zal lukken als iedereen evenveel blijft consumeren en dezelfde dingen blijft doen.

Oké, maar die slappe leus mag van mij bij het grofvuil, net als al het andere geitenwollensokkengedoe.

'Verbeter de wereld, begin bij jezelf.' Ik heb die leus ook altijd weeïg gevonden.

Nou dan!

En heb die zelf nooit gebruikt, in elk geval nooit zonder de toevoeging: 'maar laat het daar niet bij'! Toch vind ik dat ie letterlijk wel klopt. Stel dat iedereen alleen maar dingen deed en kocht die geen schade zouden opleveren (voor het milieu of voor andere mensen of dieren). Zelfs als alleen alle anarchisten dat deden, of alle linkse mensen, dat zou al een enorm effect geven! Zeker in combinatie met acties. Vroeger had je ook producten die geboycot werden, vaak om autoritaire regimes onder druk te zetten hun beleid te veranderen. De Outspan-sinaasappel uit Zuid-Afrika ('Pers geen Zuid-Afrikaan uit.') En 'Tank niet bij Shell'. Enzovoort. Ook nu zijn er soms van dat soort acties. Ik zou niet weten waarom er dan ook geen acties kunnen zijn die bijvoorbeeld alle met gif bespoten producten boycotten, of alle grote supermarkten, of alle benzinemerken, of alle dierlijke producten.

Als het een actie is, heeft het meer impact. Nu gebeurt het verantwoord consumeren vaak zonder politiek verhaal eromheen, vooral om het eigen geweten te sussen, het gevoel te hebben: 'het is allemaal ellendig, maar gelukkig doe ik er niet aan mee'.

Dan nog is dat beter dan niets.

Maar is het ook beter dan wanneer iemand wel op de barricades staat, maar tegelijk af en toe lekker lang onder de douche staat of eens met het vliegtuig met vakantie gaat?

Ik wil helemaal niet zeggen dat dingen niet mogen. En ik sta zelf ook wel eens lang onder de douche, maar het vliegtuig zou echt geboycot moeten worden.

Nu zeg je toch dat er iets moet.

Ja, dat is een logisch 'moeten'. Willen we nog een kansje maken dan zal het vliegtuig massaal, maar dan ook echt massaal geboycot moeten worden.

Dan gaat Schiphol failliet.

Ja. Nog veel meer bedrijven zullen failliet gaan. Maar ze kunnen vast wel omschakelen. Daar zijn ze 'innovatief' genoeg voor, haha. Bovendien moet natuurlijk sowieso het hele kapitalisme op de schop.

Hè ja, daar zijn we weer.

Niet dan?

Ja, natuurlijk wel. Maar weet jij een manier?

Ik heb het boek van Tielbeke nog niet uit, ik weet ook niet precies hoe antikapitalistisch hij is, maar volgens mij komt hij aan het eind tot de conclusie dat verandering wel degelijk begint bij onszelf. Hij geeft daar goeie voorbeelden van.

Zijn punt is volgens mij gewoon dat niet iedereen even schuldig is.

Oké, maar het woord schuldig heb ik helemaal niet nodig. Het is niet interessant vind ik om in die termen te denken. Schuld, straf en boete. Liever kijk ik naar oorzaken.

Ik ben wel benieuwd naar die voorbeelden.

Ja, ik sla er nu even de laatste pagina's op na. Daar lees ik: 'Als we willen voorkomen dat het Antropoceen een tijdperk van rampspoed wordt kunnen we, zeker in rijke landen, niet op dezelfde voet voort. Als we willen dat politici het internationale vliegverkeer aan banden leggen kunnen we minder vaak – ik zou zeggen: niet – op vliegvakantie. Als we willen dat Shell stopt met het winnen van fossiele brandstoffen, zal menige automobilist de benzinewagen moeten inruilen voor een treinabonnement. Als we willen dat boeren hun veestapel inkrimpen zal de prijs van zuivel en vlees stijgen' – ik zou willen zeggen: als we de hele veehouderij willen opheffen zal iedereen veganist moeten worden. En hij zegt: 'het is aan ons om bedrijven en politici aan te sporen tot verandering'.

Met dat laatste heb ik moeite. Voor anarchisten gaat het er juist om dat we allemaal met elkaar verantwoordelijk zijn. Bedrijven bestaan uit mensen die ideaal gezien met elkaar beslissen over de keuzes die gemaakt worden. In de praktijk is dat nog niet zo, maar dat is toch waar we heen willen.

Juist, en politici hebben we ook niet nodig, die kunnen we missen als kiespijn.

Letterlijk, haha. Maar we hebben natuurlijk wel vertegenwoordigers, of hoe ze maar zullen heten. Gewoon om het werkbaar te houden.

Jaap Tielbeke heeft het over een een collectieve verandering, die zet hij tegenover persoonlijke gedragsverandering, maar dat is een schijntegenstelling. Voor een collectieve verandering is het nodig dat er mensen zijn die daarmee beginnen, of ze beginnen allemaal precies tegelijk, maar dan nog blijft het voor iedereen een persoonlijke gedragsverandering.

Hij noemt Greta Thunberg als een goed voorbeeld. En terecht!

Terecht, inderdaad, maar waardoor zijn mensen zo van haar onder de indruk? Dat is omdat ze zelf juist hartstikke consequent leeft, daardoor is ze integer en geloofwaardig. Ze zou lang niet zo'n indruk maken als ze zou zeggen: 'ik sla mezelf over, eerst moeten de bedrijven en de wetten maar eens veranderen'. In het begin van het boek zegt Tielbeke dat hij 'behoorlijk hypocriet' is, maar dat er één schrale troost is, namelijk dat 'we' dat bijna allemaal zijn. Dat vind ik behoorlijk zwak, aanschoppen tegen de mensen die in hun persoonlijke leven proberen zo min mogelijk milieuschade te veroorzaken, als hij het zelf niet op kan brengen zo te leven, en dan vervolgens uitkomen op de conclusie dat er niks mis is met consequent proberen te zijn, maar dat het alleen niet genoeg is...

Het is en blijft niet genoeg, zolang niet iedereen in opstand komt zullen de fabrieken door blijven draaien, en zal de overheid dat blijven stimuleren om te voorkomen dat de economie instort.

Ja, het hele systeem moet veranderen, we zijn er nog lang niet! Maar nu wil ik weer verder met lezen, want volgens mij is het boek de moeite waard. Alleen jammer van die titel, en die kritiek van hem op gedragsverandering, Want er verandert pas wat zodra er heel veel mensen aan zo'n verandering meedoen, en waarom zou je er dan zelf niet mee beginnen?

Vrije Bond Friesland
Laat de rijken de crisis betalen

DOOR J.

Sinds kort groeit er, mede door activiteiten van Volxkeuken Domela, een nieuwe loot aan de stam van de Vrije Bond namelijk de afdeling Friesland. De 1 mei viering inspireerde onze piepjonge afdeling om wederom 1 mei te vieren en nu als vrije socialisten georganiseerd in de Vrije Bond. Voor ons gevoel is de spandoek actie een zeer toepasselijk moment om aan te geven waar, wat ons betreft, de prioriteiten liggen, namelijk het bestrijden van armoede en de toegenomen kansenongelijkheid.

Voorafgaand aan de actie is er intensief contact geweest tussen de kameraden om deze actie zo goed mogelijk te kunnen organiseren. Daarbij kwam het goed van pas dat we een zeer gemêleerd gezelschap zijn van jongeren en ouderen, ervaren en minder ervaren actievoerders uit 'all different walks of life' waarbij een ieder op zijn eigen manier input kon leveren.
Om 11 uur in de ochtend hebben we met elkaar actie gevoerd in de binnenstad van Leeuwarden bij het Paleis van Justitie waarbij een spandoek van 18 meter werd opgehangen. We kregen na iets van een half uur de mededeling het spandoek van de zuilen te verwijderen. Met een vertragingstactiek door de woordvoerder hebben we dat gedaan om vervolgens het spandoek te bevestigen aan de meegenomen latten. Het duurde uren totdat we kregen te horen dat we de locatie moesten verlaten. Het spandoek is een lange tijd zichtbaar geweest en de reacties van het publiek waren over het algemeen positief. Terugkijkend denken wij dat we kunnen spreken van een geslaagde eerste actie.

Allen bedankt voor de hulp en bijdrages en tot de volgende keer.

Vrije Bond Friesland

Opvang en onderdak voor ongedocumenteerden in Friesland

DOOR S.K.

Deze tekst is bedoeld geweest om voor onszelf keuzes te leren maken hoe je als vrije socialist of anarchist kan samenwerken met anderen, zoals de minderheidsgroepering ongedocumenteerden die 'rechteloos' zijn omdat ze voor noodzakelijk levensonderhoud gedwongen worden onderbetaald werk te verrichten zonder arbeidsrechten.

Als kleinschalig initiatief voor tijdelijke opvang en onderdak voor ongedocumenteerden hebben we als links radicalen ontdekt dat er bij alle ongedocumenteerden die we hebben ontmoet heel anders wordt nagedacht over arbeid, kapitaal, het patriarchaat en racisme dan we gewend waren. Solidariteit was er nauwelijks en er veranderde ook niets aan het structureel onrecht met als uitzondering dat er op individuele basis ongedocumenteerden wel geholpen zijn met het terugvinden van juridisch advies, bezoek aan huisarts/tandarts enz. In de praktijk maken we als links radicalen dus bijna geen verschil en omdat anarchistische initiatieven schaars zijn is het leerzaam te discussiëren over wat anarchistische of links-radicale ideeën zijn. Subversieve kunst, kookinitiatieven, weggeefwinkels, bibliotheken en boekwinkels dreigen te verdwijnen en ook de kraakbeweging lijkt leegstand te kraken met niet altijd de bedoeling er vervolgens een vrijruimte van te maken waar werkzaamheden en initiatieven worden ontplooid die niets met het kapitalistisch verdienmodel en individueel gewin te maken hebben.

In het pamflet 'Krachtbronnen van de anarchie' van Peter Storm [1] vraagt hij terecht aandacht voor een anarchistische ideeënwereld maar als er dan net zoveel ideeën als anarchisten zijn dan is er moeilijk iets te organiseren. Anarchistische ideeën kunnen dusdanig ver uiteen lopen, wat onderlinge samenwerking in de weg kan staan. Er is vooral aandacht nodig wat voor praktische keuzes er kunnen worden gemaakt. Is er een vrijheid mogelijk waarin we op basis van gelijkheid kunnen samenwerken? Je kunt er als ideaal naar streven maar er zijn nog altijd verschillende vertrek- en uitgangspunten op basis waarvan er wordt samengewerkt. Kunnen we iedereen wel een gelijke stem geven en niemand de mogelijkheid te geven voor anderen te beslissen?

De ongedocumenteerden die we hebben leren kennen, verblijven en werken voor het merendeel in veel slechtere woon- en arbeidsomstandigheden dan wij, als activisten die solidair zijn en hen proberen te helpen. In de praktijk valt er dus met hen moeilijk gelijkwaardig samen te werken, mede omdat ze , in tegenstelling tot ons, rechteloos zijn gemaakt. en de activisten die solidair zijn en proberen te helpen dat niet zijn. Dat verschil blijft in de onderlinge samenwerking bestaan. Wat doe je als je bijvoorbeeld geen recht op een uitkering hebt, geen betaald werk vindt, ziek wordt, dak/thuisloos wordt enz. Dan ga je op zoek naar hulp afkomstig van je 'extended family', vrienden, kennissen, caritas, waar mogelijk een hulpinstantie zoals bijvoorbeeld de huisarts of naar de nachtopvang.

Er is nauwelijks een voorziening meer waar ongedocumenteerden recht op hebben en inmiddels ook geen onvoorwaardelijke bed-bad-brood opvang. Er blijkt dus tussen de anarchistische ideeënwereld en de grillige werkelijkheid van ongedocumenteerden een gapend gat te zitten dat nauwelijks kan worden overbrugd. Een kleinschalig en tijdelijke opvang voor ongedocumenteerden is onvoldoende. Er zijn solidariteitsstructuren nodig die nog niet zijn uitgekristalliseerd. Met het schrijven van deze bijdrage is inmiddels de tijdelijke opvang en onderdak van ongedocumenteerden grotendeels beëindigd omdat het niets wezenlijk verandert aan het onrecht wat deze mensen wordt aangedaan.

Namens de kleinschalige bed-bad-brood opvang gelieerd aan de Vrije Bond Friesland

NOTEN

1. 'Krachtbronnen van de anarchie' Peter Storm vrijebond.org/wp-content/uploads/krachtbronnenvoorwebsite.pdf

Om verder te lezen:
'Een fietstocht als hommage aan Domela's gedachtengoed' BdO #2 2017,
'Kritiek op Holtermans ethisch socialisme' BdO 3 2019,
'De traditionele erfenis van Domela Nieuwenhuis, een strategiediscussie' BdO 4 2019

Dag van de Arbeid Rotterdam

Verloop samenwerking met linkse groepen voor een 1 mei demonstratie en manifestatie

In Rotterdam hebben we vanuit de Vrije Bond samengewerkt met een aantal linkse groepen voor een 1 mei-demonstratie en manifestatie. In deze tekst willen we graag onze ervaringen delen over het verloop van deze samenwerking, en de discussie starten over eventuele toekomstige samenwerkingen.

Voorbereiding
Tijdens de voorbereidende online vergaderingen liep de communicatie vaak erg stroef. Omdat het 1 mei-comité de vergaderingen graag in het Nederlands wilde houden, ontstond er al gauw een tweedeling tussen de Nederlandstaligen en degenen voor wie naar het Engels vertaald moest worden (een groot deel van onze groep). Hierdoor stond een deel van onze groep dus eigenlijk al buitenspel wat betreft inhoudelijke en organisatorische discussie. Daarbij was de houding van de andere groepen in het comité niet erg flexibel of begripvol.

Door de tweedeling en de houding van het comité werd onze groep gereduceerd tot één stem namens de Vrije Bond, terwijl onze groep bestond uit een divers aantal groepen met hun eigen ideeën en overtuigingen. Wij hebben in de weken ervoor dan ook een aantal keren onderling vergaderd. Bij die vergaderingen kwam een hele hoop leuke ideeën naar voren rondom het thema degrowth en community. Deze ideeën werden echter niet met enthousiasme ontvangen door het comité. Het werd al gauw duidelijk dat er een reeds ingesleten plan met een demonstratie eindigend in een manifestatie voor ogen lag.

Bij het bepalen van de inhoudelijke zaken als het pamflet of de centrale leus, was er bij het comité sterke drang om klassieke marxistische taal te gebruiken. Dit viel bij sommigen van ons niet goed in de smaak, maar door onze kleine invloed was ook daar niet veel aan te doen. Een van ons heeft samen met iemand van Rode Morgen de tekst samen kunnen stellen om te komen tot een gezamenlijk document. Nadat bleek dat de tekst te lang was werd bij het inkorten vrijwel al onze inbreng wat betreft werkethiek en degrowth geschrapt. Het resultaat was een maar weinig samenhangende tekst waar nog onvrede over was bij ons. Toen we nog een laatste poging wilden doen om een tekst te schrijven waar iedereen zich in zou kunnen vinden, bleek de ingekorte tekst al opgestuurd te zijn naar de drukker. Daarbij is op het laatste moment nog censuur toegepast op enkele formuleringen die voor Rode Morgen niet socialistisch genoeg zouden zijn. Een goed voorbeeld hiervan is de zin: 'nemen naar behoefte', wat toen is veranderd naar 'ontvangen naar behoefte', met als argument dat 'alleen kapitalisten' zouden nemen. Wij hadden echter expliciet aangegeven dat het voor ons belangrijk was om het actieve 'nemen' te behouden, aangezien dit een vrijwillige actie impliceert in plaats van het passieve 'ontvangen' van de staat. Dit mocht niet baten.

De opeenvolging van deze gedragingen vanuit de communisten leidde naarmate de voorbereiding vorderde tot groeiend ongenoegen en demotivatie binnen onze groep. Erg jammer. Toch hebben we ondanks alles nog een mooie fietsdemonstratie met buurtbewoners kunnen organiseren voorafgaand aan de lopende demonstratie.

Demonstratie en manifestatie
De demonstratiemars begon erg punctueel, wat in onze ogen een rare tactiek is bij een demonstratie van deze schaal met zoveel verschillende groepen. Wij waren net een paar minuten aangekomen op het Schouwburgplein; ietsje later en we hadden het gemist. Niet geheel onverwacht liep Rode Morgen helemaal vooraan en bepaalde daarmee ook het tempo. Het ging in onze optiek veel te snel. Geregeld ontstonden er gaten in de stoet en er werd niet vaak stilgestaan om wat langer aandacht te vragen.

De manifestatie had een lang en vol programma, waar veel ruimte was vrijgemaakt voor muziek. Het bleek dat op het laatste moment nog groeperingen als Volksfront waren toegevoegd aan de organisatie, zodat ze een praatje konden houden. Dit terwijl vanuit ons meerdere keren is gepoogd om Cultural Workers Unite als losse groep aan te melden. De Vrije Bond heeft vijf minuten spreektijd toegekend gekregen laat in het programma. Wij hebben ter plaatse besloten het tijdslot aan de anarcha-feministische groep uit Amsterdam te geven. Zij hadden een mooie banner en een voorbereide speech die een energieke afwisseling was op de vrij langdradige bijdragen daarvoor. Het publiek was toen al sterk uitgedund, maar de feministen wisten toch een aantal extra omstanders te trekken. Dit werd ze echter niet in dank afgenomen door het comité. Toen ze langer dan afgesproken doorgingen met hun bijdrage werd hen op ruwe wijze het woord ontnomen. Het schijnt dat de solidariteit met sekswerkers ('sex work is work') voor de communisten de druppel was. Uit hun bericht op Indymedia blijkt ook dat de feministen de schuld hebben gekregen van het uitgedunde publiek en ze kregen te horen dat ze nooit meer terug mochten komen.

Ondanks deze vervelende gebeurtenissen kijken we wel terug op een mooie fietsdemonstratie rondom het thema 'woonstrijd en arbeid' met veel support vanuit de Rotterdamse gemeenschap. Ook vormden we met verschillende groepen uit het land een krachtig anarchistisch blok in de mars. We hebben veel aandacht getrokken en onze boodschap is goed aangekomen. Zo hebben we al met al een positieve bijdrage kunnen leveren.

Voor ons is het niet aantrekkelijk om nogmaals op deze manier een samenwerking aan te gaan met dit soort autoritaire groepen. In de toekomst sluiten we een samenwerking in een andere vorm niet uit. Het lijkt ons interessant om volgend jaar te zoeken naar lokale groeperingen met een ander geluid en een diverse demografie.

Door ontevreden kameraden uit Rotterdam

Hanneke Willemse

DOOR JEROEN TEN DAM

1949-2021

Verpleegster kraakster
historica anarchiste
vriendin

Op 26 maart jongstleden overleed de anarchistische historica Hanneke Willemse toch nog vrij plotseling. Hanneke wist al een paar jaar dat haar tijd beperkt was, ze was ongeneeslijk ziek. Ze was zich er donders goed van bewust dat het een strijd was die ze niet kon winnen, maar had ook heel duidelijk besloten om de tijd die haar nog restte zo prettig mogelijk door te brengen. Ze heeft de afgelopen drie jaar nog veel gereisd, de contacten met haar vrienden extra aangehaald en onderhouden en gelezen alsof haar leven er vanaf hing.

Hanneke werd in 1949 geboren aan het Beukenplein in Amsterdam-Oost. Ze groeide op in een gezin met vier kinderen, haar vader was getraumatiseerd uit de oorlog gekomen en dronk daarna meer dan goed voor hem en zijn familie was. Hanneke ging met haar zestiende uit huis omdat ze het er niet meer uithield. Ze begon aan de verpleegstersopleiding en werkte gelijktijdig in het ziekenhuis. Ze kreeg met zieken uit het arbeidersmilieu te maken. Ze kreeg dingen mee over arbeidsomstandigheden – ook die van haar zelf – en werd zo langzamerhand politiek bewust. Ze kwam als jong broekie van zestien terecht in Provo-happenings en Vietnam-demonstraties. Maakte de Nieuwmarktrellen mee en schoolde zich bij zodat ze uiteindelijk geschiedenis kon gaan studeren.

Tijdens haar studie kwam ze in aanraking met de Amsterdamse kraakbeweging. Ze zag daar een prachtig samenkomen van theorie en praktijk. Enerzijds viel je het kapitalistische systeem aan door een leegstaand huis van een speculant af te pakken en bewoonbaar te maken en anderzijds voorzag je in een behoefte naar schaarse woonruimte. Ze ging kraakspreekuur mee draaien en was later één van de initiatiefneemsters voor de oprichting van het kraakcafé Molli Chaoot, in de Pijp, dat nog steeds bestaat. Door het activisme in de kraakbeweging ontdekte ze ook het anarchisme. Het non-hiërarchisch organiseren, samenwerken op basis van wederzijdse hulp en solidariteit. Ze merkte ook dat ook de kraakwereld geen ideale wereld was. Ook hier liepen baasje rond, of mensen die hun verantwoordelijkheden niet namen, maar ook de militarisering van zowel de repressie als het verzet daartegen stelde ze vast en deed haar langzaam afstand nemen van de kraakbeweging. Ook binnen eigen kring was er nog veel voor verbetering vatbaar. Maar ze zag ook de potentie van het samen een andere (parallelle) wereld opbouwen waarin men een eigen solidaire economie opbouwde. Ze zette haar studie geschiedenis voort en leerde nog in haar kraaktijd Spaanse vluchtelingen kennen die in de Pijp woonden. Door hen hoorde ze over de Spaanse anarchistische beweging en de sociale revolutie die daar na de half mislukte couppoging van generaal Franco op gang kwam. Ze raakte daar zeer in geïnteresseerd en leerde Spaans. Ze herkende dingen in die revolutie en die beweging die ze ook in de actiebeweging terugvond. In de zomer van 1981 ging ze vijf maanden op tournee door Spanje met de in het Spaans ondertitelde documentaire 'In een tank kan je niet wonen', gemaakt door Erik Willems en Hannekes latere partner Jan Groen. Tijdens die rondreis, die in feite een propagandatour door Spanje was voor kraken, nam ze nog meer kennis tot zich over de Spaanse Revolutie. De Spaanse Revolutie zou het centrale thema in haar verdere studie worden. Ze studeerde in 1986 af op een drievoudig project dat bestond uit een kleine scriptie waarin ze haar methodologische werkwijze verantwoordde; een boek getiteld 'De onvoltooide revolutie' en de film 'Ni Peones ni Patrones!' [Geen knechten, noch bazen]. Haar onderzoek deed ze in het dorp Albalate de Cinca in de Noordspaanse regio Aragón. Ze interviewde bewoners en ex-bewoners (die na het verlies van de Spaanse Burgeroorlog in 1939 in ballingschap waren gegaan in Frankrijk) over hun ervaringen met de collectivisaties in het begin van de Spaanse Revolutie (1936-37). Haar werk was in die tijd baanbrekend. Ze praktiseerde oral history en gaf diegenen die meer dan veertig jaar geen stem hadden gehad – vanwege de Franco dictatuur – een stem terug.

Ook met de film 'Ni peones, ni patrones' ging ze met partner Jan op tour door Spanje. De film vond veel weerklank en Hanneke en Jan knoopten contacten aan met anarchisten en historici in heel Spanje. Het waren vriendschappen die Hanneke veelal tot haar overlijden zou continueren.

Een neventhema in Hanneke's werk was de angst en de internalisering daarvan door meer dan veertig jaar dictatuur en hoe dat de herinnering vervormde. Angst en herinnering speelden een centrale rol in het onderzoek dat ze deed voor haar proefschrift 'Gedeeld verleden: Herinneringen van anarcho-syndicalisten aan Albalate de Cinca, 1928-1938'. Ze beschreef daarin, in verrassend helder geformuleerd proza (voor een proefschrift), wat het verschil in herinnering was van bewoners van Albalate die de collectivisaties van de landbouw in Albalate hadden meegemaakt in 1936-38, die in het dorp waren blijven wonen na de nederlaag van de Republiek en van hen die in ballingschap in Frankrijk gingen wonen. De angst bepaalde in grote mate de herinnering.

Haar oude vriend Francisco Carrasquer, die in de boeken en film figureert als leraar in Albalate,

Ze gaf diegenen die meer dan veertig jaar geen stem hadden gehad een stem terug

vertaalde het proefschrift in het Spaans. Met die vertaling gingen Hanneke en Jan ook weer op tournee door Spanje en gaven overal en nergens voordrachten (al dan niet in combinatie met de vertoning van de film). Telkens wist ze ook in Spanje weer nieuwe mensen te enthousiasmeren voor hun eigen geschiedenis en het vriendennetwerk groeide gestaag door, ook met veel jonge mensen.

Hanneke kreeg niet echt een voet aan de grond bij de universiteit in Amsterdam. Ze gaf wat colleges oral history, was op beperkte schaal scriptiebegeleidster en gaf Spaanse lessen. Uit de correspondentie die ik aantrof tijdens het opruimen van haar nalatenschap bleek dat ze collega-historici die ook uit linkse hoek kwamen of een activistenverleden hadden, heftige verwijten maakte als die een leerstoel aanvaarden of nastreefden. Zo onder andere ook haar vriendin Evelien Gans, die tevens paranimf was bij haar promotie. Toen die hoogleraar Hedendaags Jodendom werd heeft Hanneke haar dat erg verweten. Niet vanwege de wijze waarop ze dat hoogleraarschap uitoefende of invulde, maar puur om het feit dat ze aan het hoofd van een vakgroep was komen te staan. “Carrière maken” was verfoeilijk. Of dit nu een principiële kwestie was of uit frustratie dat ze zelf nooit echt een vaste aanstelling (al was het maar als docent) had gekregen, dat kunnen we haar niet meer vragen. Maar ze kon mensen hierom keihard aanvallen, wat door die mensen niet begrepen, noch geaccepteerd werd. Men vond het onredelijk, wat ik me goed voor kan stellen.

Vanaf eind jaren negentig zou Hanneke actief worden in de redactie van het tijdschrift De AS en tevens trad ze toe tot het bestuur van het Domela Nieuwenhuisfonds. In beide kringen nam ze actief deel. Ze verzorgde meerdere themanummers met betrekking tot Spanje. Vaak met betrekking tot de Spaanse Revolutie. Maar ze bleef niet in het verleden hangen. Ze schreef ook geregeld over actuele ontwikkelingen op het Iberisch schiereiland. In het voorjaar van 2011 maakte ze met haar zojuist gepensioneerde partner Jan een rondreis door Spanje en kwam midden in de 15-M-beweging terecht. Geïnspireerd door de Arabische Lente werd Spanje overspoeld door een golf van protesten tegen de ernstige economische crisis en de volslagen corrupte politiek in Spanje. Die protesten manifesteerden zich via een fijnmazig netwerk van buurtbewegingen die overal in Spanje pleinen bezetten en het land deels lam legden. Zij namen een bad in die protestbeweging, spraken met allerlei mensen, deden indrukken op en smeedden plannen voor een nieuwe film over deze beweging.

Er kwam echter een kink in de kabel: enkele weken na hun terugkeer in Amsterdam stierf Jan Groen aan een acute hartaanval. Hannekes wereld stortte in. Velen om haar heen maakten zich ernstig zorgen over haar. Jans plotselinge overlijden was een mokerslag waar ze naar mijn indruk nooit echt overheen gekomen is. Er kwam de eerste jaren niets meer uit haar vingers. Ze was vaak erg geëmotioneerd, wist niet hoe het leven weer op te pakken, kreeg geen letter meer op papier. Ze klauterde na enkele jaren heel langzaam weer uit het dal omhoog. Maar echt helemaal wist ze zich er niet overheen te zetten. Bij vlagen kwam de woede weer omhoog, omdat Jan er zomaar tussenuit gepiept was terwijl ze nog zoveel samen te doen hadden. Ze bleef actief in de redactie van De AS, maar meer als klankbord en raadgever en meedenkend over de koers en de thema’s dan als schrijfster. Ze kon de concentratie niet meer opbrengen om artikels coherent naar eigen tevredenheid op papier te krijgen. Zelfs een korte boekbespreking lukte niet meer. Verschillende keren werd ze ook uit andere hoeken gevraagd om iets Spanje-gerelateerds te leveren, maar het liep steeds spaak. Spanje en Jan, Jan en Spanje, met die verbroken twee-eenheid verdween haar schrijfproductie.

Niet dat ze Spanje de rug toekeerde. Ze ging meerdere malen per jaar naar Spanje, vrienden op zoeken in Albalate de Cinca, Barcelona, Madrid, Cádiz, Valencia, Las Negras. Ook de strijd voor het herinneren en het blootleggen van de illegale massagraven uit de Spaanse Burgeroorlog hadden haar warme belangstelling. Toen in haar dorp – Albalate – de illegale graven opengingen was ze erbij. Ze vertelde er hoogst geëmotioneerd over.

Hanneke was echt een mensenmens, ze zocht altijd contact met mensen die ze ontmoette, was enorm nieuwsgierig, wilde altijd het naadje van de kous weten. Maar Hanneke was ook voor de kring om haar heen altijd een en al interesse voor degenen die er deel van uit maakten. Ik heb afgelopen weekend haar agenda’s van de afgelopen één en een kwart jaar doorgekeken en die zijn een aaneenschakeling van korte aantekeningen over wie zij gebeld had of andersom, over wie er op bezoek kwamen, wat die vertelden vervat in een of meerdere trefwoorden. Als daar reden voor was meldde ze zich dan ook geregeld terug voor morele steun als vriendinnen of vrienden in de problemen zaten of ziek werden.

Ze kon hier ook grillig in zijn, als geen ander. Ik had anderhalf jaar geleden, nadat ze kort daarvoor uit het ziekenhuis was gekomen, haar aangeboden op een middag voor haar te komen koken. Dat vond ze een heel fijn aanbod. Ik kwam bij haar aan de deur, we dronken wat en zij constateerde dat ze eigenlijk niets voor het avondeten in huis had. We gingen samen rustig lopend naar de supermarkt, zochten uit wat we samen bedacht hadden dat ik zou koken en rekenden af. Bij de uitgang gekomen zei Hanneke plotseling: “Nou tot de volgende keer dan maar

‘Carrière maken’ was verfoeilijk

weer. Ik heb geen puf meer." En daar ging ik. Ik kon er zelf achteraf wel om lachen.

Het was een beetje zoals ze kon zijn: haar animo of humeur kon plotsklaps omslaan. Dat ervoeren meerdere vrienden en vriendinnen, sommigen dachten dat ze iets verkeerds gedaan of gezegd hadden, ik gelukkig niet... Maar zelfs een ruzie met haar duurde meestal nooit lang, want vrij snel daarna herstelde ze het contact dan weer. Vriendschappen waren één van de drijvende krachten in haar leven. Helemaal na Jans overlijden.

In april 2004 benaderde Hanneke mij in het Fort van Sjakoo of ik mee wou helpen bij het organiseren van een avond met Abel Paz [pseudoniem van Diego Camacho] de Spaanse biograaf van de iconische Spaanse anarchist Buenaventura Durruti. Ik stemde in en we verzorgden een infoavond in Amsterdam en vervolgens een middaglezing op de Pinksterlanddagen in Appelscha. Abel Paz had zich in Appelscha nogal achterbaks gedragen naar ons toe en Hanneke moest achter de vertalerstafel weg aangezien ze kookte van woede. Ook na afloop was ze woest en ze vertrok met Jan en mij van de PL zonder afscheid te nemen van Abel Paz. Hij kon in de stront zakken van haar. Een half jaar later was Hanneke in Barcelona en bij wie ging ze op bezoek?..... Abel Paz. En ze kwam met geanimeerde verhalen terug. Zo zat Hanneke in elkaar. Ze kon moeilijk vriendschappen echt verbreken en lijmde uiteindelijk meestal weer. Dat is bijzonder en typerend, voor mij had Abel Paz als compañero afgedaan, maar goed, hij was ook nooit mijn vriend.

Net zoals al die vrienden en vriendinnen in Spanje waren ook al die trouwe vriendinnen en vrienden in Nederland heel belangrijk voor haar. Velen rondom haar, zowel haar directe buurtjes als vrienden en vriendinnen dichtbij en verder weg, hele langjarige en ook af en toe weer kakelverse, omringden haar. Zij hield die vriendschappen bij haar door een geregelde stroom van mailtjes, appjes, telefoontjes en bezoekjes. Toen ze juni 2017 tijdens een – bij wijze van spreken – 'persconferentie' in haar stamkroeg Elzas aan een select groepje vrienden mededeelde dat ze darmkanker had, gaf ze aan dat ze haar tijd nog zo aangenaam mogelijk wilde besteden en af en toe mogelijk een beroep op ons zou doen. In november dat jaar werd ze kankervrij verklaard. Maar in april 2019 bleken er uitzaaiingen te zijn. Wat volgde is geschiedenis.

Alle steun die ze ervoer van haar naaste netwerk van vriend(inn)en, al die oppeppers, al die post, ritjes naar het bos of hei of strand, kleine attenties, al die vele boodschapjes die voor haar werden gedaan, de plantjes en bossen bloemen, al die uitingen van vriendschap en kameraadschap, hielden haar gaande en deden haar telkens weer opkrabbelen, zowel mentaal als fysiek, alhoewel haar conditie natuurlijk sluipenderwijs achteruit ging. Haar angst en onzekerheden over de toekomst – en het naderende einde – stak ze niet onder stoelen of banken maar ze zocht altijd weer dapper het licht aan het eind van de tunnel.

Met haar overlijden eind maart is een lieve, strijdbare, maar ook af en toe grillige en soms te temperamentvolle vrouw verscheiden, die de vriendschap met velen koesterde en deelde en voor wie solidariteit en wederzijdse hulp geen holle frasen waren maar kernwaarden die ze haar hele volwassen leven gepraktiseerd heeft. Wat blijft zijn een palet aan herinneringen en niet te vergeten de door haar gemaakte boeken en films. Nu al is het gat dat ze achterlaat bespeurbaar.

NOTEN

De film 'In een tank kan je niet wonen' staat online op YouTube. Binnenkort zal haar film 'Ni peones, ni patrones' ook online bij kolektiva.media beschikbaar komen. Haar proefschrift 'Gedeeld verleden' is voor € 10,00 verkrijgbaar bij de Amsterdamse boekhandel Het Fort van Sjakoo. Binnenkort zal het hele proefschrift ook online beschikbaar komen op de website anarchisme.nl. En haar boek 'De Onvoltooide revolutie' zal spoedig volgen. Ook in de online beschikbare documentaire 'Collectieve dromen' van Marco Potyomkin en Manuel Gómez figureert Hanneke uitgebreid. Online is sinds medio vorig jaar een documentair drieluik te vinden, gemaakt door collega historicus en ex-kraker Kees Wouters, waarin Hanneke Willemse de politieke kant van haar leven uit de doeken doet: youtube.com/watch?v=3KNPi8hjzII

Solidariteit en wederzijdse hulp waren voor haar geen holle frasen maar kernwaarden die ze haar hele volwassen leven gepraktiseerd heeft

Hanneke Willemse

DOOR JAN BERVOETS

1949-2021

Bij het overlijden van een vrijgevochten historicus en anarchisme-kenner

Op 26 maart overleed Hanneke Willemse na een langdurige ziekte en periode van rouw om de dood van haar levenspartner Jan Groen. Samen deelden zij een leven van onderzoek en strijd om de verbreiding van het anarchistische gedachtegoed zoals dat leefde in het Spanje van de CNT en met name in het collectief van Albalate de Cinca. In dat dorp met ongeveer 1450 inwoners werd tijdens de Spaanse Revolutie van 1936 tot de verovering door Franco het land verdeeld, het geld afgeschaft, de catechismus verboden en een maatschappij zonder staat opgebouwd. Zij bracht dit met haar vriend tot leven omdat zij zelf zo wilde leven en daarmee de Spaanse anarchistische revolutie weer in Nederland en in Europa wilde invoeren. Wij kenden haar allemaal als een krachtige verschijning, die door haar stralende omvang de aandacht trok en daarmee alleen al ons met de geschiedenis van die revolutie wist te verbinden. Want zij had zich van deze maatschappij vrijgevochten en wilde dit aan ons laten weten.

Vanuit de onderkant van de samenleving

Geboren in 1949 in Amsterdam Oost bracht Hanneke haar kinderjaren door in een gezin waar de vader leefde met een oorlogstrauma, opgedaan tijdens Arbeitseinsatz die hem naar het Oostfront voerde, waar hij overliep naar Stalins Sovjetleger, vanwaar hij in Riga ontkwam. Thuisgekomen leed hij aan een trauma dat hij met alcohol trachtte te bezweren. Moeder moest het werk verrichten. Men woonde in bij grootouders die lid waren van het Leger des Heils, maar luisterde zelf naar de VARA. Tot enige welstand was het nooit gekomen, ook niet toen het gezin naar een flat in het Geuzenveld verhuisde.

Op zestienjarige leeftijd nam Hanneke afscheid van het benauwde huurhuis en de middelbare school, waar zij om haar armoede werd buitengesloten. Zo ging zij de verpleging in. Zij werkte in het centrum van de stad in 1965, toen Provo haar happenings hield en de eerste Vietnamdemonstraties plaatsvonden. Het ziekenhuis in het centrum was slecht voorzien, de patiënten waren arbeiders – soms slachtoffer van een ongeval – waarvoor geen dokter bereid was aan haar werk de noodzakelijke begeleiding te geven. “Ik heb wel patiënten dood laten gaan”, bekent Hanneke later, die toen al een keer spontaan met andere verpleegsters vergeefs naar CPN-wethouder Verheij was gestapt om tegen werkomstandigheden te protesteren en voor het belang van de zorg op te komen. Het was haar eerste directe actie.

Het vertrouwen in de CPN was zij definitief kwijt tijdens de opstand van de Nieuwmarktbuurt tegen de sloop van de woningen wegens aanleg van een metrolijn, dat juist het prestigeproject was van diezelfde CPN, die bereid was daarvoor ten koste van de arbeidersklasse woonruimte te verspillen. Het werd haar duidelijk dat deze partij slechts de vorming van een ‘militaristische’ maatschappij ten doel had, waar repressie de overhand had en nooit bereid zou zijn de maatschappelijke ongelijkheid op te lossen. Zij woonde illegaal en sloot zich aan bij de kraakbeweging, die zich zelfstandig organiseerde door de systematische bezetting van voor speculatie gereserveerde lege huizen. Zo raakte zij aan het eind van de jaren 1970 betrokken bij de bezetting van het leegstaande Hotel Krasnapolsky en was zij woordvoerder in het met succes verdedigde pand De Groote Keijser. Daar ontmoette zij Spaanse vluchtelingen, deels dienstweigeraars en leden van de CNT. Door de gesprekken die zij met hen voerde maakte zij definitief kennis met het anarchisme als maatschappij die alle ongelijkheid zou opheffen. Tegenover de politieke partij als stelsel van militaire discipline stelde zij het anarchisme als “een uitdrukkingsvorm, waarin iedereen spreekt”. Zij wijst erop dat samen met de autonomie van de kraakbeweging ook de antimilitaristische beweging van totaalweigeraars onder de naam Onkruit is ontstaan.

Naar het Spaanse alternatief

In deze mentaliteit maakte zij in 1980 de barricaden tussen de Vondelstraat en het Concertgebouw mee, die door legertanks werden weggeveegd, en de herovering van de straat tijdens de inhuldiging van Beatrix. Zij maakte kennis met de cineast Jan Groen, die onder haar regie de film In een tank kun je niet wonen opnam. Uitgebracht in 1981 was zij speciaal bedoeld om de Spaanse CNT op de hoogte te brengen van de Nederlandse kraakbeweging, waarin zij een identieke basis voor maatschappij-organisatie zag. opbouw van een samenleving tegen het militarisme waarin zij tegenwoordig leefde en strijd tegen woningnood door directe actie van onderop. Jan Groen werd haar levenspartner. Samen met hem zou zij het grote Spaanse avontuur beginnen. In de Groote Keijser was er namelijk een Spaans-Nederlandse leerkring ontstaan, waar Spanjaarden en Nederlanders onderling de taal en ook andere onderwerpen leerden. Voor haarzelf leidde dit tot een colloquium doctum waarmee zij in 1981 werd toegelaten tot de Universiteit van Amsterdam om daar geschiedenis te studeren als methodiek voor maatschappijkennis. Deze studie werd zowel onderbroken als aangevuld door een langdurige reis naar Spanje, waar Jan Groen en zij met hun film over de kraakbeweging een rondreis maakten langs het hoofdkwartier en de afdelingen van de CNT en de plaatselijke Ateneos libertarios om daar de Nederlandse kraakbeweging ter discussie te stellen. Zo raakten zij in contact met de inwoners van het dorp Albalate de Cinca, dat het onderwerp werd van Hannekes afstudeerscriptie De onvoltooide revolutie. Burgeroorlog in een Spaans dorp, dat in 1986 werd uitgegeven door de Socialistische Uitgeverij Amsterdam en tegelijk verscheen met de film Ni peones ni padrones, van Willemse en Groen.

Een goede bijdrage voor de herdenking van vijftig jaar Spaanse anarchistischer revolutie van 1936! Tevens vormden zij een noodzakelijke aanvulling

op het rapport Nacht über Spanien van Augustin Souchy, dat in de jaren ’50 door Albert de Jong werd vertaald. Dat werk diende tot dan toe als het historische bewijs dat in grote gebieden van Spanje jarenlang een maatschappij zonder staat had bestaan. Maar waar Souchy over Aragón een algoritmische deken van statistische gegevens legt, waardoor het massale zelfbeheer een abstracte productiemachine lijkt, komt in Willemse deze maatschappij tot leven en wordt zij emotioneel bevattelijk. De samenleving van een anarchistisch georganiseerd dorp is nu via de methode van oral history het decor van een reeks vertellingen geworden, waarin dagelijks leven en legende worden afgewisseld. Albalate is exemplarisch voor de regio Aragón, maar zij kan dat ook zijn waar in gelijkaardige gemeenschappen revolutie ontstaat. Wij kunnen nu ook geloven dat in grootschalige vorm een dergelijke beweging plaats heeft gevonden – en misschien nog steeds plaats vindt – tijdens de Arabische Lente van Tunesië en Syrië. We hebben de formule voor dezelfde berekeningen en de grondslagen voor een gelijkaardig onderzoek. Zijn van de Syrische radenmaatschappij en het communalistische Rojava vooral de documenten uit Rojava tot ons doorgedrongen en bestaan van de rest van het gebied slechts een handvol gedrukte manifesten, via nadere communicatie kan men snel dezelfde conclusies historisch vastleggen.

Blijvende betekenis

Sedertdien hebben diverse oude inwoners van Albalate ook in Nederland nog het woord gevoerd en met Hanneke zelf het Spaanse anarchisme verder voor het voetlicht gebracht. In 1994 verscheen Hannekes proefschrift: Gedeeld verleden, herinneringen van anarcho-syndicalisten aan Albalate de Cinca, 1928-1938. In dat werk kwamen ook problematische vraagstukken over hoe het leven in revolutionair Aragón nog bij de inwoners na de repressie van Franco kon worden teruggeroepen. Wat moest Hanneke doen met uitspraken van de achtergebleven dorpelingen die zeiden: “Toen Franco ons bevrijdde, werd ik vier jaar in de gevangenis gezet”, of “Toen Franco ons bevrijdde, werd ik verkracht”? Executies van familieleden, concentratiekampen, door fascisten geleide drilscholen (paracuellos) voor van hun ouders weggenomen kinderen hadden de uitwerking van disciplinerende straffen op wat zij tevoren hadden meegemaakt. Het waren de uit Spanje gevluchte ballingen die het verhaal nog als een heroïsch verleden konden herinneren. Het proefschrift werd in 1994 omgewerkt tot een Spaanse versie die zowel in Nederland als Spanje kon worden verspreid. Ni peones ni patrones is nog steeds een courante film in Spanje.

Hanneke Willemse was lid van de redactie van De AS en van het bestuur van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds. Ze was betrokken bij de in 2010 opgerichte Anarcho-Syndicalistische Bond, die bedoeld was om een anarchistische vakbeweging te vormen waar de Vrije Bond zich vooral richtte tot de vorming van een anarchistische federatie. Het leidde vooral tot internationale contacten. Het werd stiller toen in 2011 Jan Groen kwam te overlijden, met wie ze van plan was om na haar pensionering lange reizen in een camper te maken. Weldra kondigde haar eigen einde zich aan en legde zij een levensverhaal vast op video voor het Oral History Project Amsterdam (OHPA), waarin zij haar persoonlijk engagement verwoordde. Deze videoreeks van Kees Wouters is samen met de films In een tank kun je niet wonen en Ni peones ni patrones in een in memoriam op Globalinfo te zien. In het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis liggen alle documenten die de grondslag vormen voor haar werk over Albalata in goede en geordende staat klaar voor digitaal behoud. Wij zullen haar nog lang herinneren.

Kruistocht in krijtstreep

DOOR T.

In Joris Luyendijks boek over journalistiek in het Midden-Oosten *Het zijn net mensen* zit een cynische grap. 'Twee Israëliërs zitten op het strand in Tel Aviv te lezen. Eentje heeft een kwaliteitskrant, de ander een antisemitisch vod. "Waarom lees jij dat nou", vraagt de een. "Vroeger las ik net zo'n kwaliteitskrant als jij", zegt de ander. "Maar ik kon er niet meer tegen. Die zelfmoordaanslagen en massavernietigingswapens en de instortende economie en demonstraties tegen Israël in Europa." Hij wijst op het antisemitisch vod. "Nu lees is dit en voel ik me stukken beter; het blijkt dat er een joods wereldcomplot is en wij in werkelijkheid de hele wereld controleren."'

Het paradijs bestaat, wij leven erin

Wie de laatste jaren langs praatprogramma's *zapt* en met enige regelmaat een krant openslaat zal eenzelfde positief gevoel krijgen als de lezer van de antisemitische krant. De grenzen van Europa zouden wagenwijd openstaan, antifascisten paraderen door de straten en leggen bruinrechts het zwijgen op, er is een linkse cultuurmarxistische elite die op de universiteiten, de redactievloeren van de media en op bestuurlijk niveau aan de knoppen draait. Het paradijs bestaat, wij leven erin.

Tenminste, tot je een stap op straat zet. Fort Europa wordt steeds dodelijker, extreemrechtse complotwaanbeelden, bijvoorbeeld racistische omvolkingstheorieën, worden openlijk besproken, de drang en dwang van 'normaal doen' dringt zich op. Enkele progressieve verworvenheden van de jaren zestig en zeventig die als fundament werden gezien waarop verder kon worden gebouwd, zoals de gedeeltelijke decriminalisering van abortus, drugsgebruik en euthanasie, staan onder druk. Hoe komt dit? Wie zijn de drijvende krachten daarachter? En het belangrijkste: wat kunnen we er tegen doen?

In zijn boek *Nieuwe kruisvaarders* gaat Sander Rietveld, onderzoeksjournalist voor het televisieprogramma Zembla, in op de samenwerking tussen orthodoxe christenen en radicaal-rechtse populisten in het bereiken van politieke hegemonie. De auteur komt zelf uit een orthodox-protestants milieu en kent, hoewel hij afscheid heeft genomen van de religieuze dogma's waarmee hij was opgevoed, goed de weg in de gereformeerde zuil. Bestuurders van de Evangelische Omroep, organisatoren van Schreeuw om Leven (de beruchte anti-abortusclub), politici van de ChristenUnie en de SGP: hij spreekt ze allemaal in zijn boek en weet hun ideeënwereld toegankelijk op papier te krijgen. Uit die gesprekken rijst een beeld op van strenge, in het zwart geklede mannen die Gods Woord letterlijk nemen. Zij vinden dat de man het hoofd van het gezin is, dat vrouwen zich moeten schikken naar een ondergeschikte positie en dat ze vooral kinderen moeten baren, homoseksualiteit zondig is en in strijd met de natuurlijke orde zoals die is geopenbaard in de Bijbel.

Extreemrechts heeft een plan en voert het uit

Orthodoxe christenen plaatsen zichzelf in een slachtofferpositie ten opzichte van een – in hun ogen – steeds progressiever wordende wereld. De progressieve revolutie van de jaren zestig en zeventig bedreigt het gezin, de hoeksteen van de samenleving. De Amerikaanse televisiedominee Pat Robertson beschreef feminisme als 'een socialistische, anti-familiebeweging die vrouwen aanmoedigt bij hun echtgenoot weg te gaan, hun kinderen te doden, hekserij te praktiseren, het kapitalisme te vernietigen en lesbisch te worden'. In zijn visie is dit echter niet positief. In het onheilspellend jargon over de vernietiging van de 'natuurlijke orde' van God, man en vaderland zien we ook het vertoog terug dat sinds de jaren negentig binnen een steeds verder naar rechts schuivend publiek debat dominant is. Rechtse partijen, variërend van neoliberaal tot openlijk fascistisch, gebruiken het idee van christelijk Europa om migranten buiten de deur te houden. Voor Rietveld is deze alliantie tussen extreemrechts en orthodox christelijk opvallend en verrassend. In *Nieuwe kruisvaarders* klinkt dan ook met enige regelmaat een naïeve verbazing over het racisme binnen de SGP en ChristenUnie. Met termen als 'cultuurchristen' slaan extreemrechtse partijen zoals Forum voor Democratie bruggen naar deze partijen. Met dit vertoog over 'cultuur' wordt racistisch gedachtegoed verpakt als niet-racistisch, want het zou niet gaan om lichamen, maar om essentialistische culturen. Het is van belang om deze hercodering van marginaliserend en uitsluitend discours te herkennen voor wat het is, zodat het bestreden kan worden.

Rietveld slaagt erin verbanden aan te tonen tussen christelijke organisaties en personen enerzijds en extreemrechtse politici anderzijds. Zo laat hij zien dat SGP'er Cor Verkade, een vastgoedbaron en pandjesbaas, ook financier is van Forum voor Democratie. Dit is echter voor de lezers van Kafka geen nieuws. Ook toont Rietveld hoe de lijntjes lopen tussen de reactionaire katholiek Robert Lemm, de Amsterdamse Sint-Agneskerk en Civitas Christiana. Het wordt overzichtelijk en toegankelijk beschreven, maar niet heel verrassend voor wie bekend is met conservatieve christenen in Nederland. Uitgeverij De Blauwe Tijger van Breivik-fan Tom Zwitser komt ook langs. 'Hij droomt van een rechts media-imperium', schrijf Rietveld. Wat de schrijver overtuigend laat zien is hoe al deze organisaties samenwerken door media-aandacht te genereren, elkaar geld toe te schuiven, eigen kranten en boeken uit te geven en netwerkactiviteiten organiseren. Kort gezegd: Extreemrechts heeft een plan en voert het uit.

En niet alleen in Nederland gebeurt dit. Organisaties zoals de Transatlantic Christian Council beleggen internationale congressen in Europa en de Verenigde Staten waar ze politieke partijen, NGO's met ogenschijnlijk neutrale namen als European Centre for Law and Justice, extreemrechtse en conservatief christelijke politici en anderen bijeen brengen om ze van elkaar te laten leren en ideeën uit te wisselen. Eén van de voorbeelden van zo'n pan-Europese organisatie is Agenda Europe met haar manifest *Restoring the Natural Order*. Hun standpunten lezen als een hels boodschappenlijstje: verbod op homoseksualiteit, criminalisering van de anticonceptiepil, afschaffen anti-discriminatiewetgeving en nog meer patriarchale pikpraat.

Veel geld voor conservatief-christelijke organisaties in Nederland en de rest van Europa komt uit de Verenigde Staten. Nakomelingen van Nederlandse migranten in Michigan zijn bereid de portemonnee te trekken om het netwerk van gereformeerde organisaties te financieren. Betsy DeVos, Trumps minister van onderwijs, en Pete Hoekstra, de Amerikaanse ambassadeur in Nederland van Trump, zijn hierin belangrijke spelers. En de bedragen waarover het gaat zijn voor Europese standaarden gigantisch. 'Een progressieve onderzoekswebsite (Opendemocracy.net) onthult in 2019 en 2020 dat conservatief-christelijke organisaties uit de Verenigde Staten in het afgelopen decennium minstens negentig miljoen euro hebben uitgegeven om hun boodschap aan deze kant van de oceaan te verspreiden.' En wat doen ze met dat geld? Ze betalen lobbyisten en advocaten, financieren 'campagnes voor "familiewaarden", tegen lhbt-rechten, seksuele voorlichting en abortus.'

Een van de sterkste punten van Rietvelds boek is dat de auteur laat zien welke strategieën deze onwelriekende clubs hebben. Zo weet hij op basis van gelekte documenten dat dit soort clubs weloverwogen de onderdrukking van vrouwen, lhbtqia+ers en andere gemarginaliseerde groepen bagatelliseren. 'Ontken simpelweg dat er in Europa homohaat voorkomt. Niet homo's, maar juist christenen moeten worden voorgesteld als slachtoffers.' Wat hiertegen te doen? Op die vraag gaat Rietveld niet in, maar het is van essentieel belang dat links hiervoor strategieën ontwikkelt. Een andere tactiek die extreemrechts en conservatieve christenen gebruiken is hun reactionaire ideeën verpakken in mensenrechtentaal. 'Zeg dus niet: op grond van de Bijbel moet homoseksualiteit verboden worden, maar: gelovigen hebben het recht om niet geconfronteerd te worden met homoseksualiteit', schrijft Rietveld. Niet alleen op dit vlak worden conservatieve ideeën gedoopt in

Hun standpunten lezen als een hels boodschappenlijstje

een mensenrechtensausje. Anti-abortusactivisten beroepen zich niet meer op God om greep op baarmoeders te krijgen, maar zeggen op te komen voor de mensenrechten van ‘het kind’. De racistische karikatuur Zwarte Piet wordt verdedigd met een beroep op culturele rechten, terwijl die juist hun oorsprong vinden in de emancipatie van gemarginaliseerde groepen ten opzichte van dominante; denk bijvoorbeeld aan taalrechten van Inuit. Ook tegen dit misbruik van het vertoog van mensenrechten moeten we met een goede strategie komen om het onschadelijk te maken.

Rietvelds boek bezit twee grote mankementen. Allereerst besteedt hij veel pagina’s aan de vraag of extreemrechtse politici ‘echt’ christen zijn. Wat boeit het om te weten of Baudet gelooft dat een hostie tijdens een dienst in het lichaam van Christus verandert of niet? Veranderen zijn racistische uitlatingen over zijn hoop op een wit Europa doordat hij het koekje slechts aanziet voor een stukje deeg of dat hij gelooft in transsubstantiatie? In plaats daarvan had Rietveld beter kunnen onderzoeken wat het resultaat is van de vrijerij van extreemrechts met christelijk gedachtegoed. Ten tweede is Rietvelds blikveld beperkt. Enkele van de belangrijkste verspreiders van extreemrechts gedachtegoed in Nederland van de afgelopen decennia – VVD’er Frits Bolkestein, oud-VVD’er en tegenwoordig mentor van Baudet, Paul Cliteur, Andreas Kinneging en anderen die vaak verbonden zijn aan de Leidse rechtenfaculteit – bespreekt hij nauwelijks. Merijn Oudenampsen, schrijver van *De conservatieve revolte*, gaat in zijn boek veel uitgebreider in op de verspreiding van reactionaire ideeën in Nederland en schetst daarmee een completer plaatje. Doordat Rietveld focust op de gereformeerde zuil mist hij bijvoorbeeld dat in de zaterdagbijlage Letter&Geest in *Trouw* jarenlang stukken verschenen met bijna identieke boodschap als die van de mannenbroeders van de SGP. ‘Onze cultuur is de beste’, schreef Chris Rutenfrans in 1999 in die krant. Later werd hij redacteur bij de voormalige progressieve *Volkskrant*. De reactionaire leefwereld bleef niet beperkt tot Staphorst of Krimpen aan de IJssel, het verspreidde zich via een netwerk van media, onderwijs en denktanks dat breder is dan de gereformeerde leefwereld.

Wie meer wil weten over de wereld van orthodoxe christenen in Nederland doet er goed aan een wasknijper op te zetten en dit boek open te slaan. Met soms een gebrek aan tegenspraak laat Rietveld mannen die zich wentelen in zelfmedelijden leeglopen over wat zij een ‘complot van cultuurmarxisten’ vinden. Een groot compliment aan Kafka is hier zeker op zijn plaats, omdat de meeste informatie uit het boek al jarenlang op die website te vinden is. Het is van groot belang dat de netwerken van orthodoxe christenen en extreemrechts in kaart worden gebracht om ze te kunnen bestrijden. Hoewel *Nieuwe kruisvaarders* verre van anarchistisch (of überhaupt links) is, kan het boek hierbij wel helpen.

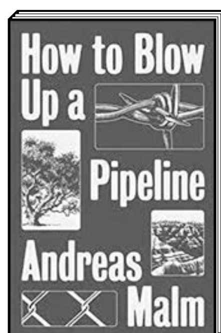
Wie meer wil weten over de wereld van orthodoxe christenen in Nederland doet er goed aan een wasknijper op te zetten en dit boek open te slaan

De Amsterdamse anarchistische boekhandel Het Fort van Sjakoo doet een greep uit de nieuwe boeken van de laatste maanden.

HOW TO BLOW UP A PIPELINE

Andreas Malm
Verso, London, 2021
ISBN 9781839760259, 208p., €15.95

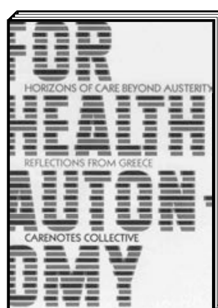
Helaas bevat dit boek van Andreas Malm niet de handleiding die de provocatieve titel belooft, maar hij zet wel aan om zelf in actie te komen in een brandende wereld. Daarbij uit hij kritiek op de huidige klimaatbeweging, die volgens hem nog te vaak binnen de lijntjes van het systeem denkt en handelt. Aan de hand van een geschiedenis van sociale bewegingen van Berlijn tot Rojava komen voorbeelden van succesvolle sabotage voorbij. Hierbij benadrukt hij het belang van hun strategische acceptatie van eigendomvernieling en geweld op de weg naar revolutionaire verandering. De resultaten van de klimaatbeweging door de jaren heen zet hij op een rijtje, maar daarbij pleit hij ervoor om de leuzen voor klimaatrechtvaardigheid en systeemverandering te vergezellen met effectievere actie. Petities, optochten en pacifistische blokkades beargumenteert hij als verkeerde tactieken in het conflict met het heilige privaateigendom. Vernietiging, sabotage en bezetting zijn volgens hem liefdevolle en hoopvolle daden die deze kern van het probleem aantasten. Klimaatbescherming blijft tenslotte handarbeid. De noodzaak om dit boek te lezen en bespreken is misschien een eerste stap voor een perspectief op een brandende planeet.

FOR HEALTH AUTONOMY: HORIZONS OF CARE BEYOND AUSTERITY - REFLECTIONS FROM GREECE

CareNotes Collective
Common Notions, New York, 2020
ISBN 9781942173144, 118p., €16,00

Zo goed als overal wordt men geconfronteerd met een afbrokkelend gezondheidszorgsysteem, hetgeen bijdraagt aan de algehele misère en de onderwerping aan het structurele geweld van het kapitalistisch systeem en zijn bloedbroeder, de staat. In Griekenland probeerde men tijdens de economische crisis na 2008 op lokaal niveau verzet te bieden door het bij elkaar brengen van gezondheidszorgpersoneel en gemeenschapsleden, studenten en arbeiders, burgers en migranten. Er werden gezondheidsposten opgezet die door autonome collectieven draaiende worden gehouden. Dit boek brengt getuigenissen uit eerste hand bij elkaar waarin uitgelegd wordt hoe dat systeem werkt dat gebaseerd is op onderlinge solidariteit en lokale gemeenschappen.

SALVADOR PUIG ANTICH COLLECTED WRITINGS ON REPRESSION AND RESISTANCE IN FRANCO'S SPAIN

Ricard de Vargas Golarons (red.)
AK Press, Edinburgh, 2020
ISBN 9781849354011, 301p., €22.50

Salvador Puig Antich (1948-1974) was een jonge verzetsstrijder die in de nadagen van het Franco-regime met een groep landgenoten en kameraden uit Zuid-Frankrijk de antikapitalistische strijd aanging met dat regime en de internationale bourgeoisie. Hij was actief binnen de Iberische Bevrijdingsbeweging (MIL) . De MIL pleegde tientallen acties waaronder bankovervallen, aanslagen op infrastructuur van de staat of economie en ze boden hulp aan diverse stakende arbeiderscollectieven. Met de opbrengst van de overvallen werden posters, boeken en tijdschriften gedrukt waarin anarchistische en radencommunistische ideeën werden verbreid. In 1973 werd hij opgepakt en zou in 1974 als laatste Spanjaard aan de wurgpaal sterven. De samensteller van dit boek was een strijdgenoot en vriend van Puig Antich. Diverse strijdgenoten vertellen in korte verhalen hun herinneringen aan Puig Antich. Uitleg over activiteiten van de MIL, een chronologie en diverse teksten en brieven van Puig Antich's hand.

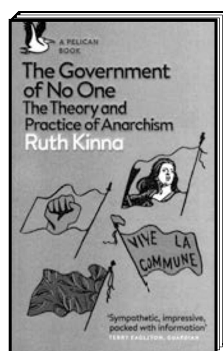

THE GOVERNMENT OF NO ONE - THE THEORY AND PRACTICE OF ANARCHISM

Ruth Kinna

Pelican Books, Harmondsworth, 2019
ISBN: 9780141984667, 423p., €14,95

Wat willen anarchisten precies? Hoe werkt het anarchisme nou eigenlijk? En waarom is het zo'n controversiële beweging? Deze en vele andere vragen worden door politieke theoretica Ruth Kinna beantwoord in dit fantastische overzicht van de roerige geschiedenis van het anarchisme. Uiteraard passeren denkers en activisten zoals Kropotkin en Goldman de revue, en worden belangrijke momenten zoals de Parijse Commune en de Haymarket affaire helder besproken. Door ons kundig wegwijs te maken in de genuanceerde theorieën van verschillende anarchistische bewegingen van Nederland, Spanje en Rusland, tot Japan en de VS, laat 'The Government of No One' ons zien wat deze vermeende chaotische beweging (wij weten wel beter!) zo veerkrachtig en effectief heeft gemaakt door de eeuwen heen – en wat wij hiervan kunnen leren! Een aanrader voor iedereen die beter kennis wil maken met het hele spectrum van het anarchisme of gewoon eens zijn of haar geheugen wil opfrissen. Het boek is ook voorzien van handige biografieën van individuen die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de beweging. Dit is het nieuwe overzichtswerk in een notendop over het anarchisme bijgewerkt tot het heden.

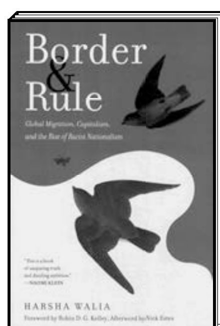

BORDER & RULE GLOBAL MIGRATION, CAPITALISM, AND THE RISE OF RACIST NATIONALISM

Harsha Walia

Haymarket Books, Chicago, 2021
ISBN: 9781642592696, 306p., €21,95

In 'Border & Rule' maakt Harsha Walia, de auteur van het indrukwekkende 'Undoing Border Imperialism' (2013), korte metten met de gangbare verklaringen voor de vluchtelingencrisis door deze bloot te leggen als onvermijdelijk gevolg van koloniale verovering, kapitalistische globalisering, klimaatverandering en wereldwijde onteigening. In dit boek wordt naar uiteenlopende regio's gekeken die eenzelfde grenslogica kennen waarbij mensen systematisch ontheemd, vergrendeld, gecriminaliseerd en uitgestoten worden. Door haar globale perspectief toont Walia aan hoe grenzen de internationale arbeidersklasse breken en het imperialistische, kapitalistische en racistisch-nationalistische bewind versterken. Door nieuw licht te werpen op de gewelddadige mechanismen van staatsvorming, ontmaskert 'Border & Rule' het grensbeleid van de VS als een product van territoriale expansie, settler colonialism, slavernij en gender-racistische uitsluiting. Ook laat dit boek zien hoe Fort Europa en wit Australië immigratiediplomatie en externe grenzen gebruiken om hun koloniale invloed voort te zetten; hoe regels omtrent tijdelijke arbeidsmigratie in de Golfstaten en in Canada een belangrijke rol spelen in de regulatie van het burgerschap en controle op de arbeidsmarkt; hoe in de VS, Israël, India, de Filipijnen, Brazilië en dwars door Europa het extreemrechtse nationalisme tot dodelijk geweld tegen migranten ophitst en miljoenen mensen in de afgrond van statenloosheid drijft. 'Border & Rule' is een absolute aanrader in deze moeilijke tijden van oorlog, klimaatverandering en mondiale gezondheidscrisis, bovenal is dit een luide oproep tot revolutie!

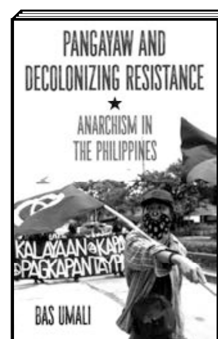

PANGAYAW AND DECOLONIZING RESISTANCE - ANARCHISM IN THE PHILIPPINES

Bas Umali

PM Press, Oakland, 2020
ISBN 9781629637945, 128p., €5,95

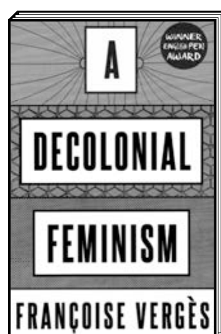
Pangayaw verwijst naar een voor de kolonisatoren zeer gevreesde inheems Filipijnse methode van oorlogsvoering. Er is nog weinig geschreven over anarchisme in de Filipijnen, en vanuit ons Europese perspectief missen we überhaupt te vaak het verhaal uit het mondiale zuiden. De auteur en activist Bas Umali laat zien dat deze anarchistische ideeën wel degelijk leven in het gebied, dat hij het liefst 'confederatie van een archipel' ziet worden in plaats van natiestaat. Hij vertelt hoe de geschiedenis van de eilandengroep vanaf de komst van het kolonialisme steeds werd gevormd door westerse dwang en ideeën. Zelfs in dekoloniale strijd gebruiken mensen de kaders van de kolonisator of westerling, zoals de natiestaat in 'nationale bevrijding' of een hiërarchisch georganiseerde communistische partij. Ook het anarchisme is van oorsprong een westers idee, maar Umali trekt vergelijkingen tussen inheemse en anarchistische organisatievormen en verzet. Door onafhankelijk onderzoek te verweven met ervaringen van grassroots-organiseren (al had dat meer kunnen zijn), schetst hij een weg voor verzet in het Zuiden die niet berust op marxistisch determinisme en maoïstische volkslegers, maar op zelfbeschikking van de massa's. Meer diepgang over de Filipijnse anarchistische beweging in plaats van algemeen anarchisme zou interessant zijn geweest: wie weet komt dat met de verdere groei daarvan de komende jaren..

A DECOLONIAL FEMINISM

Francoise Vergès
Pluto Press, London, 2021
ISBN 9780745341125, 128p., €18,50

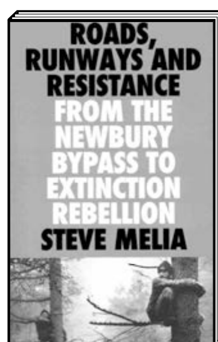
Francoise Vergès – een Frans-Réunionese activiste en onderwijzer – pleit voor een radicaal nieuw feminisme. Veel te lang hebben feministen zich laten inpalmen door de kwade krachten die hen trachten te ondermijnen: het is de hoogste tijd om zich te verzetten tegen het patriarchale systeem dat macht geeft aan de baas, gevangenissen bouwt en vrouwenlichamen, met name in het mondiale zuiden, uitbuit! 'A Decolonial Feminism' richt het vizier op koloniale en racistische structuren vanuit een intersectioneel perspectief, en dringt er bij de lezer op aan om zich vrij te maken van de kapitalistische en imperialistische onderdrukking die ons nog altijd wordt opgelegd. Ondanks dat dit boek zich veelal toelegt op ontwikkelingen binnen Frankrijk (o.a. de exploitatie van – zwarte – bevolkingsgroepen uit overzeese gebieden, de toenemende islamofobie en de evolutie van het zogenoemde "civilizational" feminisme dat in naam van vrouwenrechten voor de neoliberale kar is gespannen) zijn de overeenkomsten met misstanden in Nederland, Europa en het globale noorden in het algemeen onmiskenbaar. In dit emancipatorische feministische manifest werpt Vergès nieuw licht op uiteenlopende kwesties zoals het eurocentrisme, witheid, macht, zorg, sociale in/exclusie en on/zichtbaarheid tot en met sociale bewegingen zoals vrouwenstakingen en #MeToo.

ROADS, RUNWAYS AND RESISTANCE

Steve Melia
Pluto Press, London, 2021
ISBN 9780745340593, 215p., €23,95

De klimaatbeweging is in de afgelopen paar jaar snel gegroeid. Voor de jongeren is het altijd goed om te weten op welke schouders geklommen kan worden. Met bosbezettingen door heel Europa en een voortdenderende klimaatcrisis is 'Roads, Runways and Resistance' een relevante geschiedenis om te lezen, hoewel het een sterke focus op Engeland heeft. Vanwege de invalshoek van Melia komt het commentaar op Extinction Rebellion helaas met weinig fundamentele systeemkritiek, maar hij geeft wel een goede inkijk in het transportbeleid. Melia neemt ons mee van tunnels en boomhutten van de Newbury Bypass in de jaren 90 naar XR en de huidige HS2 bosbezettingen, die soortgelijke tactieken gebruiken waarmee de generatie voor hen experimenteerde. De politiek van transport zal voorlopig een belangrijk terrein van sociale strijd blijven: aanleg van snelwegen en uitbreidingen van vliegvelden en de machtsstelsels die daarachter schuilen brengen klimaatactivisten in conflict met overheden, net zoals in deze dertigjarige Britse geschiedenis.

DIRECT ACTION IN MONTEVIDEO URUGUAYAN ANARCHISM, 1927-1937

Fernando O'Neill Cuesta
AK Press, Edinburgh, 2020
ISBN 9781849353649, 340p., €23.95

O'Neill belandde als Uruguayaanse jongeman in de bajes wegens geweldsdelicten. Hij kwam daar in contact met anarchistische gevangenen en politiseerde. Hij zou na zijn vrijlating zijn hele leven actief blijven in de anarchistische beweging met een uitstapje van een paar jaar naar de Tupamaros. O'Neill schreef onlangs een geschiedenis van de radicale tak van de anarchistische beweging in Uruguay tussen 1927 en 1937. Het gaat om mensen die compromisloos hun strijd tegen het kapitalisme voerden en het geweld van de staat, de bazen en hun lakeien pareerde met tegengeweld als het moest. Men praktiseerde de directe actie, pleegde overvallen, vocht op straat, pleegde bomaanslagen en moorden op militairen en politiefunctionarissen, bevrijdde gevangenen, maar schonk ook veel aandacht aan de ontwikkeling van werkende klassecultuur. De auteur schildert de mooie en minder mooie kanten.

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en Boekhandel Opstand te Den Haag). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad Ondersteun de enige alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár.

Fort van Sjakoo, Jodenbreestraat 24 te Amsterdam, 020-6258979, info@sjakoo.nl, http://www.sjakoo.nl.

ALEXANDRE JACOB (1879-1954)

Opstandige – Anarchist – Nachtwerker

DOOR THOM HOLTERMAN

De Fransman Alexandre Marius Jacob werd geboren in Marseille. Na de ‘primaire’, de Franse lagere school, vertrok Marius als scheepsjongen naar zee. Al heel jong verdiepte hij zich in het anarchisme door het lezen van brochures en boeken. Na enkele jaren zocht hij werk aan wal; onderwijl raakte hij betrokken bij enkele strafrechtelijk relevante akkefietjes. Als hij een baantje vond, kwam de politie na een paar weken aan zijn baas vertellen met wie hij te doen had, waarna ontslag volgde. Dit was zo tegen zijn twintigste levensjaar. Een inbreker werd geboren. Hij zou in de loop van die ‘carrière’ een netwerk van inbrekers opbouwen, door de kranten de ‘Nachtwerkers’ genoemd.

Het voorgaande betreft enkele ingrediënten die men vindt in de twee nog door Dick Gevers (1936-2019) vertaalde teksten van Alexandre Jacob. De ene is zijn verklaring uitgesproken voor de rechtbank die hem in 1905 veroordeelde, getiteld ‘Waarom ik inbreker ben geworden’. De andere is een autobiografische tekst en wel een groot deel uit zijn ‘Herinneringen van een opstandige’. Zijn pen is, zo blijkt eruit, even scherp en meedogenloos als zijn tong. Het publiceren van die teksten heeft niets met ‘romantisering’ van doen. Dat maakt de ruime, politiek-historische, inleiding van Jeroen ten Dam duidelijk.

Het boek getiteld *De Nachtwerkers* waarin deze teksten zijn opgenomen, is uitgebracht door de uitgeverij Iris, die ooit door de vertaler en libertair Dick Gevers werd opgericht en nu een doorstart kent. Hieronder een bespreking van het boek.

De drijfveer voor de uitgave van het boek

Het boek van en over Jacob is uit een aantal onderdelen samengesteld, zo blijkt uit de bovenstaande beschrijving. Men vindt er ook een ‘Woord vooraf’ in van Simone Gevers, de dochter van Dick en een korte ‘Verantwoording’ van het Iris-collectief. Wat zou Dick Gevers hebben gedreven om teksten van Jacob te vertalen uit het Frans? Over het antwoord valt alleen te speculeren. In ieder geval wilde Dick mensen de mogelijkheid geven teksten van buitenlanders te lezen, en vertalen deed hij al een hele tijd. Al doende voelde hij de behoefte op enig moment ook een eigen uitgeverij op te zetten onder de naam Iris.

Dick liet zich inspireren door de geschiedenis van het anarchisme, wat onderwerpen opleverde waarover hij ook lezingen hield, zo schrijft Simone Gevers in haar ‘Woord vooraf’. Aan het eind van zijn leven liet hij weten dat het zijn droom was, dat Iris zou worden voortgezet, waarbij hij de uitgeverij over droeg aan zijn dochter en drie goede vrienden, Dennis, Maartje en Jeroen, die samen het Iris-collectief vormen. De herinnering aan Dick zal ermee levend gehouden worden.

De teksten voor *De Nachtwerkers* van Alexandre Jacob, die onder de 'anarchisten van de daad' wordt geschaard, heeft Dick niet meer zelf kunnen uitgeven. De teksten die vanuit de gevangenis geschreven zijn, laten zien dat Jacob zijn strijd tegen het kapitalisme en de elite continueerde. Er spreekt een enorme strijdbaarheid en onverzettelijkheid uit. Dat, zo vermeldt het Iris-collectief in hun 'Verantwoording', zal Dick erg hebben aangesproken.

Praktische kennis

Ik kan mij daar wel wat bij voorstellen. Toch wil ik hier nog het navolgende aan toevoegen. Zoals vermeld, heeft Jacob alleen lagere school gehad. Wat mij dan frappeert is dat hij een belezen man was. Let men op wat in de literatuur van en over hem bekend is en wat ook bij Jeroen ten Dam in zijn inleiding terug te vinden is: deze man moet eveneens met een hoog niveau van 'praktische kennis' begaafd geweest zijn. Die kennis wist hij weer in te zetten voor 'praktisch handelen'.

Jacob en zijn kompanen hadden hun eigen strategie ontwikkeld. De inbraken pleegden zij door heel Frankrijk en meestal verplaatsten zij zich per trein. Ook werd er een grondig 'situatieonderzoek' verricht omtrent welke persoon of instituut (kerk) een 'bezoek' waard was. En dat niet alleen, want ook moest duidelijk zijn dat confrontatie zo goed als uitgesloten was. Achter de strategie zat dat de politie in die tijd vooral lokaal werkte. Dat zou het opsporen van een landelijk opererende bende waarschijnlijk bemoeilijken. Ook kocht Jacob, in Montpellier, een ijzerwarenwinkel. Het legitimeerde hem de nieuwste soorten brandkasten te bestellen, die hij demonteerde om op zijn gemak de werking van de sloten te bestuderen en de zwakke plekken te ontdekken. Het onderzoek van Jacob leverde in zijn geval op, dat hij speciaal gereedschap kon vervaardigen, als hij wist welke brandkast bij een inbraak verwacht kon worden.

De buit bestond regelmatig uit onverkoopbare gouden voorwerpen. Jacob wist daar wel raad op. Hij opende in Parijs een goudsmelterij… Hier zie je hoe 'praktische kennis' en 'praktisch handelen' in elkaar kunnen vloeien en je hebt daar warempel géén universitaire studie voor nodig, vermoedelijk in tegendeel!

Politiek-historische positie

Zou Jacob gedacht hebben de strijd te winnen? Vermoedelijk niet. In het anarchisme gaat het niet om het winnen van de strijd, om 'succes', maar om het aangaan van de strijd. In alle eenvoud legt Jacob dat in de opgenomen 'Verklaring' uit aan de rechters. Al onmiddellijk erkent hij: 'U bent de sterkste!'. 'Maar laat mij u nog even iets zeggen voor we uit elkaar gaan'. En dan vervolgt Jacob. De maatschappij gaf mij maar drie bestaansmogelijkheden: werken, bedelen of stelen. Hij heeft absoluut geen hekel aan werken, legt hij uit. Maar hij wil zich niet overleveren aan de prostitutie van de arbeid. Bedelen is de totale verloedering. Ieder mens heeft recht op een vol en rijk leven.

'Het recht om te leven, daar bedel je niet om, dat neem je', zoals Jacob dat in de vorm van een leus aan de rechters voorhoudt. Aan het slot van zijn verklaring gekomen, voegt hij toe: 'Diefstal heb ik uitsluitend goedgekeurd en in de praktijk gebracht omdat ik dat het enig juiste middel vond om het ergste van alle vormen van diefstal te bestrijden: het particuliere eigendom'. Hij werd in maart 1905 veroordeeld tot levenslange dwangarbeid, dat tevens verbanning inhield naar Frans-Guyana en naar een van de eilanden voor de kust. Na een jarenlange campagne geleid door zijn moeder, kwam hij uiteindelijk eind 1928 vrij.

Het gaat dus om strijd. De ambitie van de nachtwerkers is, zo leest men in de inleiding van Jeroen ten Dam, om van 'onteigening', via diefstal met braak bij grootvermogenden, een systematische en revolutionaire praktijk te maken. Zij zitten daarmee op het 'illegalistische' pad. Het illegalisme is binnen het anarchisme de naam voor de stroming die er bewust voor kiest om de wetten van de kapitalistische maatschappij te overtreden en te tarten. Onteigening wordt gezien als een middel de kapitalistische samenleving te ondermijnen. Hun handelen past in wat wel 'anarchisme van de daad' wordt genoemd, waarvan verschillende varianten bestaan. Er onder vallen het plegen van aanslagen – veelal een individuele daad – op vooraanstaande personen (zoals een koning); anderen overvielen wisselkantoren. Daarbij was de zogeheten 'Bende van Bonnot' enkele jaren nadien de eerste die van automobielen als vluchtmiddel gebruik maakte (zie het artikel van Martin Smit 'Bourgeois-auto's voor bandieten' in *de AS* 201).

Jacob en anderen zagen, zo schrijft Jeroen ten Dam, dat de sociale explosie steeds verder uit beeld raakte en dat de toenmalige arbeidersbeweging zich steeds meer op vertegenwoordiging in bestuurslichamen en bedrijven richtte. Dat was dan begin 20ste eeuw. Het soort constatering kan om de ongeveer vijftig jaar herhaald worden, lijkt het. Ik moet dan denken aan de ketterse marxistische Italiaans-Duitse politicoloog Johannes Agnoli, die het 'uit beeld geraken' analyseerde als een volstrekte ingroei in het kapitalistische bestel (zie zijn *De transformatie van de democratie*, 1967). En opnieuw komen we een soortgelijke constatering tegen, in een aangepast jasje van het post-anarchisme gestoken, bij auteurs die onder het pseudoniem 'Collectif Mur par Mur' werken (zij verdedigen het libertaire communisme; zie de inleiding bij hun *Pour un anarchisme révolutionnaire*, Paris, 2021).

Het recht om te leven, daar bedel je niet om, dat neem je

Jacob heeft zich bij zijn inbraken altijd gehouden aan zijn oorspronkelijke oogmerk, leest men in *De Nachtwerkers*. Het plegen van diefstallen ging niet om persoonlijke toe-eigening maar om een aanval op de wereld van de machtigen. Tijdens het proces tegen Jacob en de anderen werd duidelijk dat hij er gedurende de drie jaren nachtwerk een karige levensstijl op nahield. Hij at in volkskeukens, dronk geen alcohol. Hij creëerde geen persoonlijk fortuin. Er is niet bijgehouden, natuurlijk niet, aan welke doelen geld werd doorgeschoven en hoeveel. Het moet substantieel geweest zijn. Zo heeft hij een aanzienlijke som afgedragen voor de aankoop van een perceel in Parijs, waar een redactielokaal werd gevestigd voor het anarchistische tijdschrift *Le Libertaire*. Er zijn meer noodlijdende projecten in de anarchistische beweging in Frankrijk geweest, waar geld naar toe ging. Ook werden families van vrienden en kameraden onderhouden, die in de gevangenis zaten of verbannen waren naar de Franse strafkoloniën.

Over een figuur als Alexandre Jacob zijn tegen de geschetste achtergrond diverse verhalen te vertellen. Dat is ook gebeurd. Eén zo'n verhaal is dat hij model zou hebben gestaan voor de romanfiguur van de fictieve *gentleman*-inbreker, Arsène Lupin. Onzin. De kwestie komt achterin het boek aan de orde, in de bijdrage getiteld 'Jacob in de boeken' van Jeroen ten Dam. Daar wordt de literatuur over en van Jacob behandeld. Een van de betrouwbare auteurs is de Franse libertaire historicus Jean-Marc Delpech.

De streek waar nooit iets gebeurt

Nadat Alexandre Jacob uiteindelijk, door pressie vanuit de samenleving en via de pers aangevuld met activisme van zijn moeder, in vrijheid werd gesteld en terugkeerde naar Frankrijk, vestigt hij zich in de jaren 1930 in het dorp Reuilly. Het dorp ligt in de streek Berry (midden in Frankrijk). Het dorp is hem nog steeds erkentelijk voor die vestiging, zo mag je opmaken uit de gemeentelijke site. Men kan daar lezen dat Jacob de streek typeerde als: 'waar nooit iets gebeurt'. Ik vermoed dat dit nog steeds zo is. Toch had die streek zijn aantrekkingskracht, want men komt er nogal wat persoonlijkheden tegen. Ik spoorde er tenminste aardig wat op zonder volledig te zijn.

Het was Pierre Leroux (1797-1871) die zich vestigde in het plaatsje Boussac, net op de grens van Berry. Het gaat om de Franse filosoof en politiek econoom, die in 1832 een nieuw woord bedacht: socialisme. Hij opende er een drukkerij en er ontstond een 'werk- en leefcommune' (familie/vrienden/aanhangers); er werd een bepaalde agricultuur toegepast, de Circulus, een ecologische theorie *avant la lettre*. Dan treft men in die streek George Sand (1804-1876) aan, de schrijfster en feministe *avant la lettre* en jaren zeer bevriend met Leroux. Zij woonde tot haar dood in het dorp Nohant-Vic. Enkele kilometers van dat dorp verwijderd, ligt het stadje La Châtre. Daar werd geboren Émile Acollas (1826-1891) later een bekende jurist en over wie het streekblad *L'Écho du Berry* een paar maanden geleden nog een artikel publiceerde. Hij was verdediger van gelijke rechten van man en vrouw; eveneens verdediger van de Commune van Parijs; onder meer was hij bevriend met de geograaf en anarchist Élisée Reclus. Het tijdschrift dat de vader van Émile uitgaf, liet hij drukken bij de genoemde Pierre Leroux. Jaren daarna zal de Nederlandse anarchist Arthur Lehning (1899-2000) zijn kamp opslaan in Berry, in het dorp Lys-Saint-Georges waar hij tot zijn dood zou wonen (en alwaar hij begraven ligt).

Tot slot wil ik nog wijzen op een dorp in die streek. Het betreft Lignière, waar begin jaren '50 op gemeentelijke initiatief de 'Commune van het vrijgeld' werd opgericht. De gemeente ging, in navolging van Silvio Gesell vrijgeld uitgeven, wat in onze periode een vorm van 'lokaal geld' heet. Na een tijdje verbood de Franse regering dit: ze stond geen inbreuk toe op het monopolie van de staat. Kort en goed, Alexandre Jacob maakte, zo bedenk ik, met zijn keuze van woonplaats, Reuilly, een politiek statement!

Het plegen van diefstallen ging niet om persoonlijke toe-eigening maar om een aanval op de wereld van de machtigen

DE NACHTWERKERS
Jacob, Alexandre Marius, vertaling Dick Gevers, ingeleid Jeroen ten Dam, geïllustreerd
Uitgeverij Iris, Amsterdam, 2021
ISBN: 9789082200911 199p., €5,50

Feministische terreur, of het uitblijven daarvan

DOOR KEES STAD

'Irene' schreef een helder boekje over radicale strijd van vrouwen, dat dit jaar uitkwam bij de Franse uitgeverij Éditions Divergences en snel populair aan het worden is. De titel is *La Terreur Féministe*. Feministische Terreur dus, maar het is tegelijkertijd een aanklacht tegen structureel geweld tegen vrouwen en stelt de vraag waarom er juist zo weinig teruggeslagen wordt door vrouwen.

COLLAGES DOOR MISS.PRINTED

Irene schrijft in de inleiding dat ze niet langer kan verkroppen dat er tegenwoordig allerlei praatprogramma's zijn waarin gesteld wordt dat mannen tegenwoordig slachtoffer zouden zijn van 'feminazi's'. Denk aan de Proud Boys en dat soort 'incel'-bewegingen die kennelijk ook aanslaan bij mannen op tv en radio. Feministes verdedigen zich dan vaak – ze noemt wat voorbeelden – met de stelling dat feministes helemaal niet gewelddadig zijn en 'nog nooit iemand vermoord hebben'. Irene vindt dat juist het probleem. Ten eerste klopt het niet, want er is een minderheid die wel degelijk met geweld heeft geantwoord. En ze wil in haar boek aftasten wat er zou gebeuren als vrouwen in grotere getallen wat minder terughoudend zouden zijn met hun reacties op het geweld en de vernedering die ze dagelijks te verduren hebben.

Irene beschrijft 'feministische terreur' in drie soorten: in de verbeelding, individuele acties en georganiseerd gewelddadig feminisme. Bij elke categorie schetst ze kort een paar portretten. In de beschrijving van elk geval wordt mede de dramatische maatschappelijke situatie belicht die de oorzaak is van de gewelddadige reactie. En het begint met het beeld dat er in mainstream media en politiek geschapen wordt van 'gewelddadige vrouwen': die sporen niet, als er al over bericht wordt. Feminisme, als het al goedkeurend beschreven wordt, dient keurig en ingetogen en volgens de regeltjes te zijn, anders wordt het genegeerd of neergesabeld. Dat is volgens de schrijfster een groot onderdeel van het probleem: ondanks het systematische geweld tegen hen wordt vrouwen wijsgemaakt dat ze poezelig volgzaam horen te zijn. Maar er zijn voorbeelden van vrouwen die zich daar – al dan niet gedwongen door de omstandigheden – niet aan houden, en daar gaat het boek over. "Tegenover een systeem dat vrouwen mishandelt en ze zelfs het leven kan kosten, is het antwoorden met geweld van levensbelang, het is legitiem en noodzakelijk."

Kunst

De eerste categorie die Irene beschrijft is geweld van vrouwen in artistieke verbeelding. Dat gebeurt maar in hoge uitzondering; ook omdat vrouwen zelf grotendeels buiten de artistieke productie werden gehouden. Dus als ze in beeld komen, is dat door mannelijke schilders, componisten en beeldhouwers. Neem al die schilders in de Barok. Iedereen kent Caravaggio, Rembrandt, Rubens en Vermeer. Maar wie heeft er ooit gehoord van Artemisia Gentileschi? Ze kon als een van de zeer weinige vrouwen meedoen aan het schildersgilde van haar tijd, maar werd ook verkracht door haar leermeester en schilderde vervolgens, wat vast niet toevallig is, opvallend veel Bijbelse taferelen waarbij mannen gekeeld worden. Een ander voorbeeld is Lisbeth Salander, in de boeken van Stieg Larsson (en de verfilming daarvan). Dat is een bijzondere uitzondering omdat in de drie delen steeds teruggekomen wordt op het geweld dat Lisbeth in het verleden te verduren heeft gehad, en vervolgens haar wraak als geheel vanzelfsprekend wordt voorgesteld. Derde voorbeeld is Valerie Solanas en haar SCUM Manifesto, dat ze publiceerde toen ze een poging deed om kunstenaar Andy Warhol in New York

Ondanks het systematische geweld tegen hen wordt vrouwen wijsgemaakt dat ze poezelig volgzaam horen te zijn

dood te schieten, met de boodschap dat het tijd wordt om alle mannen, die immers een biologisch wanproduct zijn, uit de weg te ruimen. Volgens Irene was het manifest van Solanas trouwens een stuk harder en helderder in zijn oordeel dan het boek dat momenteel op dat gebied actueel is in Frankrijk, Moi les hommes, je les déteste (Mannen, Ik haat ze) van Pauline Harmange.[1] Ze noemt dat eerder een liefdesverklaring.

Individueel tegengeweld

Irene beschrijft in het tweede hoofdstuk een paar individuele gevallen van vrouwen die in hun eigen leven het heft, letterlijk, in eigen handen hebben genomen en de man die hen stelselmatig mishandelde en vaak zelfs dreigde te doden, uit de weg hebben geruimd. Dat kost ze vervolgens de vrijheid. Wat de portretten gemeen hebben is dat ze eerst jarenlang geweld van hun respectievelijke mannen hebben moeten verduren en niet geholpen worden, ook niet als ze naar de politie stappen. Het begint met haar eigen grootmoeder, Ita. Die was er iets sneller bij. Toen haar man haar drie keer geslagen had, maakte ze hem duidelijk dat als hij het nog een keer zou proberen, ze hem in zijn slaap om het leven zou brengen. Dat hielp. Haar grootmoeder vertelde de schrijfster ook hoe ze in een bioscoop een man die seksistisch commentaar riep tijdens de film, een dreun gaf en dat het publiek haar vervolgens op applaus trakteerde. Geweld werkt dus. Maar het was ook de enige mogelijkheid die vrouwen hadden om zich te verdedigen.

Het andere voorbeeld is dat van Ana Orantes, die in 1997 op de Spaanse tv had verteld hoe ze veertig jaar lang door haar man was mishandeld. Enkele dagen later steekt die haar in brand en ze sterft. De moraal van dit geval is dat alleen aanklagen vaak niet genoeg is. Je moet je ook actief verdedigen. María del Carmen García heeft in 2005 in Spanje de man vermoord die enkele jaren eerder haar dochter had verkracht. Hij is net vrijgelaten uit de gevangenis en

De moord op twee buschauffeurs werd met een verklaring opgeëist

vond het wel grappig om haar aan te spreken bij een bushalte en te vragen hoe het met haar dochter ging. Als antwoord heeft ze een fles met benzine gevuld bij het tankstation verderop, is de man op gaan zoeken in een kroeg en heeft hem in de hens gestoken. Ze werd tot jarenlange gevangenisstraf veroordeeld, maar werd ook gesteund door een feministische campagne die bereikte dat ze na enkele jaren voorwaardelijk vrij kon komen.

In Frankrijk was Jacqueline Sauvage de vrouw die een ommekeer wist te bereiken in de beeldvorming over vrouwen die terugslaan. Maar ook bij haar was de prijs hoog. Ze schoot in 2012 haar man dood – Irene noemt de 'slachtoffers' trouwens ook allemaal bij naam en toenaam – met een jachtgeweer nadat die haar 27 jaar lang had mishandeld en verkracht. Ze werd tot tien jaar gevangenis veroordeeld. Maar ook in dat geval gaat het proces gepaard met flinke feministische mobilisatie en eind 2016 schenkt de toenmalige president Hollande haar gratie omdat ze niet in staat was geweest zich legitiem te verdedigen. Na de actie van Jacqueline Sauvage hebben meer vrouwen het aangedurfd om hun man 'effectief te stoppen'. Irene beschrijft de gevallen van Fatiha Taouhi en Bernadette Dimet. Al die gevallen hadden, volgens Irene, niets met 'voorbedachte rade' te maken (het juridische begrip om hen te veroordelen) en alles met wanhoop.

Een specifiek dramatisch voorbeeld, waarmee dit hoofdstuk besluit, is dat van Noura Hussein in Sudan, die in 2018 op 16-jarige leeftijd het huis uitvlucht om te ontsnappen aan een gedwongen huwelijk met een neef die twee keer zo oud was. Ze keert drie jaar later terug als haar vader beweert dat alles vergeven is, maar dat blijkt een val te zijn. Ze wordt alsnog gedwongen te trouwen en samen te leven met een oudere man die haar verkracht. Ze steekt hem dood en wordt gearresteerd en ter dood veroordeeld. De doodstraf is uiteindelijk, wederom na een grote internationale steuncampagne omgezet in vijf jaar gevangenisstraf. Maar het blijft natuurlijk een enorm drama en volgens Irene heeft Noura er alles aan gedaan om haar probleem op te lossen en had ze uiteindelijk geen keus. En het enige opzienbarende aan haar daad is dat ze zich verdedigd heeft. Er zijn ontelbare vrouwen in vergelijkbare situaties die dat niet doen, en dus buiten beeld blijven.

Georganiseerd militant feminisme

Het afsluitende hoofdstuk beschrijft een aantal georganiseerde feministische initiatieven die zich in de keuze van de gebruikte middelen niet lieten beperken. De bekende Suffragettes als eerste, die zich, in weerwil van de tegenwoordige *framing* door Extinction Rebellion, niet wensten te laten voorschrijven wat ze wel en niet mochten inzetten om een einde te maken aan hun onrecht.

In een inleiding verwijst Irene naar Peter Gelderloos en zijn boek over het probleem van dogmatische geweldloosheid, en het verband dat er bestaat met een geprivilegieerde positie van degenen die strikte geweldloosheid prediken. Ze verwijst ook naar een geruchtmakend artikel van de Spaanse journaliste Berta Gómez Santo Tómas in het tijdschrift *La Fronde* waarin ze stelt dat feminisme gewelddadig is omdat het een einde wil maken aan ongelijkwaardigheid en dus een einde moet maken aan privileges en aan institutionele structuren die die mogelijk maken. Maar tegelijkertijd moet er de aanval worden ingezet op "het imaginaire collectief dat mogelijk maakt dat mechanismes die vrouwen onderdrukken voor 'normaal' worden verklaard".

Lichtend voorbeeld van een georganiseerde militante groep is volgens het boek de Duitse Rote Zora, de ondergrondse "Frauen und Lesben" actiegroep die tussen 1975 en 1996 directe actie tot een ware kunst verhief en de naam nam van een kinderboek (!) van Kurt Held. Hoogtepunt van hun acties was een serie aanslagen tegen een Duits elektronicabedrijf, Adler, in solidariteit met vrouwen in Zuid-Korea die tegen de arbeidsomstandigheden bij het bedrijf in staking waren gegaan en hadden opgeroepen tot internationale solidariteit. En ze wonnen. De Rote Zora verklaarde in een van haar persverklaringen dat ze niet "voor de vrouwen in Zuid-Korea ten strijde trokken, maar zij aan zij met hen". Hoe is het mogelijk, vraagt Irene zich af, dat zo'n geschiedenis van een groep die meer dan 20 jaar actief is gewest, zo weinig bekend is?

Een ander voorbeeld is Diana de Wreekster in Mexico, die in Ciudad Juarez, aan de grens met de VS waar moord op vrouwen endemisch is, in 2013 wraak is gaan nemen op mannen, voornamelijk buschauffeurs die vrouwen hadden vermoord en/of verkracht. De moord op twee buschauffeurs werd met een verklaring opgeëist. Het was het begin van een georganiseerd antwoord op het geweld, waar onder andere in augustus duizenden vrouwen de straat op kwamen in allerlei steden in Mexico om aan te klagen dat ze massaal bedreigd en vermoord werden, en ze geen bescherming kregen van de politie die vaak juist tot de daders behoorde. De acties en demonstraties zijn vaak strijdbaar en politiebureaus en regeringsgebouwen worden er vaak bij belaagd. Diana is overigens nooit opgespoord.

Irene sluit af met een persoonlijke noot: liefst zou ze geen geweld gebruikt zien. Ze zou het heerlijk vinden als de revolutie met wat borden en *flashmobs* geklaard zou kunnen worden. Maar ze vreest dat dat niet zal gebeuren en dat het patriarchaat ook niet weg zal gaan als men er vriendelijk om vraagt. Een diversiteit van tactieken is de sleutel. “Of daarbij militante of gewelddadige middelen een probleem zijn, kan dan misschien gedebatteerd worden op het moment dat die even gewelddadig zijn als nu het patriarchaat.”

LA TERREUR FÉMINISTE
Irene, Éditions Divergences 2021
ISBN 9791097088385, 128p., €14,00

NOTEN

1. Het boek van Pauline Harmange (*Moi les hommes, je les déteste*) werd bekend in Frankrijk toen een ijverige ambtenaar het boek dreigde te verbieden omdat het tot haat aan zou zetten. Toen werd het een bestseller. Het is inmiddels ook in het Nederlands vertaald en door uitgeverij Atlas Contact uitgegeven onder de titel *Mannen, ik haat ze* van Pauline Harmange. In dagblad *Trouw* verscheen een stuitend interview met de schrijfster door een kerel die hoofdzakelijk van haar wil horen dat ze tegen moslims is, wat ze tot zichtbare nijd van de journalist weigert te verklaren.

ŠENGENSKA KUHNA

Inclusieve veiligheid als inzet voor cultuur

DOOR JAN BERVOETS

Over basisafspraken in een strijdperk

Tijdens de voorjaarsvergadering van de kampeerdersvereniging in Appelscha kwam een oude discussie ter sprake over de vraag of er bij massale bijeenkomsten als de Pinksterlanddagen personen konden worden verwijderd of tijdelijk konden worden uitgesloten van toelating. Het praktische antwoord was dat dat slechts tijdelijk zou moeten zijn en per situatie goed zou moeten worden geregeld, maar dat het in principe mogelijk was in het belang van bepaalde veiligheden. Daarbij werd gewezen op een internationale discussie van anarchistische bewegingen over inclusieve veiligheid binnen de eigen organisatie als doelstelling van een inclusief veilige samenleving en over algemene gedragsregels die daarvoor moesten worden opgesteld. Als voorbeeld verspreidde ik een stuk met richtlijnen van de commune Metelkova in Ljubljana, Slovenië, waar deze regels al zeker vijf jaar geldig zijn.

- Gedraag je zoals je wit dat anderen zich tegenover jou gedragen. Beledigend, bedreigend en vernederend gedrag wordt hier niet toegestaan.
- Niemand is meer of minder waard dan wie dan ook.
- Racisme, homofobie, seksisme en leeftijdsdiscriminatie zijn absoluut onaanvaardbaar.
- Iedere vorm van geweldpleging, (seksuele) intimidatie, misdraging en diefstal druist in tegen de grondbeginselen van Metelkova en zal niet worden getolereerd.
- Als je je niet gedraagt volgens de grondbeginselen van Metelkova over samenwerken en samen creatief zijn, zul je hier niet welkom zijn en zal toegang tot de clubs niet langer worden toegestaan.

Over Metelkova heb ik herhaalde malen in *Buiten de Orde* geschreven. Het terrein is een in 2009 gekraakte kazerne, waarin van meet af aan kunstenaars, horeca-exploitanten en theatermakers zich hebben verenigd om daarvan een centrum te vormen. Zij nodigden hierbij ook buitenlandse artiesten uit, waaronder het Nederlandse Theaterstraat en diverse fanfares uit de kraaktraditie. Toen de Sloveense anarchistische federatie werd gevormd,

De andere zijde is dat men gekozen heeft voor een maatschappij tegen uitbuiting en vreemdelingenhaat, voor een arbeidsdeling in de maatschappij zonder uitbuiting en voor open platforms zonder onderdrukking.

vestigden zij daar boven een klein lezingencentrum haar hoofdkwartier, en ik ben daar geweest tijdens een contactbijeenkomst van de Internationale van Anarchistische Federatie (CRIFA) en het internationale congres van 2019. In beide situaties werd het duidelijk dat de anarchistische beweging niet geïsoleerd stond, maar inspiratie had gevonden in de volksopstand van november 2012, die in 2013 leidde tot de val van de autoritaire regering van Janez Janša. Die is in september 2019 door steun van rechtse stromingen opnieuw aan de macht gekomen en heeft daarbij de steun van de Hongaarse premier Victor Orbán. Hij bevordert de 'welstand' door het land open te gooien voor industriële kolonisatie door Hongaarse ondernemingen als de autofabriek Opel Boedapest.

Daartegenover staat dus de samenleving van Metelkova, die tegenover de traditionele openbare orde van de stad een eigen code heeft ontwikkeld, die van inclusieve veiligheid, georganiseerd van onderop. Het lijkt een afspiegeling van discussies die er binnen de internationale anarchistische beweging zijn gevoerd over het eigen gedrag tijdens internationale bijeenkomsten. Tijdens de internationale bijeenkomst van St. Imier zijn er incidenten geweest die volgens de interne opinie niet door de beugel konden, maar waarop geen concreet antwoord is gekomen. Daardoor is er tijdens het internationale anarchistische congres van Frankfurt van 2016 door de Engelse delegatie een voorstel ingediend waarin een code tegen patriarchaal gedrag als inbreuk op de inclusieve veiligheid zou worden geformuleerd. Men kan de Metelkovaregels zien als een uitvloeisel daarvan. Tegelijkertijd werden tijdens dat congres Latijns-Amerikaanse federaties als Argentinië, Chili, Cuba, Mexico en Chili in de IFA toegelaten. Reeds het volgende jaar leidde dat tot problemen omdat een vrouwelijke delegatie van een van de landen geconfronteerd werd met opmerkelijk gedrag van bepaalde mannelijke afgevaardigden, wat weer werd teruggekoppeld naar het secretariaat.

Veel stof tot discussie, maar de aandacht op betere afspraken was daardoor gevestigd.

De propaganda voor de inclusieve samenleving, zoals die in Metelkova en elders is gepropageerd, heeft in Ljubljana geleid tot de vorming van nieuwe communes. De meest vooruitstrevende daarvan was de voormalige fietsfabriek Rog, die in 2016 werd gekraakt. Kunstenaars, sportorganisaties (waaronder boksen, rolhockey, gymnastiek en BMX-wielrennen), balletverenigingen en voorstanders van gendervrijheid gaven ruimte voor de jeugd om die zich te laten ontplooien tot een alternatieve en antikapitalistische toekomst. Rog had al vier jaar pogingen tot ontruiming door de burgemeester en zelfs belegeringen door de mobiele eenheid weten af te slaan, omdat het complex de steun had van grote delen van de Sloveense bevolking. Maar verleden jaar sloeg de corona toe en de regering vaardigde een lockdown uit, waardoor het de straat vrij maakte voor ordediensten en fascisten, die zich speciaal daarvoor in gele hesjes tooiden. Onze kameraden organiseerden straatverzet, maar namen daarbij de leefregels in acht tegen coronabesmetting, en daarbij hoorden helaas geen barricaden en gewapende verdediging. En '*be it about the virus, it's certainly about control!*' De strijd tegen wat de bezetters als de sociale vernietiging van de stad beschouwden was door de coronadecreten bij voorbaat verloren. Op 19 januari werden alle honderden bewoners in de nacht overvallen door politie, particuliere veiligheidsdiensten en verklaarde nazi's in onderlinge samenwerking. Een week later stond in plaats van het gehele gebouw een platte vlakte waarover men kon marcheren.

De situatie in Slovenië, met name in Ljubljana, laat ons zien dat een cultuur van maatschappijvorming van onderop door afspraken en op basis daarvan vastgestelde gedragsregels wel degelijk een militante basis blijken te kunnen vormen voor zoiets als klassenstrijd. Want de personen die zich aan deze regels houden, zijn niet alleen kunstenaars, maar ook verbonden met een verdergaande sociale strijd. Want de andere zijde is dat men gekozen heeft voor een maatschappij tegen uitbuiting en vreemdelingenhaat, voor een arbeidsdeling in de maatschappij zonder uitbuiting en voor open platforms zonder onderdrukking. Dat zal blijken als na de verdrijving van het coronavirus de opstand van 2012 kan worden herhaald.

Opstanden bij de intersecties

Feminisme, intersectionaliteit en anarchisme

We moeten het lichaam niet zien als gebonden aan het private of aan het zelf – het westerse idee van het autonome individu – maar als integraal verbonden met de materiële uitingen van de gemeenschap en de openbare ruimte. In die zin is er geen exacte scheidslijn tussen het lichamelijke en het sociale; in plaats daarvan is er iets dat "sociaal vlees" wordt genoemd.

—Wendy Harcourt en Arturo Escobar

DOOR ABBEY VOLCANO EN J. ROGUE

VERTALING PRIKKEBEEN

BEELD BLANDINE MOLIN

De geboorte van Intersectionaliteit

Het Combahee River Collective (een organisatie van zwarte lesbische socialistische feministen) schreef als reactie op verschillende feminismen en feministische organisatiepogingen in de Verenigde Staten (VS) een verklaring, die leidde tot de geboorte van het intersectionalisme. Deze intersectionaliteit kwam voort uit zwarte feministische opvattingen aan het eind van de jaren '70 en begin van de jaren '80. Zij wordt vaak gezien als een reactie, toen men merkte dat het mainstream feminisme was opgebouwd rond de misplaatste idee van een "universele vrouw" of van "zusterschap." De kern van intersectionaliteit ligt in de wens om de nadruk te leggen op de talloze manieren waarop categorieën en sociale locaties zoals ras, gender en klasse elkaar kruisen, op elkaar inwerken en overlappen om systematische sociale ongelijkheden te veroorzaken. Het spreken over een universele vrouwelijke ervaring was, met het oog op deze veelzijdige ervaringen van vrouwen, duidelijk gebaseerd op onjuiste vooronderstellingen (en meestal een afspiegeling van de meest bevoorrechte categorieën vrouwen – dat wil zeggen wit, niet gehandicapt, "middenklasse", heteroseksueel, enzovoort).

Aanvankelijk bedacht rond de drie-eenheid "ras/klasse/geslacht", werd de intersectionaliteit later door Patricia Hill Collins uitgebreid met sociale locaties zoals natie, ability, seksualiteit, leeftijd en etniciteit. Niet meer bedacht als een additief model geeft intersectionaliteit ons een lens waardoor we ras, klasse, gender, seksualiteit, et cetera kunnen zien als processen die elkaars bestanddeel zijn (dat wil zeggen,

deze categorieën bestaan niet onafhankelijk van elkaar, maar versterken elkaar) en als sociale relaties die zich op materiële wijze en op ingewikkelde manieren in het dagelijks leven van mensen afspelen. In plaats van een theorie over afzonderlijke categorieën is intersectionaliteit een theorie over sociale posities als overlappende, complexe, op elkaar inwerkende, elkaar kruisende en vaak tegenstrijdige configuraties.

Naar een anarchistische kritiek over de liberale intersectionaliteit

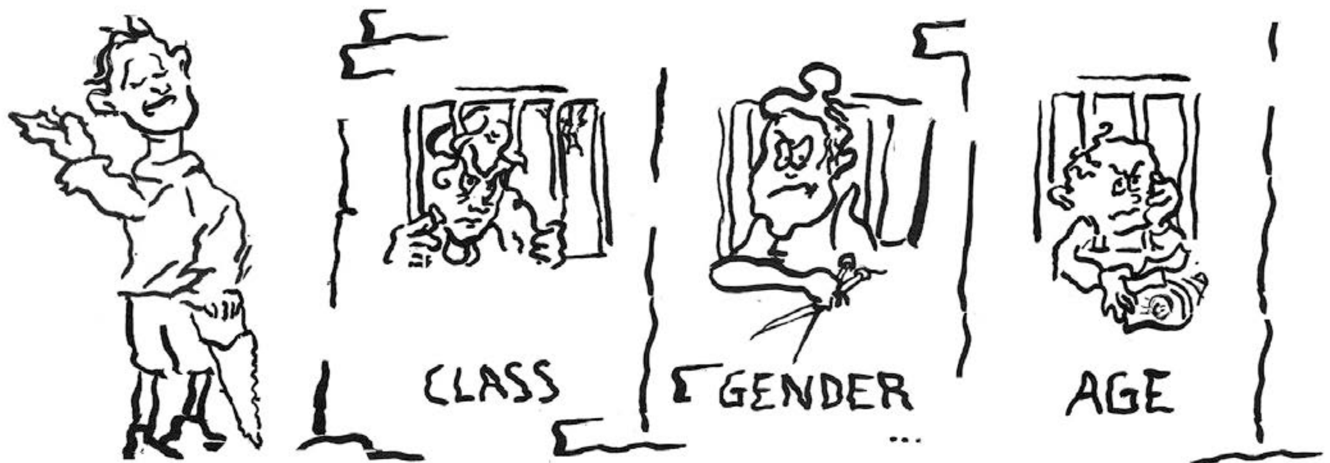
Intersectionaliteit was, en is vaak nog steeds, gericht op identiteit. Hoewel de theorie suggereert dat hiërarchieën en onderdrukkingssystemen met elkaar samenhangen, elkaar wederzijds vormen en soms zelfs tegenstrijdig zijn, wordt intersectionaliteit vaak op een manier gebezigd die structurele hiërarchieën en onderdrukkingen op gelijke hoogte stelt. Zo worden "ras, klasse en gender" bijvoorbeeld vaak gezien als vormen van onderdrukking die door iedereen op verschillende manieren en intensiteit worden ervaren – dat wil zeggen, niemand is vrij van de afgedwongen indeling van identiteiten. Dit concept kan nuttig zijn – vooral als het gaat om strijd, maar de drie "categorieën" worden vaak alleen als identiteiten behandeld en alsof ze gelijk zijn omdat ze alle drie "onderdrukking" inhouden. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat we allemaal een ras, een gender en een klasse hebben. Omdat iedereen deze identiteiten verschillend ervaart, hebben veel theoretici die over intersectionaliteit schrijven, gesproken over iets dat – als aanvulling op racisme en seksisme – "klassisme" wordt genoemd.
Dit kan leiden tot de ernstig verwarde opvatting dat je klasse-onderdrukking kunt rechtzetten door rijke mensen arme mensen "aardiger" te laten behandelen, waarbij de klassenmaatschappij in stand wordt gehouden. Deze analyse behandelt klassenverschillen alsof het gewoon culturele verschillen zijn. Op zijn beurt leidt dit tot de beperkte strategie van "respect voor diversiteit" in plaats van het probleem bij de wortel aan te pakken. Dit argument sluit een klassenstrijdanalyse uit die het kapitalisme en de klassenmaatschappij als instellingen en vijanden van de vrijheid ziet. Wij willen echter niet onder het kapitalisme "goed met elkaar kunnen opschieten" door eenvoudigweg snobisme en klasse-elitisme af te schaffen. Liever willen we het kapitalisme omverwerpen en helemaal een einde maken aan de klassenmaatschappij. Zeker erkennen we dat er enkele relevante punten naar voren zijn gebracht door de mensen die praten over klassisme – we willen bijvoorbeeld de ongelijke verdeling van inkomen binnen de arbeidersklasse niet met de mantel der liefde bedekken.

Organiseren binnen de intern extreem verschillende arbeidersklasse van de Verenigde Staten, vereist dat we die diversiteit erkennen en er ons bewust van zijn. We achten het echter onjuist om dit te laten samenvallen met het in stand houden van systemische macht over anderen – een groot deel van de zogenaamde middenklasse heeft misschien een relatief financieel voordeel ten opzichte van hun collega's met een lager loon, maar dit is niet hetzelfde als hen uitbuiten of dat zij macht over hen hebben. Deze op sociologie gebaseerde klassenanalyse brengt mensen verder in de war. Zij laat hen ten onrechte geloven dat hun "identiteit" als lid van de "middenklasse" (een term die zoveel definities heeft dat deze irrelevant geworden is) er voor zorgt dat ze dezelfde belangen hebben als de heersende klasse/onderdrukkers. En dat draagt weer bij aan het gebrek aan klassenbewustzijn in de Verenigde Staten. Het kapitalisme is een systeem van uitbuiting, waarbij de overgrote meerderheid werkt om te leven, terwijl een hele kleine minderheid bezitters zijn (en dus stelen om te leven). De term klassisme geeft geen verklaring voor deze uitbuiting, waardoor het een onjuist concept is. We willen een einde voor de klassenmaatschappij, geen maatschappij waarin klassen elkaar "respecteren". Zolang de klassenmaatschappij bestaat, is het onmogelijk uitbuiting uit te bannen. Om een einde te maken aan uitbuiting moeten we ook een einde maken aan de klassenmaatschappij (en alle andere geïnstitutionaliseerde hiërarchieën).

Je kunt klasse-onderdrukking niet rechtzetten door rijke mensen arme mensen "aardiger" te laten behandelen

Dit cruciale punt wordt vaak over het hoofd gezien door theoretici die intersectionaliteit gebruiken en oproepen tot beëindiging van het "klassisme". Als anarchisten roepen we liever op tot het beëindigen van alle uitbuiting en onderdrukking, en daarbij hoort ook het einde van de klassenmaatschappij.
De liberale interpretaties van de intersectionaliteit missen het unieke van de klasse door het als een identiteit te zien en te behandelen, door een "-isme" aan het einde te plakken – alsof het hetzelfde is als racisme of seksisme. Het uitroeien van kapitalisme betekent het einde van de klassenmaatschappij; het betekent klassenstrijd. Op dezelfde manier zijn ras, geslacht, seksualiteit, ability, leeftijd – het hele scala aan hiërarchisch geordende sociale verhoudingen – op hun eigen manier uniek. Als anarchisten zouden we kunnen wijzen op die unieke kwaliteiten in plaats van deze sociale betrekkingen binnen een enkel kader gelijk te stellen.

Als je klasse als "gewoon een andere identiteit" beschouwt, die moet worden bekeken bij de poging om de "identiteiten" van anderen (en die van jezelf) te begrijpen, bewijzen traditionele opvattingen over intersectionaliteit een slechte dienst aan bevrijdende processen en vrijheidsstrijd. Als intersectionaliteit een beeld geeft van de manieren waarop overheersingsrelaties op elkaar inwerken en elkaar versterken, betekent dit niet dat deze systemen identiek aan elkaar zijn of met elkaar verward kunnen worden. Ze zijn uniek en functioneren verschillend. Deze systemen reproduceren elkaar ook. Witte superioriteit is geseksualiseerd en gegenderd, heteronormativiteit heeft onvermijdelijk betrekking op ras (etniciteit) en klasse. Onderdrukkende en uitbuitende instellingen en structuren zijn nauw met elkaar verweven en houden elkaar in stand. Het benadrukken van hun intersecties of kruispunten – feitelijk hun naden – geeft

ons bruikbare invalshoeken van waaruit we ze kunnen losscheuren en meer bevrijdende, gewenste en duurzame relaties kunnen opbouwen en onze toekomst kunnen vormgeven.

Een anarchistische intersectionaliteit van onszelf

Ondanks het feit dat we deze bij theoretici en activisten die onder de noemer van intersectionaliteit schrijven veelgemaakte fout hebben opgemerkt, heeft de theorie toch veel te bieden dat niet zou moeten worden genegeerd. De Intersectionaliteit wijst bijvoorbeeld het idee van een centrale of primaire onderdrukking af. Zoals eerder opgemerkt overlappen in plaats daarvan alle onderdrukkingsvormen en houden ze elkaar vaak zelfs wederzijds in stand. Vertaal je dit naar het structurele en institutionele niveau, dan betekent dit dat de strijd tegen het kapitalisme ook een strijd moet zijn tegen heteroseksisme, patriarchaat, witte superioriteit, et cetera. Te vaak wordt intersectionaliteit alleen gebruikt als instrument om te begrijpen hoe deze onderdrukkingen in het dagelijks leven van mensen elkaar overlappen om zo een identiteit te produceren die voor hen uniek is in sterkte en samenstelling.

Wat nuttiger is voor ons als anarchisten is gebruik maken van de intersectionaliteit om te begrijpen hoe het dagelijkse leven van mensen kan worden gebruikt om te spreken over de manieren waarop structuren en instellingen elkaar kruisen en op elkaar inwerken. Dit project kan ons inlichtingen verstrekken over onze analyses, onze strategieën en onze strijd tegen alle vormen van dominantie. Dat wil zeggen, anarchisten zouden de geleefde werkelijkheid kunnen gebruiken om verbanden te leggen tussen de institutionele processen die sociale relaties van overheersing tot stand brengen, reproduceren en in stand houden. Helaas staat een liberale interpretatie van de intersectionaliteit dergelijke institutionele analyses in de weg. Dus al kunnen we wat van de intersectionaliteit leren, is het ook nodig dat we het vanuit een uitgesproken anarchistisch perspectief bekritiseren.

Het is de moeite waard om op te merken dat er geen universeel geaccepteerde interpretatie van intersectionaliteit bestaat. Net als feminisme vereist het een bijvoeglijk naamwoord om echt beschrijvend te zijn. Daarom gebruiken we in dit essay de term “anarchistische intersectionaliteit” om ons perspectief te beschrijven. Wij geloven dat een tegen de staat en tegen het kapitalisme gericht perspectief (evenals een revolutionaire houding tegenover witte superioriteit en het heteropatriarchaat) de logische conclusie is van intersectionaliteit. Er zijn echter veel mensen die van de intersectionaliteit uitgaan, maar toch een meer liberale benadering kiezen. Nogmaals, dit kan worden gezien bij kritiek op het “klassisme” in plaats van het kapitalisme en de klassenmaatschappij, en tevens bij het vaak ontbreken van een analyse van de staat. Daarnaast is er soms ook de neiging om zich bijna uitsluitend te richten op individuele ervaringen in plaats van op systemen en instituties.

Hoewel al deze punten van strijd relevant zijn, is het ook waar dat mensen die in de Verenigde Staten zijn grootgebracht de neiging hebben zich te richten op de onderdrukking en repressie van individuen, vaak ten nadele van een breder, meer systemisch perspectief (Dit komt doordat zij gesocialiseerd zijn in een diep egocentrische cultuur). Wij zijn geïnteresseerd in hoe instellingen functioneren en hoe deze door ons dagelijks leven en onze patronen van sociale relaties worden gereproduceerd. Hoe kunnen we onze “individuele ervaringen” herleiden tot de systemen die ze (re)produceren (en vice versa)? Hoe vinden we de manieren waarop deze systemen elkaar (re)produceren? Hoe kunnen we die vernietigen en nieuwe sociale relaties tot stand brengen, die juist vrijheid bevorderen?

Met een institutionele en systemische analyse van de intersectionaliteit krijgen anarchisten de

mogelijkheid om de nadruk te leggen op het sociale vlees dat in het openingscitaat is genoemd. En als we een volledige beschrijving willen geven van dit sociale vlees – de manieren waarop hiërarchieën en ongelijkheden verweven zijn in ons sociale vlees – zouden we nalatig zijn als we niet wijzen op een opvallend, maar in bijna alle intersectionele theorieën genegeerd thema: de staat. We leven niet in een samenleving van politieke gelijken, maar in een complex systeem van overheersing waar sommigen in institutionele processen worden geregeerd en gecontroleerd, die door anarchisten worden omschreven als de staat. Gustav Landauer, die deze hiërarchische ordening van de mensheid ter discussie stelde, waarbij sommigen over anderen heersen vanuit een politiek lichaam over het volk en los van diens controle, zag de staat als een sociale relatie.

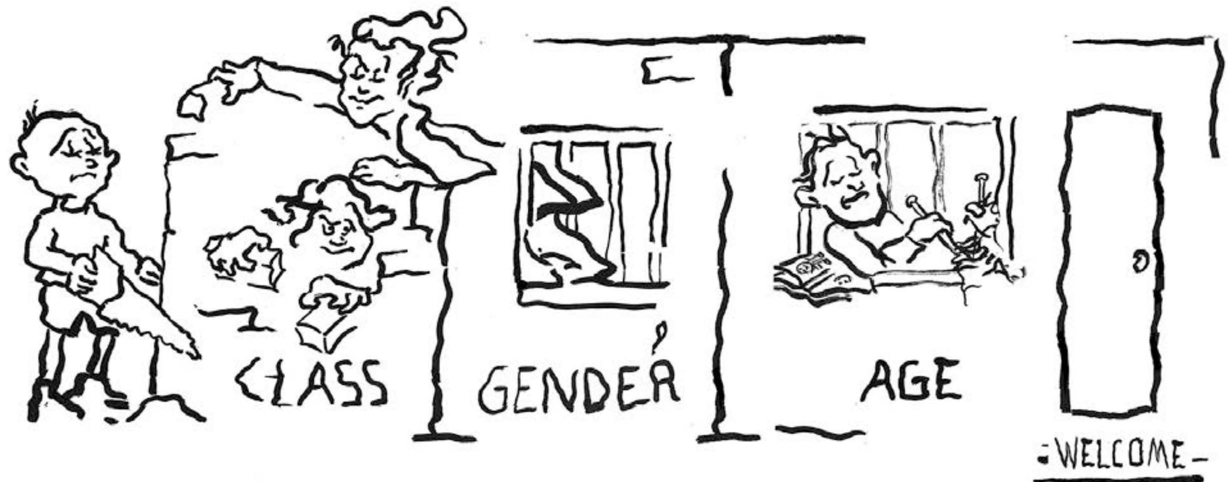
De strijd tegen het kapitalisme is ook een strijd tegen heteroseksisme, patriarchaat, witte superioriteit, et cetera

We zijn niet alleen lichamen die bestaan in vastgestelde identiteiten als ras, klasse, gender, ability, en de rest van de gebruikelijke waslijst. We zijn ook politieke subjecten in een samenleving die wordt geregeerd door politici, rechters, de politie en bureaucraten van allerhande pluimage. Een intersectionele analyse die rekening houdt met het sociale vlees kan door anarchisten voor opstandige doeleinden worden uitgebreid. Onze ellende is immers ingebed in instellingen als het kapitalisme en de staat, die aan de basis staan van het web van identiteiten dat gebruikt wordt om de mensheid te ordenen in duidelijke groepen van onderdrukkers en onderdrukten en dit web ook weer (re)produceren.
Als anarchisten hebben we ontdekt dat intersectionaliteit nuttig is voor zover het ons kan helpen onze strijd beter te verstaan. De intersectionaliteit heeft ons helpen begrijpen hoe onderdrukkingsvormen elkaar overlappen en hoe zij zich in het dagelijks leven van mensen tentoonspreiden. Wanneer dit echter binnen liberale kaders wordt geïnterpreteerd, gaan typische intersectionele analyses er vaak vanuit dat talloze onderdrukkingen identiek functioneren. Dit verhindert ons om tot een klassenanalyse, een analyse van de staat, en analyses van onze heersende instellingen te komen. Onze inschatting is dat alledaagse ervaringen van onderdrukking en uitbuiting belangrijk en nuttig zijn voor de strijd. Maar dan moeten we intersectionaliteit gebruiken op een manier die de verschillende werkwijzen waarmee witte superioriteit, heteronormativiteit, het patriarchaat, de klassenmaatschappij, enz. in het leven van mensen functioneren gezamenlijk kan aanpakken. En ze niet simpelweg op een lijstje te zetten alsof ze allemaal op dezelfde manier werken.

De waarheid is dat de geschiedenissen van de de heteronormativiteit, de witte superioriteit en de klassenmaatschappij moeten worden begrepen op basis van zowel hun overeenkomsten als hun verschillen. Bovendien is het belangrijk te begrijpen hoe iedere sectie heeft gewerkt om de ander om te vormen en andersom. Een analyse op dat niveau geeft een meer holistische blik op hoe onze heersende instellingen functioneren en hoe dit het dagelijks leven van mensen beïnvloedt. Het zou een vergissing zijn om op deze manier geen gebruik te maken van de intersectionaliteit.

Van abstractie naar organisatie: reproductieve vrijheid en anarchistische intersectionaliteit
Over de manieren waarop het kapitalisme, de witte overmacht, het heteropatriarchaat – en de tuchtmaatschappij in het algemeen – de overheersing over onze lichamen hebben opgeëist, is elders uitvoerig gesproken. Maar wij willen graag een stukje van die geschiedenis aanhalen om te argumenteren dat de organisatie van de vrijheid van voortplanting geholpen moet worden door een anarchistische intersectionele analyse. Voortplantingsvrijheid – en daarmee bedoelen wij een expliciete antistaat-, antikapitalistische interpretatie van voortplantingsrechten – stelt dat een eenvoudige positie van "pro-choice" niet voldoende is voor een revolutionaire benadering van voortplantings-"rechten". Wil je ontdekken hoe ras, klasse, seksualiteit, nationaliteit en ability elkaar kruisen en vorm geven aan de toegankelijkheid van voortplantingszorg voor een vrouw, dan is, zoals Andrea Smith in haar boek Conquest beschrijft, een grondiger begrip van onderdrukkingssystemen nodig. Om de complexiteit van de vrijheid inzake voortplanting in de huidige context te begrijpen, helpt het ons als we naar de geschiedenis van het kolonialisme in Amerika kijken. De staat heeft als instituut altijd een gevestigd belang gehad om de sociale controle over voortplanting in eigen hand te houden – in het bijzonder over de manieren waarop aan kolonisatie onderworpen volkeren zich wel of niet hebben voortgeplant. Kijk maar naar de geschiedenis van gedwongen sterilisatie van inheemse Amerikanen, evenals van Afrikaans-Amerikaanse vrouwen, vrouwen uit Latijns-Amerika en zelfs arme witte vrouwen. Dan kun je zien dat enkel de toegang tot abortus niet de volledige kwestie van de voortplantingsvrijheid treft. Om een alomvattende, revolutionaire beweging te hebben moeten we alle aspecten van dit probleem aanpakken: in staat zijn om kinderen te krijgen en te onderhouden, toegang tot gezondheidszorg, huisvesting, onderwijs en vervoer, adoptie, niet-traditionele gezinnen, enzovoort. Om als beweging werkelijk revolutionair te zijn moet deze inclusief zijn; de "pro-choice"-beweging ('baas in eigen buik' in de VS) heeft vaak verzuimd om aan de noden van de mensen in de marge te voldoen. Heeft Roe v. Wade ooit iets gezegd over de complexiteit van het leven van vrouwen en moeders in de gevangenis?

Hoe zit het met de ervaringen van mensen zonder papieren? Trans*mensen strijden al heel lang voor een inclusieve gezondheidszorg. Alleen maar het recht op legale abortus verdedigen brengt niet iedereen bij elkaar die getroffen wordt door het heteropatriarchaat. Evenzo heeft de legale "keuzemogelijkheid" geen betekenis als abortussen voor arme vrouwen dure procedures zijn. Dat benadrukt juist de noodzaak het kapitalisme te vernietigen om toegang te krijgen tot positieve vrijheden. Voorstanders

van rechtvaardigheid inzake voortplanting hebben gepleit voor een intersectionele benadering van deze kwesties. Een anarchistisch feministische analyse van deze vrijheid zou kunnen profiteren van een anarchistische intersectionele analyse.
Door een anarchistische intersectionele analyse van de voortplantingsvrijheid kunnen we zien dat, wanneer een gemeenschap samen begint te strijden, ze een begrip nodig heeft van de manieren waarop overheersende relaties met elkaar samengaan, zodat die gemeenschap een holistisch besef kan krijgen van waarvoor zij vecht. Als we kunnen achterhalen op welke manieren onderdrukkende en uitbuitende sociale relaties samenwerken – en het complexe weefsel vormen dat het dagelijks leven is – zijn we beter in staat om ze uiteen te scheuren. Om bijvoorbeeld te analyseren op welke manieren vrouwen van kleur speciaal en historisch het doelwit zijn van gedwongen sterilisaties, vereist dat een begrip van hoe het heteropatriarchaat, het kapitalisme, de staat en de witte overheersing hebben samengewerkt om een situatie te creëren waarin de lichamen van vrouwen van kleur het lijfelijke doelwit zijn van sociale programma's als zorgregelingen, medische experimenten en eugenetica.

Hoe hebben racisme en witte overmacht gefunctioneerd om heteropatriarchie te ondersteunen? Hoe is seksualiteit geracialiseerd en hoe maakte dit mogelijk dat kolonisten zich niet schuldig hoefden te voelen voor verkrachting, genocide en slavernij, zowel historisch als vandaag? Hoe is witte superioriteit gegenderd met beelden zoals de Mammy en de Jezebel?* Hoe is de verzorgingsstaat geracialiseerd en gegenderd met het dode zwarte lichaam op zijn agenda? Systemische onderdrukkingen zoals witte superioriteit kunnen niet begrepen worden zonder een analyse van hoe die systemen zijn gegenderd, geseksualiseerd, geklassificeerd, et cetera. Zo'n analyse kan op dezelfde manier worden uitgebreid tot het begrijpen van hoe het heteropatriarchaat, de heteronormativiteit, het kapitalisme, de staat – alle menselijke overheersingsrelaties-functioneren. Dit is het gewicht achter een anarchistische intersectionele analyse.

Een anarchistische intersectionele analyse, althans de manier waarop wij die gebruiken, stelt geen enkele structuur of instelling centraal ten koste van een andere, alleen de context. Deze structuren en instellingen (re)produceren elkaar. Ze zijn elkaar. Zo geïnterpreteerd, heeft een centrale of primaire onderdrukkende of uitbuitende structuur simpelweg geen zin. Integendeel: deze sociale relaties kunnen niet uit elkaar worden geplukt en van geen enkele kan gesteld worden dat deze "centraal" is en de andere "perifeer." Ze zijn intersectioneel. Wat heeft uiteindelijk een opstand voor zin als sommigen van ons worden achtergelaten?

NOTEN

In het Engelstalige origineel zijn vele noten met verwijzingen naar literatuur te vinden. Die zijn hier weggelaten, maar het Engelstalige origineel is online hier te vinden: "Insurrections at the intersections: feminism, intersectionality and anarchism", http://theanarchistlibrary.org/library/abbey-volcano-j-rogue-insurrections-at-the-intersections

* Hill Collins, Patricia. 1991. Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment. New York: Routledge. [Noot van de vertaler: De "Mammy" en "Jezebel" zijn twee stereotypes van zwarte vrouwen, de eerste van de zwarte vrouw als zorgende moeder, en de tweede van de zwarte vrouw als promiscue vrouw die altijd naar seks verlangt.

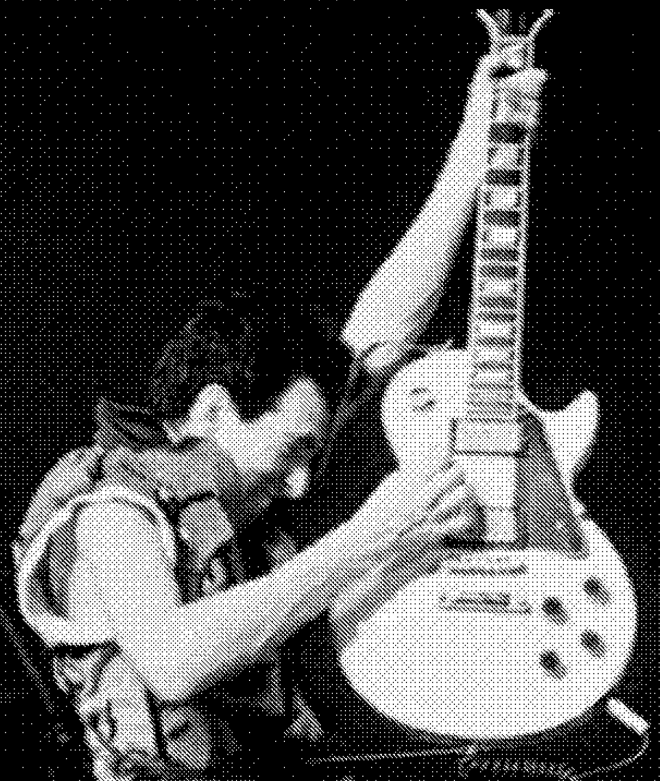
This is a public service announcement
With guitar
Know your rights
All three of them

Number one
You have the right not to be killed
Murder is a crime!
Unless it was done
By a policeman or an aristocrat
Know your rights

And number two
You have the right to food money
Providing of course
You don't mind a little
Investigation, humiliation
And if you cross your fingers
Rehabilitation
Know your rights

These are your rights
Hey, say what, hey
Know these rights

Number three
You have the right to free speech
As long as you're not
Dumb enough to actually try it

The Clash

'KNOW YOUR RIGHTS'

DOOR RON VRIJ

Rond het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw werd het punknummer 'Know your rights' uitgebracht. Naast het zeer aanstekelijke ritme is de tekst gericht op protest tegen de Staat. Vanuit het huidige perspectief is deze tekst nog steeds zeer relevant. De tekst was een aanklacht tegen de onzinnige publieke aankondigingen van de overheid. In het afgelopen jaar hebben we gezien en gehoord dat met veel opsmuk wederom aankondigingen zijn gedaan tijdens de uitgekauwde persconferenties.

De tekst van 'Know Your Rights' is een zeer sarcastische kijk op de onderdrukking van grote bevolkingsgroepen (veel groepen die te maken hebben met armoede en allerlei soorten arbeidersklassen) door hun mensenrechten te beperken. Joe Strummer, de frontman, schreef ze als een aanklacht op een reeks aankondigingen van openbare diensten die de burgers aan hun fundamentele mensenrechten herinnerden. "Dit is een aankondiging van een openbare dienst ... MET GITAREN!" is dan ook de openingszin.

Deze aankondigingen van toen zijn heden ten dage vergelijkbaar met de persconferenties en maatregelen van de Nederlandse Staat van nu. Zogenaamd in het kader van het bestrijden van COVID. Het idee dat mensen zomaar thuis kunnen blijven, is een aanname die alleen maar gesteld kan worden door rijken. Het thuiswerken is een witteboordenaangelegenheid en het zorgen voor onderwijs in de thuissituatie is niet eenvoudig driehoog-achter.

Volgens de songtekst hebben mensen drie rechten:

Het recht om niet te worden gedood, tenzij het wordt gedaan door een politieagent of een aristocraat (verwijzend naar twee toen actuele incidenten, de dood van Sunderland-bokser Liddle Towers en de Nieuw-Zeelandse onderwijzer Blair Peach bij incidenten met politiegeweld). Dit beperkte – dus niet voor iedereen geldende – recht is heden ten dage nog steeds actueel. Zie de dodelijke bombardementen van westerse landen in het Midden-Oosten (met zeer veel burgerslachtoffers als nevenschade), de tienduizenden mensen die komen te overlijden omdat zij verdrinken tijdens de oversteek van de Middellandse Zee (door toedoen van de doodspolitiek van de EU) en de nog steeds langer wordende lijst van mensen die sterven door politie optreden. In de jaren tachtig was geweld al exclusief voorbehouden aan de Staat en staatsgeweld wordt nooit uitgedrukt als moord.

Het recht op voedselgeld (bijstand en of bonnen) – zolang je je niet ergert aan "een beetje onderzoek, vernedering en, als je je vingers kruist, rehabilitatie", een verwijzing naar de strengere regels waar je aan moest voldoen om een sociale uitkering te kunnen ontvangen. Gezien de effecten van COVID en wie vanuit de samenleving daar het minste last van hebben, is dit *shocking* actueel. Een sociale lockdown is vanuit een flat, met kinderen en weinig geld, veel mensonterender dan vanuit een huis met een ruime tuin. Terwijl voedselbanken het enorm druk hebben en anderen hun banen verliezen, ontvangen aandeelhouders nog steeds winstuitkeringen.

Het recht op vrije meningsuiting "zolang je niet dom genoeg bent om het echt te proberen!" Het ligt in de lijn der verwachtingen dat dit verdomd actueel is. Het is zeer duidelijk dat de overheid zeer veel invloed wil hebben op hetgeen er op straat gebeurt! Je mag je mening wel uiten maar dan alleen onder strikte voorwaarden vanuit de Staat. Zowel Black Lives Matter, migrantengroepen en klimaatactivisten mogen de straat op, maar ze moeten voldoen aan zeer strenge voorwaarden: een beperkt aantal mensen en rekening houdend met de COVID-maatregelen. Deze maatregelen worden overigens in andere situaties weer net iets ruimer geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld bij de situatie van arbeidsmigranten in distributiecentra en in detentiecentra.

Het bovenstaande is een poging om goede muziek van een tijd geleden met politiek geëngageerde pretenties aandacht te geven en daarmee helder te maken dat we niet achterover kunnen leunen. Luister met passie naar de muziek en ga met inspiratie de straat op.

On the streets.

Running Orders

DOOR LENA KHALAF TUFFAHA

#savesheikhjarrah #Palestine_Under_attack, #GazaUnderAttack

They call us now,
before they drop the bombs.
The phone rings
and someone who knows my first name
calls and says in perfect Arabic
“This is David.”
And in my stupor of sonic booms and glass-shattering symphonies
still smashing around in my head
I think, Do I know any Davids in Gaza?
They call us now to say
Run.
You have 58 seconds from the end of this message.
Your house is next.
They think of it as some kind of
war-time courtesy.
It doesn’t matter that
there is nowhere to run to.
It means nothing that the borders are closed
and your papers are worthless
and mark you only for a life sentence
in this prison by the sea
and the alleyways are narrow
and there are more human lives
packed one against the other
more than any other place on earth
Just run.
We aren’t trying to kill you.
It doesn’t matter that
you can’t call us back to tell us
the people we claim to want aren’t in your house
that there’s no one here
except you and your children
who were cheering for Argentina
sharing the last loaf of bread for this week
counting candles left in case the power goes out.
It doesn’t matter that you have children.
You live in the wrong place
and now is your chance to run
to nowhere.
It doesn’t matter
that 58 seconds isn’t long enough
to find your wedding album
or your son’s favorite blanket
or your daughter’s almost completed college application
or your shoes
or to gather everyone in the house.
It doesn’t matter what you had planned.
It doesn’t matter who you are.
Prove you’re human
Prove you stand on two legs.
Run.

Vertaling door Globalinfo

Ze bellen ons nu,
voordat ze de bommen laten vallen
De telefoon gaat
en iemand die mijn voornaam kent
belt en zegt in perfekt Arabisch
“David hier.”
En in mijn verdoving van sonic booms en glasversplinterende symphonieën
die nog in mijn hoofd razen
denk ik, Ken ik een David in Gaza?
Ze bellen ons nu om te zeggen
Ren.
Je hebt 58 seconden na het einde van dit bericht.
Jouw huis is de volgende.
Ze zien het als een soort van
beleefdheid in oorlogstijd.
Het maakt niet uit dat
we nergens naar toe kunnen rennen.
Het doet er niet toe dat de grenzen dicht zijn
en je papieren waardeloos zijn
en ze je alleen levenslang geven
in deze gevangenis aan zee
en de stegen zijn smal
en er zitten meer levens op elkaar gepakt
meer dan op enige andere plek op aarde
Ren maar.
We proberen je niet te doden.
Het doet er niet toe
dat je onst niet terug kunt bellen om te vertellen
dat de mensen die we op het oog hebben niet in het huis zitten
dat daar niemand anders is
dan jij en je kinderen
die zaten te juichen voor Argentinië
het laatste brood deelden van deze week
de kaarsen tellend voor het geval de elektriciteit uitvalt.
Het maakt niet uit dat je kinderen hebt.
Je woont op de verkeerde plek
en nu heb je gelegenheid om te rennen
naar nergens.
Het doet er niet toe
dat 58 seconden niet lang genoeg is
om het fotoalbum van je huwelijk te vinden
en de lievelingsdeken van je zoon
of de bijna ingevulde aanvraag voor school van je dochter
of je schoenen
of om iedereen in huis bij elkaar te krijgen.
Het doet er niet toe wat je plannen waren.
Het doet er niet toe wie je bent.
Bewijs dat je menselijk bent
Bewijs dat je op twee benen staat.
Ren”

Kroniek migratiestrijd

Dinsdag 9 februari
Herdenking 91 mensen die verdwenen op zee

Op initiatief van Alarm Phone worden in diverse steden 91 mensen herdacht die precies een jaar eerder op zee verdwenen. Nadat zij Alarm Phone hadden gebeld weigerden de gewaarschuwde Maltese- en Libische kustwachten in actie te komen. Daarna is niks meer van hen vernomen. Verspreid door het land worden posters opgehangen met daarop foto's en namen van de slachtoffers.

Woensdag 17 februari
Posteractie tegen Thales in Amsterdam

Stop the War on Migrants vervangt op bushaltes in Amsterdam posters in abri's voor posters tegen wapenbedrijf Thales. De posters wijst de voorbijganger erop dat het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de OV-poortjes daarnaast ook grof geld verdient aan grensbewaking. De posters worden binnen enkele dagen, waarschijnlijk op aangeven van Thales, verwijderd.

Zaterdag 27 februari
Solidariteitsdemonstratie AZC Echt

De Anarchist organization for reconstruction of militant proletariat organiseert bij het asielzoekerscentrum in Echt een solidariteitsdemonstratie met de vluchtelingen aldaar. Samen met een aantal van hen wordt een transgender vluchteling, die een dag eerder zelfmoord pleegde, herdacht. De demonstratie is een aanklacht tegen het Nederlandse migratiebeleid en tegen Nederlandse bijdragen aan de oorzaken waarom mensen op de vlucht moeten slaan.

1–17 maart
Wakes en tochten 'Lopend Vuur'

Onder de naam 'Lopend Vuur' organiseert MiGreat NL vier fakkeltochten door Nederland. Met wakes in ruim zestig steden en dorpen vragen zij aandacht voor de gevolgen van het Europese vluchtelingenbeleid. In totaal nemen zo'n 4.500 mensen deel aan de tochten en wakes. Er wordt afgesloten met een manifestatie in Den Haag waar het vuur wordt aangeboden aan (kandidaat-)Kamerleden.

Vrijdag 5 maart
Demonstratie 'Justice for Trans Refugees' in Amsterdam

Sehaq Queer Refugees Group & Papaya Kuir organiseren een protest in solidariteit met trans vluchtelingen bij het IND-loket aan de Pieter Calandlaan in Amsterdam. De demonstratie is een reactie op de zelfdoding van een trans vluchteling in het AZC in Echt en keert zich tegen het Nederlandse asielsysteem, de houding tegen gay- en trans vluchtelingen, onveilige- en slechte opvang, en tegen detentie en deportaties.

23-25 april
Demonstraties tegen asielbeleid na steekpartij Echt

Zowel in Echt (24 april) als in Amsterdam (23 april) en Utrecht (25 april) wordt er uit solidariteit met vluchtelingen die onder inhumane omstandigheden in AZC's zitten gedemonstreerd tegen het Nederlandse asielsysteem. Directe aanleiding voor de demonstraties is een steekpartij onder vluchtelingen in het AZC in Echt, die onder meer aantoont dat er sprake is van ernstig tekortschietende medische en psychische zorg. De politie probeert de demo in Echt onmogelijk te maken en arresteert vier mensen.

Dinsdag 11 mei
Start wekelijkse herdenking slachtoffers Europees grensbeleid

Elke dinsdagmiddag van 13.00 - 14.00 organiseert MiGreat NL een herdenking voor de slachtoffers van het dodelijke Europese grensbeleid. Naast het Binnenhof worden een uur lang namen van de slachtoffers voorgelezen.

Woensdag 12 mei
'Niet gay genoeg' ondersteuning bij rechtbank Breda

Het initiatief LGBT Asylum Support biedt al enige jaren ondersteuning aan LGBT+ vluchtelingen die geen verblijfsstatus toegekend krijgen en voert campagne voor hen. LGBT Asylum Support roept mensen onder meer op vluchtelingen te ondersteunen bij de behandeling van hun zaken in rechtbanken, zoals bij de behandeling van de zaak van een Iraanse homoseksuele asielzoeker bij de rechtbank Breda.

Woensdag 12 mei
Demonstratie voor generaal pardon in Den Haag

Meer dan honderd vluchtelingen en bondgenoten demonstreren in Den Haag bij de Tweede Kamer voor een generaal pardon voor alle vluchtelingen die vijf jaar of langer in Nederland zijn. De actie wordt georganiseerd door vluchtelingen uit de gezinslocatie in Katwijk onder de noemer 'actiecomité Generaal pardon 2021'. Het is de start van een campagne voor een nieuwe pardonregeling. Er kan een petitie ondertekend worden op: generaalpardon2021.petities.nl/

Vluchten is geen misdaad. De grens is de misdaad.

Over een “veilige deal” tussen Europa en Turkije

Ver buiten ons gezichtsveld plegen de Europese staten stelselmatig misdaden tegen vluchtelingen. Misdaden gepleegd op de Middellandse en de Egeïsche zee, door kustwachten en door Frontex. Pushbacks. Mensen in nood laten creperen. Alarm Phone en Sea Watch weten er alles van. Sea Watch wordt zelf ook bij reddingsoperaties gedwarsboomd, schepen worden aan de ketting gelegd of het aanmeren juist verhinderd, kapiteins vervolgd omdat zij mensen van zee gered hebben. Mensensmokkel heet het dan. Ook Tunesische vissers zijn aangeklaagd omdat zij mensen gered hebben. Maar wat niet veel mensen weten is dat ook vluchtelingen zelf het mikpunt zijn van vervolging. In eerste plaats ook weer wegens mensensmokkel, maar ook wegens zaken als het uitlokken van schipbreuk, piraterij en terrorisme.

DOOR JOKE KAVIAAR BEELD B. CARROT

Hieronder tref je een drietal verhalen van wanhoop, moed en solidariteit, om het stilzwijgen te verbreken.

Griekenland: honderden vluchtelingen in gevangenissen
Op 23 april 2021 werd de Syrische vluchteling K.S. (naam niet bekend) in de plaats Mytilini op het eiland Lesbos in Griekenland veroordeeld tot een gevangenisstraf van 52 jaar.[1] Dit vonnis werd geveld wegens 'illegale binnenkomst' en 'het faciliteren van illegale binnenkomst' ofwel 'mensensmokkel'. In de slechts een paar uur durende rechtszaak werd hij voor een derde aanklacht, 'het uitlokken van een schipbreuk' vrijgesproken. Evengoed is de opgelegde straf niet alleen een groot onrecht maar bovendien buiten alle proporties: 52 jaar! Het 'tarief' is tien jaar plus één jaar voor iedere persoon in de boot. Daarnaast kreeg hij een boete van 242.000 euro. Deze rechterlijke schanddaad werd naar buiten gebracht door waarnemers van You Can't Evict Solidarity, Christian Peacemaker Teams, Aegean Migrant Solidarity en Borderline-europe.

Helaas staat de veroordeling van K.S. niet op zichzelf. In Griekenland zitten honderden vluchtelingen in gevangenissen, beschuldigd van – ja van wat eigenlijk? Van vluchten! Van vluchten samen met anderen. Waarom? Omdat de fysieke grenzen, de levensgevaarlijke tocht en de overvolle vluchtelingenkampen blijkbaar nog niet erg genoeg zijn naar de smaak van de Europese autoriteiten. Dit soort rechtszaken dienen enerzijds de criminalisering van vluchtelingen om zo de 'eigen' bevolking tegen hen op te hitsen, anderzijds moet er een afschrikwekkende werking vanuit gaan: kom niet naar Europa! Maar geen enkele staatsterreur en geen enkele grens kan een mens die voor het eigen leven vecht tegenhouden. Geen mens vlucht vrijwillig. Er valt niets te kiezen.

Turkije een veilig land?
K.S. was in eerste instantie met zijn familie naar Turkije gevlucht. Daar werd hij gearresteerd en gemarteld, omdat hij niet wilde meevechten met de Turkse militaire operatie in de burgeroorlog in Libië. Maar volgens de Griekse rechtbank in Mytilini maakte dat niet uit: hij had daar moeten blijven. K.S. had niet uit het Turkije van Erdogan weg mogen gaan, waarmee de EU een deal heeft om vluchtelingen tegen te houden. Voor dat 'oplossen van het vluchtelingenprobleem' heeft Europa niet voor niets zes miljard neergelegd! Van dat geld, zogenaamd bedoeld voor opvang, bouwde Turkije onder andere een hoge muur op de grens met Syrië, waarlangs aan Syrische zijde talloze vluchtelingenkampen zijn opgetrokken. Turkse grenswachten schieten op vluchtelingen die eroverheen proberen te komen. Wie er wel in slaagt aan de Turkse kant te komen kan rekenen op zware repercussies. Mensen worden gevangen genomen, mishandeld en terug de grens over gezet nadat alles dat zij nog bezaten hen is afgenomen. De Europese leiders zitten er niet mee. Erdogan is een bondgenoot die te vriend moet worden gehouden. Zelfs nadat hij eind februari 2020 bij wijze van drukmiddel de grens naar Griekenland even heeft open gezet en vluchtelingen massaal probeerden Griekenland in te komen, is dat nog niet veranderd. Op dit moment wordt gewerkt aan het verlengen van de deal, waarbij Turkije forse extra eisen stelt.[2] Schieten op vluchtelingen, martelingen, arrestaties van oppositie, ernstige schendingen van de vrijheid van meningsuiting, het opzeggen van het Verdrag van Istanbul dat geweld tegen vrouwen moet voorkomen, stelselmatige aanvallen op Koerden, – het maakt niet uit. Zolang Erdogan uit naam van Europa bereid is zijn handen vuil te maken, wassen de Europese leiders hun eigen handen in onschuld. En zolang Europa Turkije inzet als buffer tegen vluchtelingen moet het land wel veilig zijn...

Wil de echte mensensmokkelaar nu opstaan?
Uit dit zogeheten veilige land heeft K.S. met zijn vrouw en drie jonge kinderen begin maart 2020 naar Griekenland weten te vluchten, naar het eiland Chios. Daar werd hem om te beginnen een maand lang asiel geweigerd. Het recht op asiel was op dat moment namelijk opgeschort wegens onenigheid tussen Turkije en de EU. Iedereen die aankwam in Griekenland werd van 'illegale binnenkomst' beschuldigd. K.S. werd meteen opgepakt en kreeg er de extra aanklacht bij van 'het faciliteren van illegale binnenkomst' van anderen, omdat hij de boot waarmee ze de Egeïsche Zee hadden overgestoken zou hebben bestuurd.
Nu verklaarden getuigen dat K.S. de boot niet had bestuurd en is het bekend dat vluchtelingen vaak gedwongen worden boten te besturen, dus de hele aanklacht is vals. Maar zelfs al zou hij die boot bestuurd hebben en daarmee zichzelf en anderen in hun vlucht hebben geholpen – nou, en?

Mensensmokkel is een stevige stok om ermee een hond te slaan. Maar de EU lidstaten zijn zelf de grootste mensensmokkelaars. Ze gebruiken vluchtelingen als speelbal, stoppen hen in kampen, sluiten hen op en deporteren hen de dood in. En als er al iemand 'illegale binnenkomst faciliteert', dan zijn het diezelfde EU lidstaten die systematisch asielaanvragen blokkeren door heel Europa tot een onneembaar fort om te bouwen. Iedere vorm van 'legale' binnenkomst is onmogelijk. Daarmee scheppen zij naar kapitalistisch model een 'gat in de markt': die van de ('illegale') reisorganisatie: de mensensmokkelaars die hun diensten aanbieden en waar mensen noodgedwongen gebruik van maken. In alle gevallen betalen de vluchtelingen een hoge prijs.

Pushback mislukt
Zoals je hierboven al kon lezen, staat de Griekse zaak tegen K.S. niet op zichzelf. Deportation Monitoring Aegean beschrijft het verhaal van de Afghaanse Amir (25) en Razuli (23).[3] Beiden werden van dezelfde zogenaamd strafbare feiten beschuldigd als K.S. en kregen op 8 september 2020 elk een gevangenisstraf van vijftig jaar. Ook hier werd deze extreme straf 'slechts' opgelegd voor 'illegale binnenkomst' en 'het faciliteren van illegale binnenkomst' en was er vrijspraak voor 'het uitlokken van een schipbreuk'. Ook Amir en Razuli hebben in maart 2020 getracht met een boot via de Egeïsche Zee vanuit Turkije naar Griekenland te komen. Daarbij waren onder andere ook Amits hoogzwangere vrouw en zijn jongste dochtertje. De Griekse kustwacht probeerde hen die dag met metalen pijpen naar Turkije terug te duwen, geheel in de traditie van de (illegale) pushbacks waarin ook het Europees Grensagentschap Frontex zo grossiert. Maar vergis je niet in de Griekse kustwacht zelf! Ook zij maken zich voortdurend schuldig aan deze praktijken door motoren kapot te maken, boten tot zinken te brengen en mensen aan hun lot over te laten. En al is deze kennis gemeengoed, het zal je niet verbazen dat van vervolging van grenswachten of autoriteiten die hiertoe opdracht geven (en dat allicht ontkennen) geen sprake is. Ditmaal staken de zich ongestraft wetende grenswachten tijdens de pushback ook de boot lek. De boot maakte water en zonk. Aldus kwamen Amir en Razuli toch nog in Griekenland terecht: de kustwacht moest wel alle opvarenden aan boord nemen. Daar begonnen ze Amir en Razuli meteen af te ranselen en van mensensmokkel te beschuldigen. Pas toen de vrouw van Amir hun jongste dochtertje omhoog hield en hen smeekte te stoppen, hield het op. Aangekomen op Lesbos werden ze naar het politiebureau gebracht. Ze zijn niet meer vrij gekomen.

Rechtszaken moeten afschrikken: kom niet naar Europa!

Kort na de veroordeling van Amir en Razuli heeft Amir een keer zijn twee maanden oude baby kunnen zien en even vasthouden, toen zijn vrouw op bezoek kwam. Hem werd toegeschreeuwd het kind aan de moeder terug te geven.

Je kunt beter verdrinken dan terug worden gestuurd naar Libië

Vrijheid voor de El Hiblu 3!
Het verhaal van de El Hiblu 3 begon op 26 maart 2019 toen 108 mensen op een rubberboot uit de hel van Libië vertrokken, waar velen van hen in detentiecentra hadden gezeten. Het was midden in de nacht. Er waren zeker dertien kinderen bij en de boot was veel te vol. In de loop van de daaropvolgende dag werden ze ontdekt en werd het koopvaardijschip El Hiblu ingeseind om hen te redden.[4]

De kapitein van de El Hiblu verzekerde hen dat hij ze naar een veilige haven zou brengen. Opluchting alom. Maar de 108 kwamen bedrogen uit. In de daaropvolgende nacht voer het schip in opdracht van de Europese autoriteiten naar Libië. Toen een aantal mensen de lichten van een stad zagen opdoemen in de vroege morgen en die herkenden, beseften zij: dit is niet Europa. Dit is Libië. Er ontstond paniek. Mensen begonnen te schreeuwen en te gillen.

'Je kunt beter verdrinken dan terug worden gestuurd naar Libië' zegt een van de overlevenden op een video die je kunt zien op de website 'Free The El Hiblu 3'.[5] De groep vluchtelingen protesteerde. Drie jongens, 15, 16 en 19 jaar jong, legden contact met de bemanningsleden en omdat zij Engels spraken, traden op als vertalers en onderhandelaars.. Ze wisten de kapitein ertoe te bewegen naar Malta te varen. In de avond van 28 maart 2019 meerde de El Hiblu daar aan. Volgens de Maltese autoriteiten zou de kapitein van de El Hiblu hebben gezegd dat de drie jongens de controle over het schip hebben overgenomen. Als gevolg daarvan werden de drie gearresteerd en beschuldigd van piraterij en terrorisme, en zaten ze acht maanden vast voordat ze op borgtocht vrij kwamen.

Op dit moment moeten zij zich in afwachting van de rechtszaak elke dag melden. De aanklachten zijn onbekend maar zullen ongetwijfeld zwaar zijn. De datum van de rechtszaak is nog altijd niet bekend. Maar in alle onzekerheid is een ding wel zeker: als zij schuldig worden bevonden hangt hen een jarenlange gevangenisstraf hangt hen boven het hoofd.

Anders dan in de zaken van de veelal anonieme vervolgden in Griekenland, krijgt de zaak van de El Hiblu 3 veel aandacht. Hier verzetten mensen zich tegen een van die beruchte illegale pushbacks naar Libië en worden zij weggezet als kapers, als piraten. Ook Amnesty International eist dat het proces tegen hen wordt stopgezet en dat alle aanklachten van tafel gaan. Deze jongens zijn geen terroristen, deze jongens hebben de levens gered van 108 mensen waaronder henzelf door te voorkomen dat zij allen naar Libië zouden worden teruggebracht.

Frontex en de Libische kustwacht

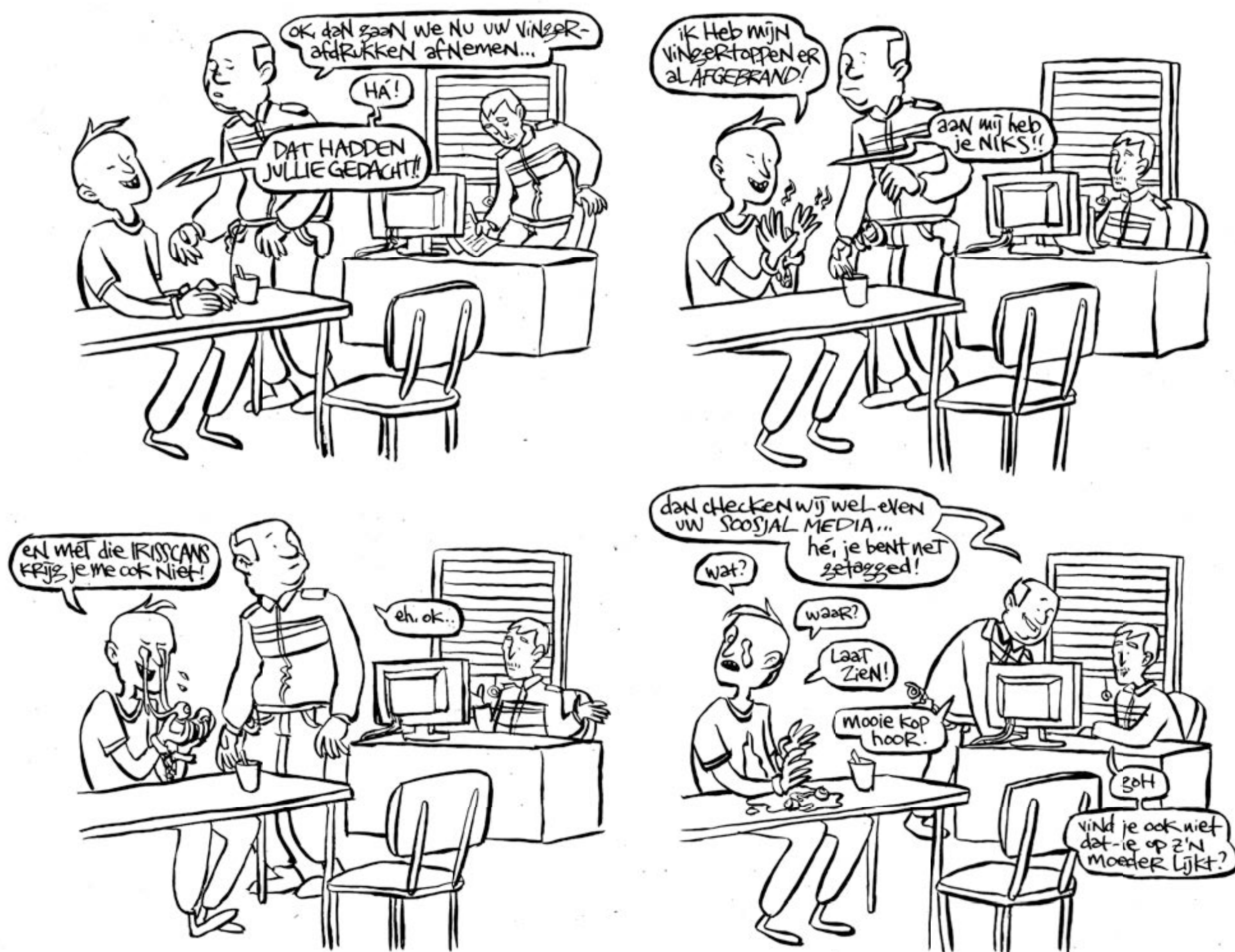
Terwijl de rechtszaak tegen de El Hiblu 3 zich aandient, wordt steeds duidelijker hoe nauw Frontex samenwerkt met de Libische kustwacht. [6] Een collectief van onderzoeksjournalisten genaamd Lighthouse Reports heeft dat in samenwerking met een aantal Europese media naar boven weten te halen en eind april van dit jaar 2021 gepubliceerd. Bewezen is dat foto's van bootjes in nood, gemaakt door vliegtuigen van Frontex, met vermelding van hun positie naar de Libische kustwacht worden gestuurd. En niet alleen konden zo mensen naar Libië worden teruggestuurd, ook zijn er mensen verdwenen, verdronken, omdat koopvaardijschepen die dichterbij waren niet werden ingeseind terwijl de Libische kustwacht te laat kwam. Zo willen de Europese autoriteiten een tweede El Hiblu voorkomen. Ook hier is afschrikking het motto. En of Fort Europa nu tegen een fictieve 'stroom' vluchtelingen wordt beschermd door Turkije en Griekenland of door Libië en Malta, het doel is altijd: zorgen dat 'ze' niet hier komen. Daarvoor worden smerige deals gesloten, daarvoor wordt er gelogen, daarvoor worden mensenlevens opgeofferd. Daarvoor worden allerlei mensenrechten- en vluchtelingenverdragen geschonden.

Asielrecht is een hol begrip als wordt belemmerd dat je ergens kunt komen om asiel aan te vragen. Zelfs het zeerecht, dat bepaalt dat mensen in nood altijd dienen te worden gered en naar een veilige haven gebracht, verzinkt met de vele vluchtelingen naar de bodem van de Egeïsche en de Middellandse zee. En de vraag is: wat kunnen we eraan doen om aan de misdadige praktijken van Fort Europa, die in onze naam worden uitgevoerd, een einde te maken?

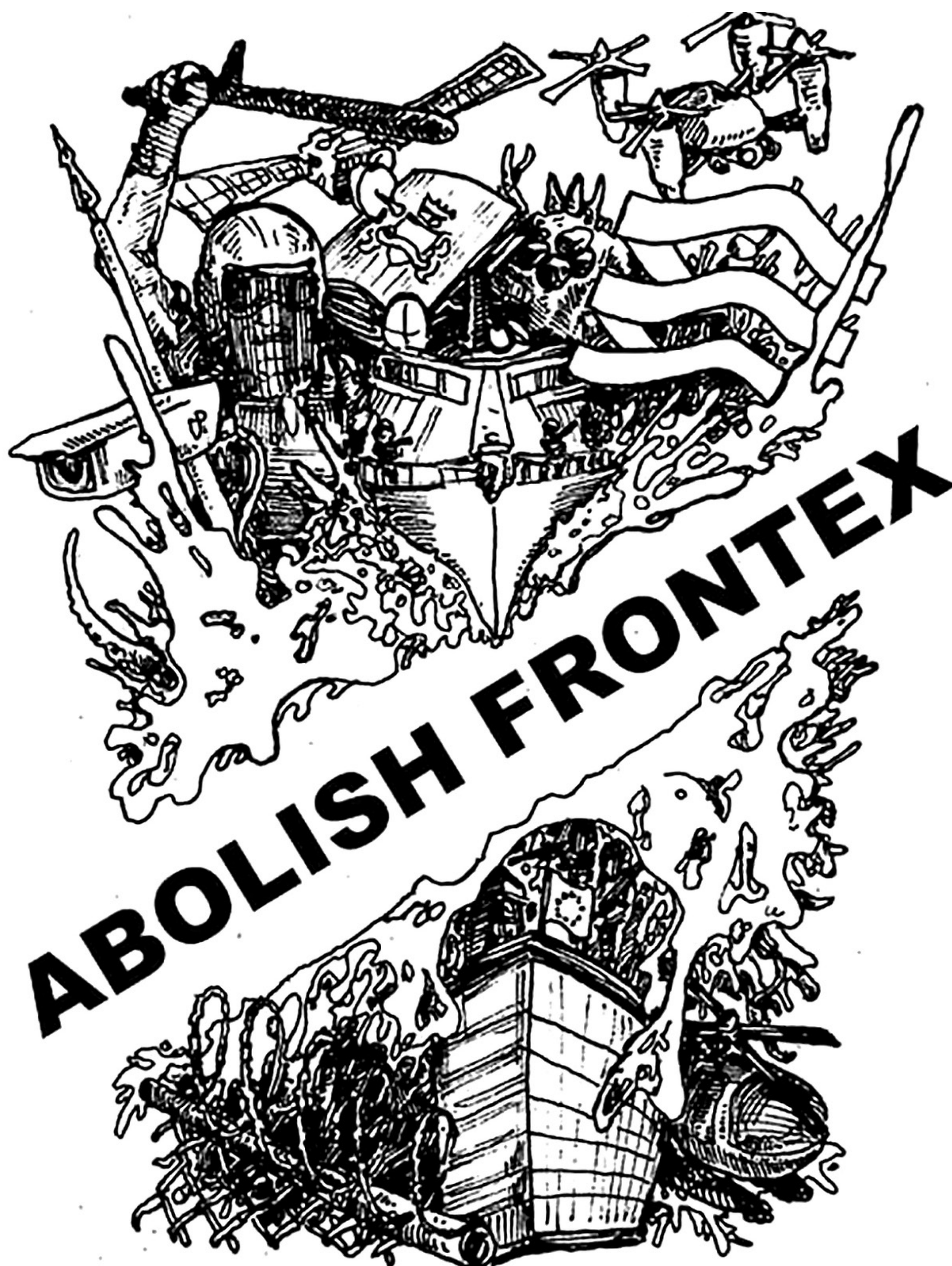
NOTEN

1. 'Scandalous sentencing of a Syrian refugee on the Greek island of Lesvos to 52 years imprisonment', 26 april 2021, op: cantevictsolidarityenglish.noblogs.org.
2. Irene van de Linde, 'Europa wil nieuwe Turkije-deal', De Groene Amsterdammer, 7 april 2021.
3. 'Sentenced to 50 years in prison - Freedom for Amir & Razuli', 30 oktober 2020, op: dm-aegean.bordermonitoring.eu.
4. 'Free the ElHiblu3! End the Trial!', 26 maart 2021, op: sea-watch.org.
5. Video 'Free the ElHiblu three', op: elhiblu3.info.
6. Peter Giesen, 'EU-agentschap helpt Libische kustwacht met onwettig terughalen van migranten', De Volkskrant, 29 april 2021.

MASHAB

Nieuwe campagne

Frontex, het grensbewakingsagentschap van de Europese Unie, is de afgelopen maanden steeds meer onder vuur komen te liggen vanwege *pushbacks* (het illegaal terugduwen van vluchtelingen over de grens), geweld tegen vluchtelingen en nauwe banden met de militaire- en beveiligingsindustrie. Tegelijkertijd blijft de EU het mandaat, de taken en de budgetten voor Frontex steeds verder uitbreiden. Zo krijgt Frontex niet alleen steeds meer een leidende rol in het bewaken van de Europese buitengrenzen, maar ook in het coördineren en stimuleren van deportaties en in het verzamelen en koppelen van (biometrische) gegevens van vluchtelingen.

DOOR STOP THE WAR ON MIGRANTS

Frontex is daarmee nog meer dan voorheen hét symbool van het repressieve Europese migratiebeleid geworden. Dit beleid kenmerkt zich door onder meer het militariseren van grenzen, het opvoeren van opsluiting en deportaties, het ontbreken van goede opvang en ondersteuning, het verzamelen van steeds meer data en het (onder druk) samenwerken met niet-EU-landen om vluchtelingen eerder op hun reis tegen te kunnen houden. Dit beleid heeft afschuwelijke gevolgen. Het leidt tot meer geweld tegen vluchtelingen en dwingt hen naar gevaarlijkere migratieroutes, met relatief meer doden als resultaat. Vluchtelingen zitten vast in mensonterende kampen op de Griekse eilanden of in de nog ergere hel van Libische detentiecentra. En de Europese steun aan grensbewaking in niet-EU-landen versterkt autoritaire regimes en ondermijnt lokale op migratie gebaseerde economieën.

Door heel Europa, en in buurlanden, zijn organisaties en groepen op vele manieren actief tegen dit beleid: van lobby tot directe actie, van onderzoek tot *search & rescue*-missies. Eind vorig jaar nam het Belgische Agir Pour La Paix het initiatief om groepen die zich bezighouden met migratiestrijd en antimilitarisme samen te brengen om een nieuwe internationale campagne 'Abolish Frontex' (Schaf Frontex Af) op te starten. Het gaat om een los netwerk dat aan de hand van een gezamenlijk eisenpakket onder de leus 'Schaf Frontex Af' streeft naar een complete revisie van het Europese migratiebeleid. De campagne is opgehangen aan negen hoofdeisen:

1. Schaf Frontex af;
2. Regulariseer alle migranten;
3. Stop alle deportaties;
4. Beëindig detentie;
5. Stop surveillance en dataverzameling;
6. Stop de militarisering van grenzen (en het militair industrieel complex);
7. Stop de rol van de EU in het creëren van vluchtoorzaken;
8. Versterk solidariteit;
9. Vrijheid van beweging voor iedereen, beëindig het EU-grensregime.

Een nadere toelichting op de eisen en een lijst van stappen die als onderdeel van iedere eis gezet zouden moeten worden is te vinden op de website van de campagne: abolishfrontex.org

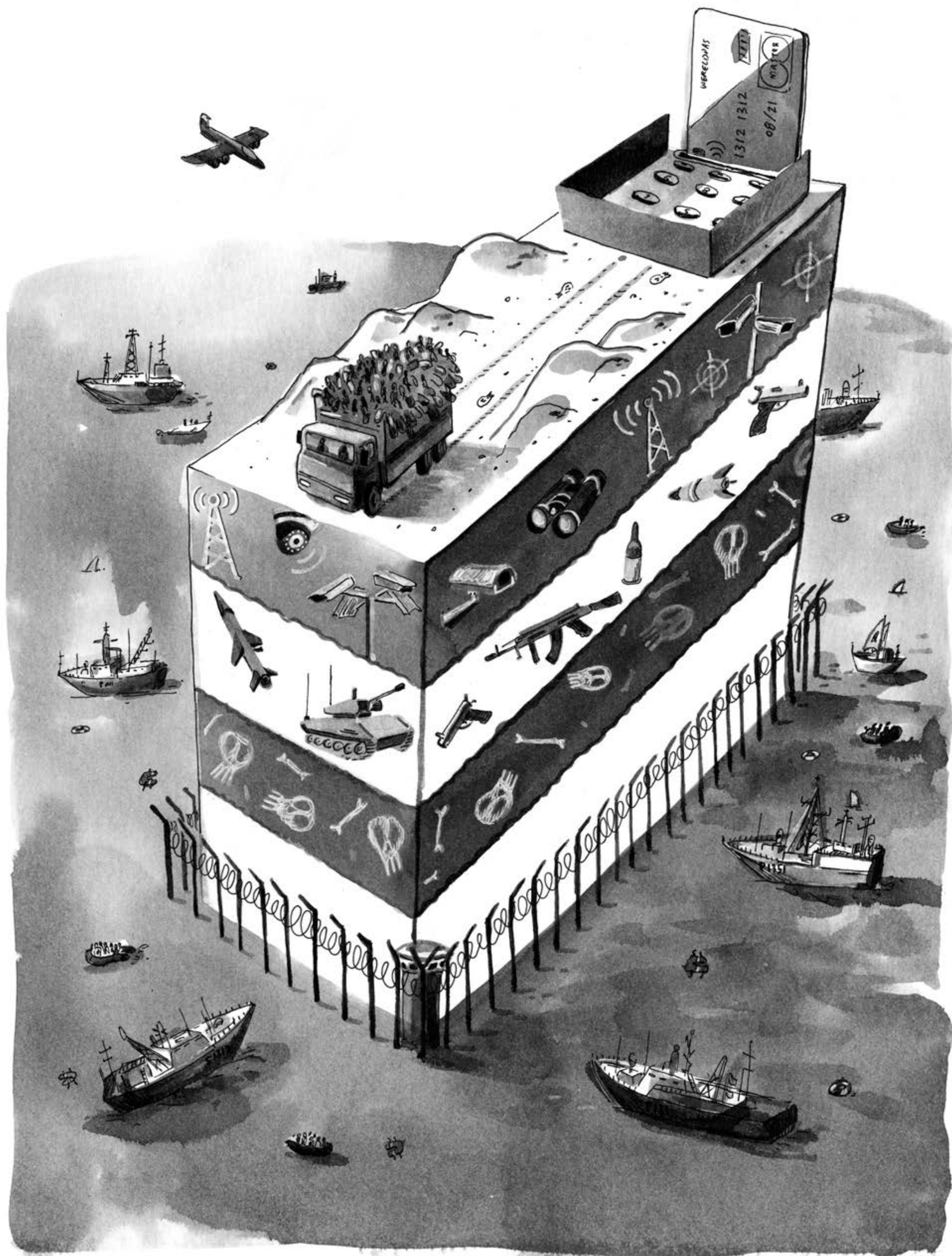
Hoewel onderzoek en informatieverstrekking en uitwisseling onderdelen zijn van de campagne, is 'actie' het sleutelwoord. Naast gezamenlijke actiemomenten, met bijvoorbeeld op dezelfde acties in meerdere landen rond één van de bovengenoemde eisen, moet de campagne vooral ook anderen inspireren om tot actie over te gaan. De eerste gezamenlijke actiedag, mede bedoeld om de campagne publiekelijk te lanceren, heeft bij het verschijnen van dit blad inmiddels plaatsgevonden op woensdag 9 juni. In Nederland gebeurde dit in de vorm van een actie bij het Europahuis in Den Haag, de officiële vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Nederland.

Terwijl Stop Wapenhandel veel informatie en onderzoek levert voor de onderbouwing van de campagne, neemt de groep Stop the War on Migrants het voortouw om in Nederland met de campagne aan de slag te gaan. In België is Agir pour la Paix de voortrekker in een netwerk van actieve groepen en mensen.

Wil je meedoen met Abolish Frontex-acties of helpen met het organiseren van de campagne, neem dan contact op met Stop the War on Migrants (stopthewaronmigrants@riseup.net – FB: @stopthewaronmigrants – IG: stopthewaronmigrants).

Het uitbesteden van het Europese grensregime

DOOR STOP THE WAR ON MIGRANTS   BEELD B. CARROT

Het afgelopen jaar kwam er na jarenlange sociale strijd eindelijk breed aandacht voor de gewelddadige praktijken van Frontex – de Europese grenswacht – en de gruwelijke omstandigheden waarin vluchtelingen in detentiekampen op Griekse eilanden verkeren. Dit is een hoognodige overwinning, terwijl de muren van Fort Europa intussen alleen nog maar verder worden opgebouwd. Er is namelijk nauwelijks aandacht voor hoe het geweld van het grensregime van Fort Europa zich steeds verder buiten Europa verspreidt. Want de dodelijkste migratieroute van Fort Europa is niet meer de Middellandse Zee, maar de Zuidelijke Sahara. Dit fenomeen wordt ook wel grensexternalisering genoemd.

Bij grensexternalisering geven de EU of EU-lidstaten geld, grensbewakingsmateriaal, beleidsadvies en training aan landen buiten de EU om grensbewaking en -controle op te voeren zodat vluchtelingen niet eens de buitengrens van Europa bereiken. Het opvoeren van grensbewaking behelst zowel het militariseren van grenzen als het invoeren van *smart borders* door middel van geavanceerde IT en biometrische technologieën om irreguliere beweging beter controleerbaar te maken. Daarnaast zetten de EU en Nederland ook in op detentie in landen buiten Europa en het sluiten van deportatie-overeenkomsten om migranten makkelijker te kunnen deporteren. Op deze manier worden de belangrijkste pijlers van het dodelijke grensbeleid van Fort Europa uitbesteedt aan landen op de route naar Europa en wordt de Europese grens als het ware 'geëxternaliseerd'.

De EU zet landen rondom Europa onder druk om mee te werken. Landen die goed meewerken worden beloond met meer ontwikkelingssamenwerking, toegang tot de Europese markt en visumliberalisatie, landen die niet 'goed' meewerken worden hiermee afgestraft. Aangezien verschillende delen van het buitenlandbetrekkingen worden gebruikt om 'derde landen' te dwingen mee te werken, is migratie steeds meer tot de kern van het buitenlandbeleid gaan horen. Daarnaast worden veel grensexternaliseringsprojecten gefinancierd met het ontwikkelingssamenwerkingsbudget. Hierdoor wordt een steeds groter deel van dit budget naar grensbewakings- en controleprojecten toegesluisd.

Niger als grens van Fort Europa

Grensexternalisering vindt niet alleen plaats in landen die aan de grens van Europa liggen: de grens van Fort Europa strekt zich steeds verder uit. Eén van de belangrijkste landen waar grensbewaking het meest intensief wordt opgevoerd is Niger. Niger is een van de armste landen ter wereld en krijgt steeds meer militaire aandacht van Europese mogendheden. Het land grenst aan Mali waar sinds 2012 een burgeroorlog woedt. Verschillende jihadistische groeperingen die betrokken zijn in dat conflict zijn ook actief geworden in Niger. Vooral voormalig kolonisator Frankrijk heeft belangen bij het behouden van de status quo in Niger om zijn toegang tot de grote hoeveelheid aan uranium die zich in het land bevindt te behouden. Zo buit Europa de grondstoffen van Niger uit terwijl het tegelijkertijd zijn macht over het land gebruikt om vluchtelingen uit de regio tegen te houden.

Niger is een van de grootste ontvangers van geld uit het belangrijkste fonds voor grensexternalisering voor Afrikaanse landen en heeft hier sinds 2015 €247,5 miljoen uit ontvangen. Niger is net als andere landen in de Sahelregio lid van de Economic Community of West-African States (ECOWAS). Inwoners van lidstaten van de ECOWAS kunnen 90 dagen visavrij reizen door andere lidstaten om seizoensarbeid mogelijk te maken. Gezien Niger een van de noordelijkste lidstaten is, betekent dit in de praktijk dat burgers uit de ECOWAS regio gemakkelijk naar de Libische en Algerijnse grens kunnen reizen. Vooral Agadez, een stad in het noorden van Niger, neemt een belangrijke positie in omdat veel migranten door deze stad reizen.

In Niger worden vele verschillende projecten uitgevoerd om de grens naar het noorden af te sluiten. Zo leiden Europese militairen, waaronder de Nederlandse Koninklijke Marechaussee, de Nigerese grenswacht op via de trainingsmissie EUCAP Sahel Niger. Via deze missie wordt ook het grensbewakingsapparaat van de Nigerese staat opgebouwd door middel van donaties van materiaal. De Europese wapenindustrie verdient aan deze opzet: het is vaak grensbewakingsmateriaal van Europese wapenbedrijven dat aan derde landen wordt gedoneerd. Landen als Niger worden zo afhankelijk gemaakt van de Europese wapenindustrie aangezien ze voor updates en uitbreidingen van grensbewakingssystemen terug moeten naar de bedrijven waarvan ze het materiaal gekregen hebben .

Ook financieren de EU, en EU-lidstaten als Nederland en Frankrijk, de G5-Sahel troepenmacht. Dit is regionale samenwerking van militairen uit de Sahel, opgericht om 'grensoverschrijdende bedreigingen' te bestrijden. Hier wordt ook irreguliere migratie onder gerekend. Daarnaast worden verschillende projecten van internationale organisaties als de *International Organisation for Migration* (IOM) gefinancierd om grensbewaking op te voeren en 'vrijwillige terugkeer' vanuit Libië en Niger te faciliteren. Hoewel dit soort organisaties zich presenteren als humanitaire organisaties die het beste voor hebben met vluchtelingen, zijn dit in de praktijk private organisaties. Zij voeren zonder kritiek EU-beleid uit, omdat ze voor inkomsten afhankelijk zijn van financiering van projecten, en Europa hier het meeste geld in steekt. Tot slot is onder druk van de EU wetgeving rondom migratie in Niger aangepast. In 2015 heeft het land een wet ingevoerd die alle vormen van het faciliteren van irreguliere migratie heeft gecriminaliseerd met beleidsadvies van UNODC, een VN-organisatie.

De dodelijke gevolgen van grensexternalisering
De invoering en handhaving van deze wet heeft grote gevolgen gehad. De migratieroute door de noordelijke woestijn van Niger is een van de dodelijkste ter wereld geworden. Onderzoekers schatten dat er twee keer zoveel mensen sterven in de Sahara als op de Middellandse Zee. Net zoals bij alle andere grenzen van Fort Europa laten migranten zich immers niet stoppen door meer grensbewaking in hun zoektocht naar een beter leven. In plaats daarvan zijn migratieroutes naar meer afgelegen plekken verplaatst om aan controles te ontkomen. Hierdoor zijn de routes gevaarlijker geworden, moeten migranten hogere prijzen betalen voor de reis door de woestijn en zijn ook de steekpenningen voor overheidsautoriteiten hoger geworden. Migranten worden ook vaker in de woestijn achtergelaten als chauffeurs bang zijn gepakt te worden door de autoriteiten vanwege de hoge boetes en straffen die ze sinds 2015 kunnen krijgen. Deze grotere risico's hebben er voor gezorgd dat mensensmokkel is gemonopoliseerd door criminele netwerken.

Niet alleen vluchtelingen worden getroffen door het grensbeleid van Fort Europa. De eenzijdige focus van de EU op het opbouwen van grenswachten en militairen treft ook de plaatselijke bevolking. In 2020 heeft het leger van Niger in de grensregio met Mali zeker meer dan honderd mensen gearresteerd en met gebruik van geweld laten verdwijnen. Begin dit jaar zijn protesten na de uitslagen van de verkiezingen gewelddadig onderdrukt door de veiligheidstroepen. Hierbij zijn zeker twee mensen omgekomen, vele mensen opgepakt en heeft de regering tijdelijk de toegang tot internet afgesloten. In dezelfde periode pleegde een deel van het leger van Niger een mislukte coup. Nederland en de rest van de EU kiest er echter voor om geld en apparatuur te blijven pompen in dit leger. Zo wordt de militaire macht en de mogelijkheid voor interne repressie van het leger en de regering opgebouwd.

Tegelijkertijd is de lokale economie van Niger in elkaar gestort door de invoering en handhaving van de nieuwe migratiewetgeving. De migratie-economie in Agadez was voorheen één van de weinige groeisectoren in Niger: mensen hadden de kans een inkomen te krijgen door migranten onder te brengen, te vervoeren of van levensbehoeftes te voorzien. Nu irreguliere migratie is gecriminaliseerd is deze economie ingestort en zijn vele mensen hun bron van inkomsten kwijt. Tegelijkertijd zet het Europese grensbeleid ook de regionale arbeidsmigratie en de vrijheid van beweging die de ECOWAS regio biedt onder druk. De arbitraire koloniale grenzen in de regio worden afgedwongen door de voormalige koloniale machten. Europa buit de ongelijke machtsverhoudingen die voortkomen uit kolonialisme uit om diens eigen prioriteiten door te drukken en negeert de posities en behoeftes van derde landen.

De instorting van de migratie economie in Niger zet ook politieke relaties in het land zelf onder druk. Het noorden van het land wordt grotendeels bevolkt door Toearegs. De Toearegs is een bevolkingsgroep die in het verleden meerdere malen voor onafhankelijkheid van het noorden heeft gestreden. Bij de laatste vredesonderhandelingen zijn aan de Toearegs inkomsten beloofd in het faciliteren van migratie. Hoewel de handhaving van de migratiewet uit 2015 in het begin vooral op andere groepen gericht was, zijn zij nu ook het doelwit van het beleid geworden en zijn hun inkomsten grotendeels weggevallen. De onvrede onder deze groep is daarom weer toegenomen terwijl de centrale overheid voor een deel van hun macht afhankelijk is van steun van de Toearegs.

> Onderzoekers schatten dat er twee keer zoveel mensen sterven in de Sahara als op de Middellandse Zee.

Uitbreiding van Fort Europa
Het moge duidelijk zijn dat grensexternalisering traditionele ideeën over waar de staatsgrens ligt verstoort. De grens van Fort Europa ligt niet meer enkel aan de externe grens van de EU maar strekt zich uit en verspreidt zich. Zo wordt het geweld van het grensregime van Fort Europa deels aan het zicht onttrokken en wordt solidariteit beoefenen met mensen die gedwongen worden te migreren bemoeilijkt. Dit, terwijl het duidelijk is dat de strijd voor bewegingsvrijheid voor iedereen – en tegen Fort Europa – ook een strijd tegen grensexternalisering moet zijn. Grensexternalisering maakt migratieroutes dodelijker en gevaarlijker; versterkt interne repressie, politieke spanningen en militaire macht in landen buiten Europa; en vernietigt lokale mogelijkheden voor levensonderhoud. Bewegingsvrijheid buiten Europa wordt ingeperkt om vluchtelingen buiten Fort Europa te houden en koloniale grenzen worden gebruikt om dit op te leggen. Grensexternalisering is een imperialistisch project waarbij de EU koste wat het kost haar eigen wensen doordrukt en lokale behoeftes negeert.

Daarnaast compliceert het grensexternaliseringsbeleid het idee van waar de macht van Fort Europa ligt: het is niet enkel de Europese Commissie of één instantie die verantwoordelijk is voor dit beleid. Grensexternalisering wordt uitgevoerd door vele verschillende EU-instituties, nationale overheidsinstanties, veiligheidstroepen, VN-organisaties, internationale organisaties en private (wapen)bedrijven. Dit maakt grensexternalisering tot een diffuus landschap dat moeilijk te doorgronden is. Tegelijkertijd biedt dit kansen: aangezien de verantwoordelijkheid voor het geweld van grensexternalisering niet enkel bij de EU in Brussel ligt, zijn er vele mogelijkheden om lokaal actie te ondernemen tegen betrokkenen. Als we solidariteit met mensen die door het geweld van Fort Europa worden getroffen in de praktijk willen brengen, moeten we tegen die instanties actievoeren.

Dit artikel is gebaseerd op het in maart 2021 door Stop Wapenhandel gepubliceerde rapport 'Het uitbesteden van dodelijk grensbeleid', op: stopwapenhandel.org/grensexternalisering.

Alles begint met een idee

interview met lid Mutual Aid Network Lesvos

DOOR DIRK

Het volgende interview heb ik afgenomen met iemand die actief is in het Mutual Aid Network Lesvos, een Anarchistische groep die zich bezighoudt met het opbouwen van een support netwerk in Mytilini door middel van het lokaal en internationaal inzamelen van donaties. Zelf ben ik ook vanaf het begin betrokken bij dit project. Hoewel het in Nederland over het algemeen vrij standaard is (en dat is ook goed!) om bijvoorbeeld een weggeefwinkel in je kraakpand te hebben, was dit hier niet zo vanzelfsprekend. En dat terwijl er in Griekenland weinig tot geen ondersteuning is voor mensen zonder werk, er bestaat niet zoiets als WW. Levensmiddelen en gezondheidszorg zijn duur. Vandaar dat er ontzettend veel mensen, die zich tegelijkertijd sociaal uitgesloten voelen van de maatschappij, buiten de boot vallen. Wij proberen daar verandering in te brengen, en door middel van solidariteit onze ideeën in de praktijk te brengen.

Zou je iets over jezelf en je achtergrond willen vertellen?

Mijn naam is V, en ik woon al negen jaar op Lesbos. Ik kwam hier in eerste instantie om te studeren, maar werk nu op het eiland. Ik ben sinds tien jaar actief in anarchistische groepen en netwerken, en daarvan de laatste vijf jaar over het algemeen met migranten. In de afgelopen jaren ben ik deel geweest van meerdere structuren op het eiland, zoals onder andere Platanos.[1] Bij het Mutual Aid Network zit ik vanaf het prille begin.

Wat is het Mutual Aid Network?

Het is een groep mensen, die ik tot mijn kameraden reken. We zijn samengekomen, omdat het belangrijk is zelf georganiseerde structuren te hebben waarmee we mensen ondersteunen. We hebben wekelijkse vergaderingen waarin we horizontaal beslissen. We verzorgen droogvoer, kleding en medicijnen en soms financiële steun. Dit varieert van huur en rekeningen tot juridische kosten. Het hangt er helemaal vanaf wat mensen nodig hebben. Alles wat we doen is afhankelijk van materiële en financiële steun van kameraden en collectieven wereldwijd. We doen dit nu een jaar, en tijdens de grote brand in Moria kregen we bijvoorbeeld veel financiële en materiële donaties (voedsel, kleding, medicijnen) vanuit verschillende plekken. Soms werken we samen met andere zelfgeorganiseerde groepen om te organiseren en financiële steun uit te wisselen.

Hoe is het Netwerk tot stand gekomen?

Toen de COVID-19-pandemie Griekenland bereikte zag ik overal in het land verschillende initiatieven opduiken en dacht ik bij mezelf: Wij moeten ook zoiets doen. Al langere tijd is het duidelijk dat wij (vanuit Mpineo) niet altijd goed aansluiting kunnen vinden bij de lokale maatschappij, en met dit initiatief zouden we daar verandering in kunnen brengen. Ik sprak met enige kameraden over dit idee en nog geen twee weken later hadden we onze eerste bijeenkomst. In deze eerste bijeenkomst zijn we begonnen met het werken aan een tekst waaruit ons gezamenlijk idee duidelijk moest worden. We hadden nog geen idee hoe we ons het beste konden organiseren en we vroegen meer kameraden om erbij te komen om ervaringen uit te wisselen en te zien hoe we ons idee in de praktijk konden brengen. Daarna hebben we de onze basistekst verder verspreid en een oproep gedaan voor een eerste bijeenkomst onder de naam Mutual Aid Network Lesvos. Daarna zijn we begonnen onszelf te organiseren rondom een wekelijkse distributie- en inzameldag. Er volgde een oproep aan kameraden en sympathisanten om spullen te doneren die we daarvoor nodig hadden, en aan deze oproep werd gehoor gegeven. Vrij kort daarna ontvingen we een vrij grote donatie van levensmiddelen die we hebben gebruikt voor de eerste paar distributies aangevuld door kleinere donaties van individuen.
We besloten dat vrijdag de dag werd waarop we de distributies zouden organiseren. We maakten iedere vrijdag tassen met levensmiddelen, en soms ook kleding. In het begin kwamen er meer migranten, en daardoor realiseerden we ons dat we het anders moeten organiseren, omdat we anders in dezelfde val zouden lopen als menig andere organisatie of NGO. Na onze eerste paar distributies, die erg chaotisch en stressvol waren voor alle betrokkenen, besloten we dat het anders moest. Dus organiseerden we in plaats van een distributie een dag waarbij we met de mensen konden communiceren. Enige kameraden en vrienden kwamen om ons bij te staan met vertaling en het verzamelen van informatie. Die dag zorgden we ervoor dat iedereen die op kwam dagen gehoord werd en dat er duidelijke interactie op gang kwam en er ruimte was om samen te zitten en te spreken. Daar kregen we ook de kans om onze motivaties en beperkingen goed door te spreken en uit te leggen. Hierdoor konden we het creëren van valse verwachtingen aan beide zijden vermijden. Daardoor konden we ook dieper ingaan op de context van onze actie en dat wij dit werkt onbetaald doen en niet gesteund of geaffilieerd zijn aan grotere organisaties. Wij zijn niet UNHCR, en we kunnen alleen middelen verspreiden die gedoneerd worden of van gedoneerd geld aangeschaft kunnen worden. In het Grieks noemen we dit: Solidariteit in Actie. Dit is het grondbeginsel van Mutual Aid Network Lesvos.

Wat doen jullie op het moment precies praktisch gezien?

We ondersteunen mensen die hulp nodig hebben. Op dit moment zorgen we voor een maandelijkse tas levensmiddelen, hygiënische producten (maandverband, tandpasta etc.) en soms kleding. Door de lockdown konden we niet langer doorgaan met het organiseren van een distributiemoment in het lokale kraakpand, en hebben we ervoor gekozen om in het begin de tassen bij mensen thuis te af te leveren. Ook hebben we ervoor gekozen om in deze periode meer producten in de tassen te doen, en speciale spullen te verstrekken voor mensen met bijvoorbeeld diabetes. We wisselen de taken af, bijvoorbeeld het opbellen van mensen en het bezorgen van de tassen wordt iedere week door iemand anders gedaan.

De taalbarrière is voor ons niet een echt probleem, omdat we een vrij diverse groep hebben waarin vele verschillende talen gesproken worden door mensen die uit verschillende delen van de wereld komen. We worden soms ook bijgestaan door mensen die we helpen. Ook hebben we een (veilige) telefoon met alle telefoonnummers erin, en we houden (*offline*) een lijst bij met bijnamen, telefoonnummers, additionele informatie en de delen van de stad waarin mensen wonen. Het bijhouden van deze lijst maakt het voor mensen minder stressvol en oncomfortabel, omdat het zeker is dat iedereen iedere maand rond dezelfde tijd hun steun ontvangt.

Wat onderscheidt Mutual Aid Netwerk Lesvos van andere groepen of organisaties op het eiland?

Het allereerste dat hierover gezegd moet worden is dat het netwerk georganiseerd wordt vanuit een kraakpand. Dit houdt in dat we gekraakte ruimte gebruiken om onze politieke ideeën te praktiseren. Het

> We werken ook niet exclusief met migranten die afgelopen vijf jaar zijn aangekomen. Iederееn die hulp nodig heeft kan zich melden

is het enige gekraakte sociale centrum op het eiland, en in het Noord-Egeïsche gebied van Griekenland. Het bestaat inmiddels vijftien jaar, maar dit is de eerste keer dat het structureel gebruikt wordt in deze capaciteit. Natuurlijk is het pand in het verleden ten tijden van nood ook gebruikt voor het maken of distribueren van voedsel, maar dat was altijd tijdelijk van aard. Iets anders wat ons onderscheidt van bijna alle andere groepen, is de manier waarop we met mensen omgaan. Niet simpelweg het geven van spullen, maar goed doorlopend en regelmatig contact onderhouden. We zien dit niet als werk, maar wederom als solidariteit in actie.
We werken ook niet exclusief met migranten die afgelopen vijf jaar zijn aangekomen. Iedereen die hulp nodig heeft kan zich melden. In Mytilini wonen veel mensen met verschillende etnische achtergronden, bijvoorbeeld Roma, Albanezen, Armeniërs, maar die zijn vaak minder zichtbaar. De meeste organisaties die actief zijn op het eiland hebben alleen oog voor de recentere migranten, maar besteden niet of nauwelijks aandacht aan andere groepen die ook hulpbehoevend zijn waarvan de sociale positie niet *per se* veel beter is.

Tijdens onze activiteiten vóór COVID, brachten we mensen samen in een ruimte tijdens onze distributies. Zo kunnen mensen ervaren dat ze niet de enige in een benadeelde positie zijn, en dat zij hun overlevingsstrijd delen met verschillende mensen van diverse achtergronden. Sociale diensten zijn er in Griekenland bijna niet, dus als je tot de lagere klassen behoort, is het welhaast onmogelijk enige steun te ontvangen. De meesten uit deze klassen doen zwart werk of semi-zwart werk in de agrarische- of bouwsector. De Griekse staat geeft weinig om deze mensen en opent liever de grenzen voor toeristen dan dat ze steun voor mensen verschaffen die het hardst geraakt worden door de pandemie. Een andere gemeenschap die we expliciet steunen zijn de Roma. Zij zitten veelal in een vergelijkbare positie als de recentere migranten.[2] Het duurde enige tijd voordat we met hen een goede relatie konden opbouwen, maar door het cultiveren van relaties met enige leden van deze gemeenschap is het toch gelukt. Ze wonen over het algemeen in geïmproviseerde tentenkampen buiten de stad. We spreken dichtbij deze kampen af en proberen hen zoveel mogelijk levensmiddelen, kleding en medicijnen te geven.
Daarnaast accepteren we uitsluitend donaties van kameraden of andere collectieven. Alle donaties worden op onze bijeenkomsten besproken, en sommige donaties nemen we dan ook simpelweg niet aan.

Wat heb je geleerd in een jaar Mutual Aid Network?

Als een collectief hebben we vooral geleerd dat het eigenlijk niet zo heel moeilijk is om zoiets als dit op te zetten, maar dat het vooral tijd en doorzettingsvermogen kost om iets als dit goed te organiseren. Zeker is dat we dit niet zouden kunnen blijven doen zonder de steun van kameraden en vrienden zowel lokaal als internationaal. Zoals een kameraad het omschreef: 'Op Lesbos heb je de werkende klasse, de migranten en de lokale bevolking. Wij zitten er ergens tussenin, maar ook erbuiten.' Met het Mutual Aid Network kunnen we toenadering zoeken tot alle drie, en dat is hard nodig. We hebben dit punt nog niet bereikt, maar hopen dat in de toekomst wel te bereiken. De pandemie heeft ons laten zien hoe kwetsbaar de kapitalistische logica en systemen die onze levens controleren eigenlijk zijn. Sinds Nea Demokratia de verkiezingen won, hebben ze in plaats van het verbeteren van de zorg ervoor gekozen meer politiemensen aan te nemen en hen meer uitrusting te geven. De laatste maanden hebben ons alleen nog verder gesterkt in ons geloof dat de staat zich liever richt op repressie dan het kwalitatief verbeteren van mensenlevens. Dit is natuurlijk niets nieuws en een groot onderdeel van waarom we ervoor kiezen te doen wat we doen. Laten we niet vergeten dat de daklozen, migranten en mensen die hen proberen te helpen in deze tijden ook lastiggevallen en beboet worden door de politie met COVID als excuus.

Als laatste wil ik graag zeggen dat ik het belangrijk vind om een Mutual Aid Network te hebben. Niet alleen tijdens de pandemie, maar in het algemeen. Ik vind dan ook eigenlijk dat elk kraakpand of sociaal centrum er een moet hebben, omdat het een goede manier is om theorie in de praktijk te brengen.

NOTEN

1. Mpineo is het enige sociale centrum op Lesbos en mogelijkerwijs in de hele Noord-Egeïsche eiland regio. Het bestaat vijftien jaar en heeft een Anarchistische Bibliotheek, Radio 105 en biedt ruimte aan verschillende groepen om bijeen te komen en evenementen te organiseren.
2. Griekenland, zoals elk ander land, heeft verschillende migratiegolven gekend vanuit verschillende plaatsen. Vanwege haar geografische locatie is Lesbos hier eigenlijk altijd al gevoeliger voor geweest. De sociopolitieke verhoudingen tussen de mensen die soms al generaties hier wonen en de mensen die als 'Grieken' worden aangeduid zijn, net zoals in Nederland, slecht. Deze mensen werken veelal zwart, en doen fysiek zwaar werk. De Roma zijn zo gestigmatiseerd dat men veroordeeld is tot bedelen en door het overgrote deel van de samenleving als vuil wordt behandeld. Veel Albanezen (en hun kinderen) die hier wonen hebben na dertig of veertig 40 jaar nog steeds een tijdelijke verblijfsvergunning die elke vijf jaar verlengd moet worden. Hetzelfde geldt voor mensen met een Armeense achtergrond. En zo kan ik nog wel even doorgaan.

Vijf jaar. 1826 dagen.

Over een ‘veilige deal’ tussen Europa en Turkije

Op Lesbos heeft op 18 maart een herdenking plaats gevonden van de ratificatie van de deal tussen de EU en Turkije inzake de rol die Turkije zou spelen bij de doorgang van vluchtelingen naar Europa. Tijdens een symbolische actie werd een statement voorgelezen van No Border Kitchen Lesvos en het centrale overleg van Mpineo Social Centre, die bij de herdenking betrokken waren.

DOOR DIRK   BEELD B. CARROT

"Vandaag is het vijf jaar geleden dat de Europese Unie en Turkije het EU-Turkije-verdrag hebben getekend. Dit verdrag onthulde in 2016 het ware gezicht van de Europese Unie. Het verdrag is niets meer dan een blijk van de Europese minachting en verachting voor menselijk leven. samengevat in één document. Een document dat talloze levens heeft vernietigd en in de toekomst nog veel meer mensen tot lijden zal veroordelen. Woorden als 'irreguliere migratie' en 'humanitaire hulp' werden gebruikt om de werkelijke impact van het plan te verhullen, Het werkelijke doel is migranten, die als 'anderen' worden neergezet, uit de EU te weren. In de jaren die volgden werden de intenties achter het verdrag en de gevolgen ervan steeds duidelijker.

Duizenden mensen werden gedwongen te vluchten voor oorlog en armoede. Maar in plaats van mensen, in lijn met 'westerse' principes en idealen als 'mensenrechten,' te verwelkomen kozen de bestuurders ervoor een deal te sluiten met een dictator. In plaats van te helpen legitimeerde en financierde de EU het regime van Erdogan. 'Veiligheid' is dan ook een relatief woord, dat alleen van toepassing is als het Griekenland of de EU uitkomt, en dat wordt in deze context gebruikt om steun te verlenen aan een staat die tegen alle waarden ingaat waarvoor de EU zegt te staan. Tot de dag van vandaag gaat Erdogan door met het spelen van zijn dictatoriale spelletjes rond de Middellandse Zee, met de migranten als zijn pionnen.

Het verdrag symboliseert daarnaast een bredere verschuiving. In Griekenland in het algemeen, maar in Lesbos in het bijzonder. De fundamentele vraag, die gesteld wordt naar aanleiding van iemands asielaanvraag en die ten grondslag ligt aan de procedure, werd gewijzigd. Mensen die zichzelf gedwongen zien om een levensgevaarlijke reis te ondernemen, worden na aankomst niet langer geconfronteerd met de vraag: 'waarom heb je 'ervoor gekozen' om je land van herkomst te verlaten?', maar met: 'waarom is Turkije geen veilig land voor jou?' De absurditeit van deze vraag is duidelijk. Enige maanden nadat het verdrag was getekend, werd in er in Turkije een poging gedaan tot het plegen van een coup, die in Erdogans voordeel uitviel. Hierna werden eerst zogenaamde Gülenisten opgepakt en vastgezet, maar daarna iedereen die het met hem oneens was. Mensen die ervan werden verdacht lid van de PKK te zijn of andere linke groeperingen aan te hangen werden sociaal geïsoleerd, ontslagen of vastgezet. Daarnaast is het algemeen bekend dat Erdogan sympathiseert met IS en de doelen zie zij nastreeft, en dat hij hen op verschillende plaatsen in Turkije veilige havens en doorreismogelijkheden heeft aangeboden.

Om de vraag 'is Turkije een veilig land?' verder te belichten volgt hier een uittreksel van een stuk dat verder op onze sociale media is gepubliceerd (met toestemming). Het gaat om een interview met een migrant die actief was bij 'No Border Kitchen.' In dat stuk over zijn ervaringen zegt hij:

> "Eerst ben ik naar Turkije gegaan, maar eigenlijk wilde ik naar Europa. Ik ben enige tijd in Turkije gebleven om werk te zoeken zodat ik geld naar huis kon sturen voor mijn zuster. Zij heeft een operatie nodig om haar been weer te kunnen bewegen, zodat ze naar weer naar school kan en een goed leven kan leiden. Het is me gelukt een baan te vinden en geld naar huis te sturen zodat ze weer in staat was te lopen en naar school te gaan. Daarna ben ik weer verder gaan denken over Europa. Veel Europeanen denken dat Turkije een veilig land voor mij is, maar dat is niet waar."

Waarom?

> "1. Turkije organiseert veel milities voor IS. Dit maakt het gevaarlijk voor mij om in Turkije te zijn. In 2016 hebben ze een vriend van mij vermoord, omdat hij zich op social media over de situatie in Syrië heeft uitgelaten.
> 2. De politie heeft per vergissing een inval in mijn huis gemaakt. Ze zochten een lid van IS en hadden het adres van mijn buurman, maar deden de inval per ongeluk bij mij. Twee weken heb ik op het politiebureau vastgezeten. Tot ze erachter kwamen dat ik een 'normaal persoon' was en IS ook niet tof vind.
> 3. Elke week wordt er in een andere wijk een bom gevonden, en de politie komt om de bom te verwijderen. Bijvoorbeeld dichtbij toen ik met een vriend bij Taksim zat en er minder dan een kilometer verderop een zelfmoordaanslag plaatsvond."

Dat Turkije een 'veilig land' zou zijn, is overduidelijk een grove leugen, maar het is ook een leugen die veel wordt herhaald, omdat het de belangen van de autoriteiten dient.

Anders dan de relatieve vrijheid ons op het eiland te kunnen voortbewegen, werden mensen nu gedwongen in kampen ondergebracht. Een van de kampen was enkele jaren daarvoor gebouwd met een maximale capaciteit van 300 mensen. Het kamp werd vernoemd naar het nabij gelegen dorpje: Moria. De omstandigheden en ervaringen uit dit kamp zijn welbekend over de hele wereld, en het EU-Turkijeverdrag is een van de hoofdredenen dat mensen gedwongen waren hun tijd daar door te brengen. Ook droeg het verdrag bij aan de valse onderscheiding

tussen ‘vluchteling’ en ‘asielzoeker.’ Dit valse onderscheid is nodig om de status quo te handhaven, en dat zit helaas diep verweven in de Europese samenlevingen.

Een ander doel van de deal was om de deportaties naar Turkije te vergemakkelijken: elke week kwamen er schepen uit Turkije om mensen naar Turkse gevangenissen te brengen waarin velen van hen maanden zouden doorbrengen zonder toegang tot juridische bijstand. Ondanks deze realiteit blijven mensen Europa proberen te bereiken. Met een alternatief in handen konden Griekenland en Europa moeiteloos het narratief in hun voordeel laten spreken door de mensen die nog steeds de oversteek waagden als ‘gelukszoeker’ of ‘culturele invasiemacht’ te bestempelen, Was deze verandering op dat moment niet meteen duidelijk, de fundamenten hiervoor zijn wel mede door het verdrag duidelijk vastgelegd.

Het is belangrijk te vermelden dat de bureaucraten van de EU bij het plannen en opstellen van het verdrag hulp hebben gekregen: adviesbureau McKinsey was erg betrokken bij het ontwerp. Om te onderzoeken hoe de deal het efficiëntst kon worden geïmplementeerd hebben zij maandenlang pro bono veldwerk verricht. Mede hierdoor heeft het bureau zonder enige mededinging de advies positie binnen gesleept. Hun betrokkenheid was tot vorig jaar bij het grote publiek niet bekend. In het verleden hebben zij onder andere Duitsland geadviseerd bij het ‘stroomlijnen’ van hun asielprocedures, en ook het Amerikaanse immigratiebeleid door middel van advies aan het Amerikaanse ICE (Immigration and Customs Enforcement). Het advies aan ICE werd door haar ambtenaren afgedaan als ‘te vergaand.’ Intussen zijn veel van de adviezen van McKinsey over de Griekse asielprocedure zijn later doorgevoerd door Nea Demokratia nadat zij in 2019 aan de macht kwamen. De sinistere boodschap van een ‘adviesbureau’ dat zichzelf bemoeit met de ‘efficiency’ van asiel- en immigratieprocedures: hoe meer uitsluiting des te efficiënter. Een efficiënt immigratiesysteem is dus een immigratiesysteem dat het meest efficiënt deporteert, het efficiëntst pushbacks uitvoert en hoge terugkeercijfers heeft. Ongeacht of die terugkeer ‘vrijwillig’ is of niet.

Terugkijkend kunnen we concluderen dat het verdrag is bedoeld als blauwdruk. Een ontwerp dat in grote lijnen ook op andere plaatsen kan worden gebruikt. En het is ook gebruikt, door andere EU-lidstaten. Na 2016 volgden deals met onder andere Libië, waar lokale milities werden omgedoopt tot ‘kustwacht.’ Griekenland sloot vorig jaar een deal met Afghanistan om vrijwillige terugkeer en deportaties te faciliteren. Ondertussen gaat de Europese Unie ongehinderd verder met het sluiten van deals met staten en organisaties, die indruisen tegen hun westerse ‘waarden.’ Hierdoor wordt het voor mensen steeds moeilijker om uit door oorlog geteisterde gebieden veiligheid en waardigheid te vinden binnen de Europese grenzen. Enkele malen heeft Erdogan gedreigd de grenzen te openen toen hij zijn zin niet kreeg Vorig jaar heeft hij immigranten met bussen naar de landsgrens bij Evros verplaatst om de druk op de EU op te voeren. Dit leidde tot confrontaties rond het grensgebied en dat was weer koren op de molen van extreemrechts in Griekenland, en Lesbos in het bijzonder.

Het is duidelijk dat de effecten van de deal nog steeds door echoën, maar dat is niet alles. Enige tijd geleden is de EU begonnen met heronderhandelingsgesprekken om de deal te verlengen. In plaats van het onderstrepen van haar ‘liberale’ idealen, kiest de EU ervoor een verdrag te verlengen dat heel veel onnodig leed heeft veroorzaakt en dat zal blijven veroorzaken.”

‘Veiligheid’ is een relatief woord, dat alleen van toepassing is als het Griekenland of de EU uitkomt

Twee nieuwe brochures bij Anarchisme.nl

In de 'klassiekers-reeks' van Anarchisme.nl zijn twee nieuwe uitgaven verschenen: Errico Malatesta's *De anarchie* uit 1891 en *Je kunt een maatschappelijke verhouding niet opblazen* uit 1979, geschreven door verschillende collectieven. Beide brochures verschijnen in geheel herziene vertalingen sinds lange tijd weer in gedrukte vorm – Malatesta's klassieker zelfs voor het eerst in bijna honderd jaar.

Over beide uitgaven

Malatesta's inleiding op het anarchisme genaamd *De anarchie* is inmiddels een klassieker en nog altijd in vele talen in omloop. De laatste Nederlandstalige uitgave van het pamflet dateert uit 1909 waardoor de tekst in het Nederlandse taalgebied enigszins in de vergetelheid is geraakt. Men moet de tekst in de tijd plaatsen waarin Malatesta deze schreef. Bepaalde voorbeelden zijn inmiddels wat achterhaald. Dit vraagt om enige inspanning van de lezer om te zoeken naar hoe deze zich naar de actualiteit vertaalt.

In zijn pleidooi voor de anarchie schetst Malatesta de ware betekenis van deze politieke en filosofische stroming waarover nog vaak misvattingen bestaan. Malatesta behandelt de afschaffing van het privé-eigendom, privilege en klassen en het vormen van een decentrale zelf bestuurde samenleving. Volgens hem hebben mensen te lang gelooft in de noodzaak van een overheid die keer op keer een geprivilegieerde minderheid dient in plaats van de bevolking als geheel. Hij benadrukt hierbij de diep menselijke aard tot vrijwillige samenwerking en het delen van vaardigheden en middelen. Pas als we deze kant van onze menselijkheid terugvinden en de volledige ruimte geven, zullen we volgens hem werkelijk persoonlijke- en collectieve vrijheid kennen.

De tekst *You Can't Blow Up a Social Relationship* verscheen in 1978 of '79 naar aanleiding van de bomaanslag op het Hilton Hotel in Sydney op 13 februari 1978. Het pamflet werd door een reeks libertair-socialistische- en anarchistische groepen en -organisaties uit Australië onderschreven en argumenteert tegen terrorisme en de strategie van de stadsguerrilla.

In de jaren '60 en '70 waren er wereldwijd verschillende stadsguerrillabewegingen actief. Zij lieten zich inspireren door het relatieve succes van de Cubaanse Revolutie in 1959 en verschillende nationale bevrijdingsoorlogen die gaande waren, bijv. in Vietnam en Algerije. De 'Nationale Bevrijdingsbeweging' uit Uruguay – beter bekend als de Tupamaros – diende als inspiratie voor verschillende organisaties waaronder de Rote Armee Fraktion (RAF) in West-Duitsland, de Rode Brigades in Italië, het Japanse Rode Leger (JRL) in Japan, en de Revolutionaire Linkse Beweging (MIR) in Chili. Anderen ontleenden hun inspiratie elders. Desondanks toonde hun organisatievorm gelijkenissen zoals de eveneens in West-Duitsland actieve Beweging van de Tweede Juni en de Angry Brigade in Groot-Brittannië. Veel van deze organisaties kwamen voort uit de geradicaliseerde '68-generatie. Zij zochten naar een model om de wereldwijde straatprotesten om te laten slaan in daadwerkelijke revoluties.

In *Je kunt een maatschappelijke verhouding niet opblazen*, wordt de strategie van het terrorisme en de stadsguerrilla om dat te bereiken kritisch tegen het licht gehouden. Men stelt dat kapitalisme en imperialisme maatschappelijke verhoudingen zijn die diep in de vezels van de maatschappij zitten. Deze structuur verandert, zo stellen de auteurs, niet door enkel het uitschakelen van politici of bedrijven. Dit vraagt om sterke sociale bewegingen die in staat zijn maatschappelijke instituties in het leven roepen die een nieuwe maatschappelijk structuur vormen.

Beide brochures zijn o.a. via de nieuwe webshop van de Vrije Bond verkrijgbaar in gedrukte vorm en eveneens bij het Fort van Sjakoo in Amsterdam. Daarnaast zijn alle brochures van Anarchisme.nl ook gratis te downloaden via de website.

Verdere uitgaven uit de Klassiekers-reeks van Anarchisme.nl zijn:

- *Wederzijdse hulp: een factor in de evolutie*, P. Kropotkin
- *Over orde*, P. Kropotkin
- *De betekenis van confederalisme*, M. Bookchin
- *Radicale land- en tuinbouw*, M. Bookchin
- *Anarchisme: de feministische connectie*, P. Kornegger
- *Anarchisme en organisatie*, R. Rocker
- *Anarchie en geweld*, E. Malatesta
- *Protest tegen de capitulaties van 1937*, Een incontrollado
- *Het Russische treurspel*, A. Berkman

ZIJN WE GOED GENOEG?

Dit artikel[1] van Kropotkin uit 1888 beantwoordt een vraag die anarchisten vandaag de dag nog vaak te horen krijgen: Zijn mensen wel goed genoeg voor zo'n anarchistische samenleving? Gaan jullie anarchisten niet uit van een veel te positief, en onrealistisch, mensbeeld? Omdat we nog steeds met deze tegenwerping geconfronteerd worden blijft dit helder en toegankelijk geschreven artikel nog altijd actueel.

DOOR PETER KROPOTKIN

VERTALING PRIKKEBEEN

Een van de meest voorkomende bezwaren tegen het communisme is dat mensen niet goed genoeg zijn om in een communistische samenleving te leven. Ze zouden zich niet onderwerpen aan gedwongen communisme, en ze zijn nog niet klaar voor vrij, anarchistisch communisme. Eeuwen van individualistische opvoeding hebben hen te egoïstisch gemaakt. Slavernij, onderwerping aan de sterkeren en werk onder de zweep van de noodzaak hebben hen ongeschikt gemaakt voor een samenleving waar iedereen vrij is en geen dwang kent, behalve de dwang die voortkomt uit vrij aangegane engagementen richting anderen, en de afkeur van die anderen als dit engagement niet vervuld zou worden. Daarom, zo wordt ons verteld, is een overgangsperiode van de samenleving noodzakelijk als een stap richting het communisme.

Oude woorden in een nieuwe vorm; woorden gesproken en herhaald sinds de eerste poging tot enige hervorming, politiek of sociaal, in eender welke menselijke samenleving. Woorden die we hoorden voor de afschaffing van de slavernij; woorden die twintig en veertig eeuwen geleden gesproken werden door diegenen die te veel van hun eigen rust genieten om van snelle veranderingen te houden, diegenen die bang zijn van dappere gedachten, en die zelf niet genoeg geleden hebben van de ongelijkheden in de huidige samenleving om de diepe noodzaak van nieuwe zaken in te zien!

Mensen zijn niet goed genoeg voor het communisme, maar zijn ze goed genoeg voor het kapitalisme? Als alle mensen goedhartig, aardig en rechtvaardig

zouden zijn, dan zouden ze elkaar nooit uitbuiten, al hadden ze er de mogelijkheden voor. Met zulke mensen zou het private bezit van kapitaal geen gevaar betekenen. De kapitalist zou zijn winsten onmiddellijk delen met zijn arbeiders, en de bestbetaalde arbeiders met hen die door allerlei oorzaken lijden. Als mensen verstandig zouden zijn, dan zouden ze geen fluweel en luxeartikelen produceren terwijl er nood is aan voedsel in de huizen van de arbeiders: ze zouden geen paleizen bouwen zolang er krottenwijken zijn.

Als mensen een sterk ontwikkeld gevoel van rechtvaardigheid zouden hebben, dan zouden ze andere mensen niet onderdrukken. Politici zouden hun kiezers niet bedriegen; het parlement zou niet slechts een orgaan van geklets en misleiding zijn en de politieagenten van Charles Warren zouden weigeren om de sprekers en luisteraars in Trafalgar Square aan te vallen. En als mensen zelfrespect hadden, dapper en wat minder egoïstisch waren, dan zou zelfs een slechte kapitalist geen probleem vormen; de arbeiders zouden hem snel terugbrengen tot de rol van een simpele kameraad-manager. Zelfs een koning zou niet gevaarlijk zijn, omdat mensen hem slechts zouden beschouwen als een man incapabel om beter werk te verrichten, en daarom belast met het ondertekenen van stomme papieren die verzonden worden naar andere dwazen die zichzelf koning noemen.

Maar mensen zijn niet zulke vrijdenkende, onafhankelijke, bedachtzame, lieflijke en empathische wezens als we graag zouden zien. En precies daarom moeten we niet onder het huidige systeem blijven leven waar mensen elkaar kunnen onderdrukken en uitbuiten. Neem, bijvoorbeeld, de door ellende getroffen kleermakers die afgelopen zondag door de straten betoogden en beeld je in dat één van hen honderd pond erfde van een Amerikaanse oom. Met deze honderd pond zal hij zeker geen coöperatie voor een dozijn of wat door ellende getroffen mede kleermakers starten, en proberen hun situatie te verbeteren. Hij zal een uitbuiter worden. En daarom zeggen wij dat, in een samenleving waarin mensen zo slecht zijn als deze Amerikaanse erfgenaam, het moeilijk voor hem zal zijn om door ellende getroffen kleermakers om zich heen te hebben. Zodra hij kan zal hij hen uitbuiten; maar als deze kleermakers een gegarandeerde levensvoorziening hadden uit de communistische magazijnen, dan zou geen van hen zich laten uitbuiten om hun voormalige kameraad te verrijken, en de jonge uitbuiter zou zelf niet het zeer slechte beest worden dat hij zeker zou worden als hij een uitbuiter zou blijven.

Ons wordt verteld dat we te slaafs, te snobistisch zijn om onder vrije instituties geplaatst te worden, maar wij zeggen dat we, juist omdat we zo slaafs zijn, we niet langer onder de huidige instituties moeten blijven, die de ontwikkeling van deze slaafsheid aanmoedigen. We zien dat Britten, Fransen en Amerikanen de meest misselijkmakende slaafsheid vertonen richting Gladstone, Boulanger of Gould. En we concluderen dat in een mensheid al voorzien van zulke slaafsheid het zeer slecht is om hoger onderwijs onbereikbaar te maken voor de massa's, en hen te laten leven onder de huidige ongelijkheid van welvaart, onderwijs en kennis. Betere verspreiding van kennis en gelijkheid van voorwaarden zijn de beste manieren om geërfde slaafse instincten te vernietigen. En wij kunnen niet begrijpen hoe slaafse instincten een argument kunnen zijn om, zelfs voor maar één dag langer, de ongelijke condities te behouden; om gelijke toegang tot kennis aan alle leden van onze samenleving te weigeren.

Onze ruimte is beperkt, maar onderwerp eender welk aspect van ons sociale leven aan deze analyse, en je zal zien dat het huidige, kapitalistische, autoritaire systeem absoluut ongeschikt is voor een samenleving bestaande uit mensen die zo onbedachtzaam, zo roofzuchtig, zo egoïstisch en zo slaafs zijn als ze nu zijn. Daarom, wanneer we mensen horen zeggen dat anarchisten denken dat mensen veel beter zijn dan ze werkelijk zijn, dan vragen wij ons slechts af hoe intelligente mensen zulke nonsens kunnen herhalen. Zeggen wij niet continu dat de enige manier om mensen tegelijkertijd minder roofzuchtig en egoïstisch, minder slaafs en ambitieus te maken, is om die condities af te schaffen die de groei bevorderen van roofzucht en egoïsme, van slaafsheid en ambitie. Het enige verschil tussen ons en degenen die het bezwaar hierboven maken is dit: In tegenstelling tot hen overdrijven wij de slechte instincten van de massa's niet, en sluiten wij onze ogen niet voor dezelfde slechte instincten van de hogere klassen. Wij houden vol dat zowel de overheersers als de overheersten verpest worden door autoriteit: zowel de uitbuiters als degenen die uitgebuit worden, worden verpest door de uitbuiting; terwijl onze tegenstanders lijken te moeten toegeven dat er een soort 'zout der aarde' is, – de heersers, de werkgevers, de leiders – die, gelukkig, verhinderen dat de slechte mensen – de overheersten, de uitgebuitenen, de geleiden – nog slechter zouden worden dan ze al zijn.

Daar is het verschil, en een zeer belangrijk verschil. Wij geven toe dat er imperfecties zijn aan de menselijke natuur, maar we maken geen uitzondering voor de heersers. Zij doen dat wel, hoewel soms onbewust, en omdat wij niet zulke uitzonderingen maken, zeggen zij dat wij dromers zijn, 'onpraktische mensen'.

Een oud debat, dat debat tussen de `praktische mensen' en de 'onpraktische', de zogenaamde utopisten: een debat dat hernieuwd wordt bij elke voorgestelde verandering, en altijd eindigend in de totale nederlaag van degenen die zichzelf de praktische mensen noemen.

Veel van ons moeten zich dit debat nog herinneren van toen het gevoerd werd in Amerika voor de afschaffing van de slavernij. Toen er om de volledige emancipatie van de zwarten werd gevraagd, zeiden de praktische mensen dat als de zwarten niet langer verplicht waren om te werken door de zwepen van hun eigenaren, dat zij dan helemaal niet zouden werken, en snel een last voor de gemeenschap zouden worden. Dikke zwepen zouden verboden kunnen worden, zeiden zij, en de dikte van de zweep zou door wetgeving steeds kleiner kunnen worden gemaakt, eerst naar een centimeter, en later naar enkele millimeters, maar een soort van zweep moet er wel blijven. En toen de abolitionisten[2] zeiden

– net zoals wij nu zeggen – dat het genot van het product van je arbeid een veel sterkere stimulans is om te werken dan de dikste zweep, werd hen gezegd 'Nonsens, mijn vriend', net zoals ze ons nu zeggen 'Jullie kennen de menselijke natuur niet! Jaren van slavernij hebben hen onbedachtzaam, lui en slaafs gemaakt, en de menselijke natuur kan niet in één dag veranderd worden. Jullie lopen natuurlijk over van de goede bedoelingen, maar jullie zijn nogal "onpraktisch".'

Voor enige tijd hebben de praktische mensen hun zin gehad in het uitwerken van plannen voor de geleidelijke bevrijding van de zwarten. Maar, helaas!, deze plannen bleken behoorlijk onpraktisch en de burgeroorlog – de bloedigste ooit – brak uit. Maar de oorlog resulteerde in de afschaffing van slavernij, zonder enige overgangsperiode – en zie, geen van de verschrikkelijke consequenties die waren voorspeld door de praktische mensen is uitgekomen. De zwarten werken, ze zijn hardwerkend en productief, ze zijn bedachtzaam, te bedachtzaam zelfs, en de enige zorg die geuit kan worden is dat het plan dat uiteengezet werd door de linkse vleugel van het onpraktische kamp – volledige gelijkheid en herverdeling van het land – niet gerealiseerd was. Het zou nu veel problemen hebben bespaard.

Rond dezelfde tijd was er een vergelijkbare strijd in Rusland, en de oorzaak was deze. In Rusland waren er 20 miljoen horigen. Voor generaties leefden zij onder de heerschappij, of eigenlijk onder de stok, van hun eigenaren. Ze werden geslagen voor het slecht bewerken van hun grond, geslagen voor een gebrek aan opgeruimdheid in hun huishoudens, geslagen voor het niet perfect weven van hun stoffen, geslagen voor het niet eerder uithuwelijken van hun zonen en dochters – geslagen voor alles. Slaafsheid en onbedachtzaamheid zouden karakteristiek voor hen zijn.

Toen kwamen de utopisten, en zij vroegen niets minder dan dit: complete bevrijding van de horigen; de onmiddellijke afschaffing van elke verplichting van de horige tegenover zijn heer. Meer dan dat: de onmiddellijke afschaffing van de jurisdictie van de heer en het door hem opgeven van alle zaken waarover hij rechtsprak. Het overgeven daarvan aan rechtbanken bestaande uit landarbeiders en verkozen door landarbeiders, die rechtspreken, niet op basis van de wet die ze niet kennen, maar op basis van hun ongeschreven gewoonten. Zo was het onpraktische plan van het onpraktische kamp. Het werd slechts als dwaasheid behandeld door de praktische mensen.

Maar gelukkig genoeg hing er rond die tijd in Rusland een sterke onpraktischheid in de lucht, en deze werd in stand gehouden door de onpraktischheid van de landarbeiders, die met stokken in opstand kwamen tegen geweren, en die weigerden zich te onderwerpen, ondanks de slachtpartijen en daarmee de onpraktische mentaliteit op zo'n manier versterkend dat dit het onpraktische kamp toeliet om de tsaar te dwingen hun plan te volgen – nog steeds tot op zekere hoogte verminkt. De meest praktische mensen haastten zich te vluchten uit Rusland, zodat zij niet vermoord zouden worden een paar dagen na het in gang zetten van dit onpraktische plan.

Maar alles verliep redelijk soepel, ondanks de vele blunders die de praktische mensen nog steeds begingen. Deze slaven, van wie gezegd werd dat ze onbedachtzame, egoïstische bruten enzovoorts waren, lieten zo'n gezond verstand, zo'n organisatorische capaciteit zien dat het zelfs de verwachtingen van de meest onpraktische utopisten oversteeg; en in drie jaar na de emancipatie was de algemene opmaak van de dorpen volledig veranderd. De slaven waren mensen aan het worden!

De utopisten wonnen de slag. Ze bewezen dat zij de echte praktische mensen waren, en dat degenen die pretendeerden praktisch te zijn imbecielen waren. En de enige spijt die nu geuit wordt door diegenen die de Russische landarbeiders kennen is, dat er teveel concessies werden gedaan aan die praktische imbecielen en kortzichtige egoïsten: dat het advies van de linkse vleugel van het onpraktische kamp niet volledig gevolgd werd.

We kunnen niet meer voorbeelden geven. Maar we nodigen iedereen die graag voor zichzelf denkt oprecht uit om de geschiedenis van de grote sociale veranderingen te bestuderen, van de opkomst van de communes, tot de reformatie en onze moderne tijden. Zij zullen zien dat geschiedenis niets is dan de strijd tussen de heersers en de overheersten, onderdrukkers en onderdrukten, in welke strijd het praktische kamp altijd de zijde kiest van de heersers en de onderdrukkers, terwijl het onpraktische kamp de zijde kiest van de onderdrukten; en zij zullen zien dat de strijd altijd eindigt in de uiteindelijke nederlaag van het praktische kamp na veel bloedvergieten en lijden, veroorzaakt door wat zij hun 'praktische gezonde verstand' noemen.

Als onze tegenstanders, door te zeggen dat wij onpraktisch zijn, bedoelen dat wij de voortgang van gebeurtenissen beter voorzien dan de praktische kortzichtige lafaards, dan hebben ze gelijk. Maar als ze bedoelen dat zij, de praktische mensen, een preciezer beeld van de toekomst hebben, dan verwijzen we hen naar de geschiedenis en vragen hen om zich bekend te maken met zijn lessen, voordat ze die aanmatigende bewering doen.

NOTEN

1. Dit is een vertaling van Peter Kropotkin's artikel 'Are we good enough?', oorspronkelijk verschenen in Freedom (21 juni 1888). Deze vertaling is gebaseerd op de versie van het artikel in de bundel Act for yourselves: Articles from Freedom 1886 – 1907, Peter Kropotkin, edited by Nicolas Waller & Heiner Becker, (Freedom Press: 1998)
2. Abolitionisten zijn zij die voor de afschaffing (abolition) van de slavernij streden.

MULTIPLY
GENERAL ASSEMBLY (GA)
Collaboratively take notes of Speeches & Assemblies tinyurl.com/ DNUinfo

Waar is de anarchistische eeuw nu gebleven?

DOOR GABRIEL KUHN

VERTALING TIJN VAN BEURDEN

in het Engels verschenen op counterpunch

Dit essay heeft een bijzondere achtergrond. Het behandelt een in 2004 geschreven artikel van Andrej Grubacic en David Graeber: 'Anarchisme, de revolutionaire beweging van de eenentwintigste eeuw.' Ik wilde het aanvankelijk schrijven in de zomer van 2020. In september van dat jaar stierf David Graeber. Dat nieuws kwam voor mij en vele anderen als een schok. Dit essay veranderde van een poging om een artikel van twee belangrijke anarchistische auteurs te behandelen, in een eerbetoon aan één van hen. Ik weet hoe fijn David Graeber het vond om kwesties die hem dierbaar waren te bespreken. We kwamen voor het eerst met elkaar in contact toen ik zijn veelgelezen essay 'The New Anarchists' in het Duits vertaalde.

Het artikel 'Anarchisme, de revolutionaire beweging van de eenentwintigste eeuw', dat door ZNet online werd gepubliceerd, drukte het anarchistische optimisme van die tijd heel goed uit. Samen met 'The New Anarchists' inspireerde het een hele activistische generatie. Grubacic en Graeber sloten hun artikel af met de stelling dat 'de anarchistische eeuw nog maar net was begonnen'. Over die belofte heb ik sindsdien veel nagedacht. Nu we in de jaren twintig zijn aangekomen, kunnen we ons afvragen in hoeverre die stelling nog stand houdt.

De kern van Grubacic en Graeber's betoog was dat 'de mondiale revolutionaire beweging in de eenentwintigste eeuw minder gestoeld zal zijn op de Marxistische traditie, of zelfs de socialistische in engere zin, maar op de anarchistische.' Marxistische methodieken om de wereld te verbeteren blijken in diskrediet geraakt, terwijl 'anarchistische ideeën en principes nieuwe radicale dromen en visies genereren.' Volgens Grubacic en Graeber ging de revolutionaire methode 'niet om het grijpen van de staatsmacht, maar om het blootleggen, ter discussie stellen en ontmantelen van staatsmechanismes, en tegelijkertijd steeds grotere autonome ruimtes en participatieve structuren creëren.'

Revolutie opvatten als een proces dat de staat uitholt in plaats van aanvalt, is op zich niet kenmerkend voor de anarchistische beweging. De historische figuur die dit het sterkste vertegenwoordigde is Gustav Landauer. Die stelde voor om een anarchistische samenleving te bouwen op basis van autonome communes en coöperatieven. Om eenvoudigweg de staat aan te vallen was een verloren zaak. Landauer staat bekend om zijn citaat over de staat als een 'sociale relatie'. Dit citaat is opgenomen in zijn volgende beschrijving: 'Een tafel kunnen we omgooien, en ruiten ingooien. Maar, zij die geloven dat de staat ook een ding of fetisj is dat zich laat om- en ingooien, zijn sofisten en gelovigen in het Woord. De staat is een sociale relatie; een bepaalde manier waarop mensen met elkaar in verband staan. Die kan worden vernietigd door nieuwe sociale relaties te scheppen; doordat bijvoorbeeld mensen op een andere manier met elkaar omgaan.'

Dit is een mooi idee. Maar is het haalbaar? Autonome communes en coöperatieven kwamen en

De vraag is natuurlijk, of die activisten-principes ons dichter bij een betere (anarchistische) samenleving hebben gebracht

gingen minsten 150 jaar lang, zonder dat ze de staat substantieel bedreigden. Zodra ze te lastig werden, zijn ze op de één of andere manier geïntegreerd of eenvoudigweg weggevaagd. In 2004 leken Grubacic en Graeber te geloven dat de 'beweging der bewegingen' – waar ze voor hun gevoel als actieve participanten bij hoorden – sterk genoeg zou zijn om een revolutionaire politiek op een Landaueriaanse manier mogelijk te maken. De 'basis principes' die Grubacic en Graeber voor de beweging der bewegingen vaststelden waren 'decentralisatie, vrijwillige samenwerking, wederzijdse hulp, het netwerkmodel, en vooral, de verwerping van het idee dat het doel de middelen heiligt, laat staan dat het de taak is van revolutionairen om de staatsmacht te grijpen om daarna te beginnen met het opleggen van hun visie via geweerlopen.'

Men zou kunnen stellen dat die basisprincipes springlevend zijn in sociale bewegingen. Ze kenmerkten niet alleen *Occupy Wall Street* (waarin David Graeber een invloedrijke figuur was, maar zeker geen 'leider') en ook de talrijke gelijksoortige opstanden in 2011, maar ze kwamen ook tot uiting in de huidige protestbewegingen zoals *Fridays for Future* en *Black Lives Matter*. Veel van de huidige activisten zullen het eens zijn met wat David Graeber stelde in 'The New Anarchists' over de betekenis van politiek engagement. Dat ging volgens hem om 'het creëren van horizontale netwerken in plaats van top-downstructuren zoals staten, partijen of ondernemingen; netwerken gebaseerd op de principes van gedecentraliseerde, niet-hiërarchische consensus democratie.' Dogmatische linkse stromingen zijn allesbehalve verdwenen. De term 'Stalinist' wordt nog wel gehanteerd in sektarische conflicten, maar echte Stalinisten zijn zeldzaam.

De vraag is natuurlijk, of die activistenprincipes ons dichter bij een betere (anarchistische) samenleving hebben gebracht. Sociale bewegingen wereldwijd blijven bestaan en namen recentelijk toe. Er is vooruitgang in veel landen met betrekking tot de rechten van LGBTQ-personen, raciale en seksuele onderdrukking, en economische onrechtvaardigheid. Maar het algemene beeld is verre van bemoedigend. Neoliberalisme is oppermachtig; monopoliekapitalisme verstevigt haar greep; de kloof tussen rijk en arm neemt toe; controle overtreft Orwelliaanse niveaus; fascisme steekt zijn lelijke kop op; en de wereld staat aan de rand van een ecologische ineenstorting. Sociale bewegingen die radicale veranderingen willen, worden vaak gebruikt door reactionairen in plaats van progressieven. Als links al vooruitgang zou hebben geboekt, dan is het in de vorm van socialistisch populisme, dat schermt met de mogelijkheid van een nieuwe sociale welvaartsstaat. Anarchie? Nauwelijks.

Wat men onder revolutie verstaat is daarbij belangrijk. In 'Anarchisme, de revolutionaire beweging van de eenentwintigste eeuw', verstaan Grubacic en Graeber onder revolutie niet iets als 'een groot apocalyptisch moment, zoals de bestorming van een mondiaal equivalent van het Winterpaleis', maar als 'een heel lang proces dat al tijdens het grootste deel van de menselijke geschiedenis aan de gang is.' Dat klinkt mooi, tot men zich afvraagt of het werkelijk zinvol is om van revolutie te spreken. Is het niet eerder een beschrijving van 'evolutie', waarvan reformisme de praktische politieke uiting is? Dit is op zichzelf geen kritiek. Als het inderdaad mogelijk is om vooruitgang te bereiken zonder apocalyptische gebeurtenissen, dan zouden we gek zijn om die gebeurtenissen te veroorzaken. Het riskeren van onrust en bloedvergieten alleen maar voor het bevredigen van een radicaal zelfbeeld is een revolutionaire politiek op zijn slechtst.

Maar, boeken we vooruitgang? Sinds 'Anarchisme, de revolutionaire beweging van de eenentwintigste eeuw' werd gepubliceerd, kreeg de beweging der bewegingen, waarop Grubacic en Graeber hun revolutionaire hoop hadden gevestigd, stevige kritiek van voormalige aanhangers. De aanval die J. Moufawad-Paul op '*movementism*'[1] lanceerde in zijn boek 'De communistische noodzaak' uit 2014, is daarvan een voorbeeld. Hij beschrijft '*movementism*' als 'de veronderstelling dat specifieke sociale bewegingen, die soms zijn verdeeld in identiteits- of belangengroepen, een kritische massa zouden kunnen bereiken en samen, zonder iets van al die Leninistische onzin, het kapitalisme beëindigen.' In zijn ogen is het idee dat deze bewegingen 'door enkele onverklaarbare mechanismes van combineren (...) op een gegeven moment in de verre toekomst, een revolutionaire kritische massa bereiken', zinloos.

Ik ben het niet eens met de oplossingen die Moufawad-Paul, die is aangesloten bij de Maoïstische Revolutionaire Communistische Partij van Canada, voorstelt, zoals ik al in een bespreking van 'De communistische noodzaak' getiteld 'Zapatistas vs. the Shining Path' aangaf. Maar zijn kritiek op 'movementism', dat hij associeert met 'normatief anarchisme' (in feite een onkritische acceptatie van de beginselen die Grubacic en Graeber opstelden) slaat de spijker op de kop.

Over het geheel genomen is de historische invloed van anarchisme veel groter dan dikwijls wordt aangenomen, zelfs door anarchisten zelf. Evolutionair gezien zelfs aanzienlijk. De

Ik denk niet dat revoluties 'apocalyptische momenten' hoeven te zijn

Anarchistische ideeën moeten worden onderhouden, gevoed, en aangescherpt

achturige werkdag, vrije meningsuiting, antiautoritaire pedagogie, LGBTQ-vrijheid, antimilitarisme, veganisme – er was een tijd dat anarchisten in de voorhoede stonden van al die gevechten. Maar de veranderingen die ze mede teweegbrachten waren meestal hervormingen in het kapitalistische systeem. Er waren tijden dat anarchisme een grotere invloed had op de maatschappij, maar dat was allemaal in de context van oorlog, en geen daarvan duurde langer dan enkele jaren. De reformistische erfenis van anarchisme is sterk, maar de revolutionaire zwak.

Anarchisten wijten hun mislukkingen dikwijls aan de meedogenloze kapitalisten en hun vrienden, of aan achterbakse marxisten. Beide verklaringen bevatten een kern van waarheid, maar ze volstaan niet om de zwakke revolutionaire staat van dienst van de anarchisten te verklaren. Een belangrijke factor is dat anarchisten, om goede redenen, weigeren een rol op zich te nemen die revolutionaire gebeurtenissen dikwijls eisen. In een artikel van 1872 schreef Friedrich Engels over zijn anarchistische tijdgenoten: 'Hebben deze *gentlemen* ooit een revolutie gezien? Een revolutie is zeker de meest autoritaire zaak die bestaat; het is een daad waarbij een deel van de bevolking haar wil oplegt aan een ander deel met geweren, bajonetten en kanonnen, allemaal uiterst autoritaire middelen.' Een anarchist kan zulke opvattingen van revolutie niet onderschrijven zonder op te houden een anarchist te zijn. Maar een anarchist kan het concept van revolutie ook weer niet ontdoen van alle revolutionaire inhoud, zonder op te houden een revolutionair te zijn. Als anarchisten revolutionair willen zijn, moeten ze modellen presenteren die verschillen van de leninistische, maar substantiëler zijn dan de hoop op een of andere vorm van historische magie. (In mijn essay 'Revolutie is meer dan een Woord: 23 stellingen over anarchisme', behandel ik dit uitgebreid.) Ik denk niet dat revoluties 'apocalyptische momenten' hoeven te zijn. Ook vind ik dat er een radicale transformatie van de samenleving kan komen zonder belangrijke breuken. Die zullen ons niet onmiddellijk gerechtigheid en vrijheid brengen, maar ze kunnen de politieke arena drastisch wijzigen en vensters openen voor mogelijkheden.

Het is merkwaardig dat anarchisten, inclusief velen van de beweging der bewegingen generatie, in het afgelopen decennium de ontwikkelingen in Koerdistan met groot enthousiasme volgden. De Koerdische vrijheidsbeweging vecht niet langer voor een onafhankelijke natie, maar voor 'democratisch confederalisme'. Er is veel ophef geweest over de invloed van Murray Bookchin op Abdullah Öcalan, het raden systeem en de kritiek op het patriarchaat. Toch blijft de Koerdische bevrijdingsbeweging zich houden aan concepten die de '*movementist*' anarchisten dachten niet nodig te hebben: partijen, kader, strategie, en grote theorieën. Ik denk niet dat dit toevallig is.

Leven we echt in de anarchistische eeuw? Daar ben ik niet zo zeker van. De impact die antiautoritaire ideeën hebben gehad op sociale bewegingen is allesbehalve negatief. Daardoor zijn de sociale bewegingen diverser en creatiever geworden, het faciliteerde het aanvechten van interne machtsstructuren, en het benadrukte het belang van zelfbeschikking. Maar er zijn redenen waarom veel politici die deze elementen omarmen, geen aanhanger van het anarchisme zijn. Die kunnen van culturele of ideologische aard zijn. Ik ben er zeker van dat er genoeg academische argumenten zijn voor de stelling dat de politiek van die actoren toch anarchistisch genoemd zou kunnen worden, maar dat is een zinloze oefening. Analytische categorisering zou kunnen, maar die is politiek irrelevant. De politieke kracht van een term komt van zijn toepassing. Geen gebruikers, geen sterkte.

De zelfverklaarde anarchisten en anarchistische organisaties blijven belangrijk. Anarchistische ideeën moeten worden onderhouden, gevoed, en aangescherpt. Revolutionaire bewegingen en gemeenschappen buiten de staat en kapitaal zullen ervan profiteren. Anarchisten zullen naar alle waarschijnlijkheid in de nabije toekomst en ook daarna geen revolutie leiden, gelet op de impliciete paradox in het idee zelf. Maar als betrouwbare en toegewijde metgezellen van andere progressieve revolutionairen, kunnen ze een cruciale rol spelen. De eenentwintigste eeuw biedt ons nog tachtig jaar. Dat is genoeg tijd om zaken te verbeteren, anarchist of niet.

NOTEN

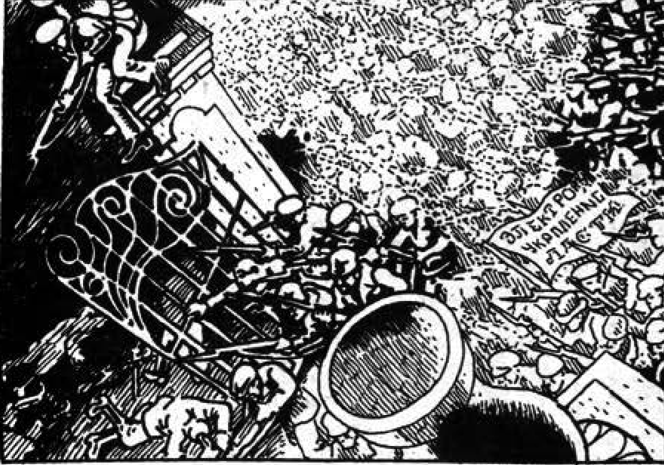
Zie de online publicatie van dit artikel op globalinfo.nl voor de artikelen waar naar verwezen wordt.

De van oorsprong Oostenrijkse Gabriel Kuhn is schrijver en vertaler en woont in Zweden. Zijn laatste boek is *Liberating Sápmi: Indigenous Resistance in Europe's Far North (2020).*

Andrej Grubacic heeft een kort antwoord geschreven op het stuk van Kuhn.

1. '*Movementism*' laat zich moeilijk vertalen; bedoeld wordt een strategie gevestigd op het opbouwen van horizontale bewegingen, in plaats van autoritaire partijen.

DE OKTOBERREVOLUTIE VAN 1917 BRACHT NAAST DE BOLSJEWIEKEN OOK ANDERE KRACHTEN AAN DE OPPERVLAKTE, DIE LANG VERBORGEN WAREN GEWEEST IN HET RUSLAND VAN DE TSAAR. IN HET DEEL VAN OEKRAÏNE DAT BIJ HET VERDRAG

VAN BREST-LITOVSK WAS AFGESTAAN, VERKLAARDE DE NABAT-CONFEDERATIE ZIJN ONAFHANKELIJKHEID EN VERDEELDE HET DE LANDERIJEN ONDER DE BOEREN.

NESTOR MAKHNO VERZAMELDE EEN GUERRILLALEGER EN VIEL DE DOOR DE DUITSERS GESTEUNDE LANDEIGENAREN LASTIG. HIJ GEBRUIKTE HIERBIJ VAAK VIJANDELIJKE VERMOMMINGEN OM EERST HUN GASTVRIJHEID TE VERKRIJGEN.

UITEINDELIJK VERSLOEG HIJ EEN DUITSE DIVISIE, DIE GESTUURD WAS OM HEM TE ONDERWERPEN. HIJ TROK NAAR HET NOORDEN EN VERVING DE BOLSJEWISTISCHE COMMISSARISSEN DOOR LIBERTAIRE (ANARCHISTISCHE) COMMUNES.

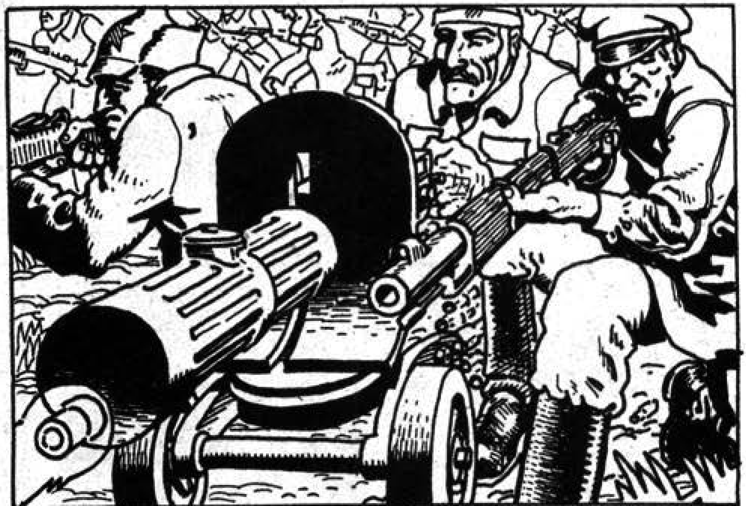
SPOEDIG DAARNA STOPTE HIJ DE BINNENVALLENDE WITTE LEGERS VAN DENIKIN, DAARBIJ GEBRUIK MAKEND VAN MILITAIRE INNOVATIES ZOALS HET VERVOER VAN INFANTERIE IN LICHTE BOERENKARREN.

HOEWEL HET IN THEORIE DEMOCRATISCH WAS GEORGANISEERD, WERD HET LEGER MET STRAKKE DISCIPLINE GELEID DOOR MAKHNO EN ZIJN MEDE AANVOERDERS.

ZIJN ONORTHODOXE TACTIEK SLAAGDE ERIN OM DENIKIN TE VERSLAAN, MAAR TROTSKI LIET ANARCHISTISCHE ELEMENTEN OPSLUITEN. MAKHNO HIELD NEGEN MAANDEN STAND TOT DE INVASIE VAN WRANGEL.

OP DE BELOFTE VAN DE SOVJET-UNIE OM DE ANARCHISTISCHE GEVANGENEN VRIJ TE LATEN, SLOOT HIJ ZICH BIJ HEN AAN OM DE LAATSTE WITTE INVASIE TE VERPLETTEREN.

NA DE OVERWINNING WERDEN DE MAKHNOVISTISCHE LEIDERS UITGENODIGD VOOR EEN CONFERENTIE IN CRIMA, WAAR ZE WERDEN GEARRESTEERD OF DOODGESCHOTEN.

MAKHNO EN ZIJN MANNEN VOCHTEN NOG EEN PAAR MAANDEN DOOR, MAAR UITEINDELIJK VLUCHTTE HIJ NAAR PARIJS, WAAR HIJ AAN DE DRANK RAAKTE EN IN 1934 OVERLEED.

DOOR SPAIN RODRIGUEZ

Oorspronkelijk verschenen in TRA, 1976, Spanje. Vrij vertaald uit het engels.

Vrije Bond Congres 2021 Aanmelden

Beste anarchisten, kameraden en Vrije Bondsleden,

Met groot genoegen nodigen we jullie uit voor het derde jaarlijkse Vrije Bond Congres.
Dat congres vindt ditmaal van 3 tot en met 5 september 2021 plaats op het kampeerterrein 'Tot Vrijheidsbezinning' in Appelscha. Alle leden van de Vrije Bond zijn hiervoor uitgenodigd. Het congres wordt jaarlijks georganiseerd, zodat we bij elkaar kunnen komen en samen de toekomst van de Vrije Bond en de bredere anarchistische beweging kunnen uitstippelen. Hierbij willen we vooral ruimte maken voor ideologische discussies en plannen smeden voor de (middel)lange termijn. Het congres is natuurlijk ook de perfecte plaats om nieuwe anarchisten en Vrije Bondsleden tegen te komen of om bij te praten met oude bekenden en mensen die in dezelfde thema's geïnteresseerd zijn.
Je kunt je nu al aanmelden voor het congres via vrijebondcongres@riseup.net!

Reader
Er is al een tijdje een online congresreader beschikbaar. De deadline voor de plaatsing van stukken is net verlopen, dus nu is het tijd om de reader door te lezen en te zien welke interessante ideeën jouw kameraden hebben! Deze teksten zijn interessant voor alle leden, ook voor hen die niet naar het congres kunnen komen. Je kunt de online reader hier raadplegen: https://www.vrijebond.org/congres2021/reader. De inloggegevens vind je in je mail. Laat het ons zeker weten als je ze niet kunt terugvinden!
We maken ook nog een fysieke congresreader. Hierin staan natuurlijk, net als in de online reader, de concrete voorstellen en discussiestukken die leden in de aanloop naar het congres formuleren en die we dat weekend gaan bespreken. Daarnaast zal de papieren reader praktische informatie bevatten met uitleg over het congres.

Camping & praktische zaken
Het congres zal plaatsvinden op het kampeerterrein 'Tot Vrijheidsbezinning'. Dat is een alcohol- en drugsvrije anarchistische camping in Appelscha, Friesland. We willen iedereen die op het congres overnacht, vragen om een tent en slaapspullen mee te nemen.
We hopen dat corona onze levens in september 2021 minder in zijn greep zal houden. Niettemin houden we met alle scenario's rekening en doen we er alles aan om het congres zo veilig mogelijk te kunnen laten plaatsvinden. Nu alle aanwezigen in 2020 hebben laten zien dat een coronaproof congres haalbaar én nog steeds gezellig is, zijn we optimistisch.

Wij willen het congres zo toegankelijk mogelijk maken. Daarom vragen we iedereen hun honden thuis te laten. Ben jij niet in staat bent om in een tent te slapen? Dan kunnen we een vervangende slaapplaats regelen in een caravan of in het huisje dat op het terrein staat

Heb jij specifieke behoeftes waar wij rekening mee moeten houden? Laat ons vooraf weten wat voor behoefte je hebt, dan maken wij daar werk van.

Heb je kinderen die je mee wil nemen? Dat kan natuurlijk! We zullen net als vorig jaar een leuk kinderprogramma voorzien. Het helpt ons enorm daarbij als wij weten hoeveel kinderen en van welke leeftijdscategorie er zullen zijn. Heb jij kinderen die je mee wilt nemen? Laat ons weten hoeveel en welke leeftijd ze zijn, zodat we daarmee rekening kunnen houden.

Een congres organiseren is veel werk. De voorbereidingsgroep is enorm enthousiast en ondernemend, maar extra helpende handen zijn altijd welkom. Heb je specifieke taken in gedachten waar je ons mee zou willen helpen? Of heb je vragen over het congres? Laat het ons weten!

Je kunt ons bereiken door te mailen naar vrijebondcongres@riseup.net.

Door de Vrije Bond Congres voorbereidingsgroep

Vrije Bond Word Lid

Word lid van de Vrije Bond!
Ontvang Buiten de Orde viermaal per jaar!

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen €0 t/m €500:
€2,- per maand
Inkomen €500 t/m bijstand:
€4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minimumloon:
€6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
€8,- per maand
(meer is ook welkom)

Geef je op via:
www.vrijebond.nl/word-lid

Je contributie kun je overmaken op:
IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Vrije Bond Uitgangspunten

1. De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.
2. De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
   - gelijkwaardigheid van alle mensen;
   - autonomie van het individu;
   - zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
   - een goed milieu en een vitale natuur;
   - de afschaffing van alle vormen van gezag (bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied);
   - de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.
3. De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën, en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.
4. Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.
5. De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen is inherent daaraan.
6. De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving, alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar kunnen leren en kunnen samenwerken.
7. De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

TRANS LIBER(A)TION NOW!

BREAK THE CISTEM

